

6 EYLÜL 1992 / YIL: 6 / SAYI: 36 / 10.000 TL TL.

2000

İKİBİN'E DOĞRU

Telsiz Konuşmalarından

**Şırnak Tugay Komutanı'nın
suikastle ilgili talimatları**

**8 HEP
MİLLETVEKİLİ
ŞIRNAK'TA
ÖLDÜRÜLECEKTİ**

2000'lere yürüyüş

Ahmet Kaya'nın
2000'e DOĞRU ile
dayanışma konserinde
buluşalım...

Ahmet Kaya

2000'e DOĞRU'YLA DAYANIŞMA

Konseri

20 Eylül Saat; 20.00

Harbiye Açık Hava Tiyatrosu

Davetiyeler: 2000'e Doğru Büroları, Akyüz Kitabevi / Kadıköy,
Akademi Kitabevi / Nişantaşı, Dünya ve Beyoğlu Sinemalarından
temin edilebilir.

Dönüş için otobüs sağlanmıştır

6 EYLÜL 1992

YIL: 6 / SAYI: 36 / 10.000 TL

Güney Yayıncılık Tic. ve San. A.Ş. Adına

Sahibi: Mehmet Sabuncu

Genel Yayın Yönetmeni: Ferit İlsever

Yazışları Yönetmeni: Serhan Bolluk

Sorumlu Müdür: Hale Soysu

Ankara Temsilcisi: Hikmet Çiçek

Haber Müdürü: Adnan Akfırat

İşçi-Sendika: Ruhsar Şenoğlu

Toplum: Şule Perinçek

Kültür-Sanat: Tunca Arslan

Arşiv-Araştırma: Fahir Özel

Teknik Sekreter: Fethi Özalp

BÜROLAR

İstanbul: Derya Çağlar, Funda Öz, Meriç Özeller,

Oğuz Sakallı, Emsal Şahin, Dilek Uğuz

Ankara: Soner Yalçın (Şef), Nail Bulut,

K. Deniz Ögüt

Dişarbakır: Halit Güngen, Ahmet Sümbül

İzmir: Eylem Sürer Kaya

Adana: (Tel: 593 960)

Zonguldak: Niyazi Işık (Tel: 33340)

YURTDIŞI

Almanya: Frankfurt Bürosu: Mehmet Salih Çeviker

Hamburg: Işık Soner 810927

Fransa: Ali Rıza Taşdelen 50340683

Fax: 50340849

Hollanda: Ali Develioğlu (Rotterdam) 0104140487

İsviçre: Erol Sever (0753) 72729

İsviçre: Hasan Karateke 061 / 8215402

Yunanistan: Andonis Zikas (Atina) 3251143

(Adres: P.O.B. 3738/10210)

Danimarka: Şevki Nart (Kopenhag) 869402

İngiltere: Murat Metin (Londra) (071) 9231937

Norveç: Özcan Buze (Oslo) 904671

Dağıtım-Pazarlama: Alaaddin Oğuz

İstanbul İlan: Sevtap Özmen Tel: (1) 5139677

Ankara İlan: Döndü Karakul (4) 2298380

Teknik Hizmetler: SİSTEM OFSET

Tel: 5206627 Fax: 5113432

Basıldığı Yer: Serier Matbaacılık A.Ş. İSTANBUL

Dağıtım: Birleşik Basın Dağıtım A.Ş.

ADRES ve TELEFONLAR

Yönetim Yeri: Nuruosmaniye Cad. 19/2 34410

Cağaloğlu/İSTANBUL

Tel: (1) 5138352-5138353 Fax: 5139676

Ankara: Necatibey Cad 94/15 Kızılay/ANKARA

Tel: (4) 2294280 Fax: 2298380

Dişarbakır: Ekinciler Cad. Kışla Sk. Çalışkanlar

2 Ap. Daire:9 Ofis/DIŞARBAKIR

Tel:(831) 45715 Fax: 45715

Frankfurt: Kasseler Str. 1a 6000 FRANKFURT 90

Tel: (69) 7075514 Fax: 7075524

2000'e Doğru Basın Meslek İlkelerine uymayı taahhüt eder.

ABONE KOŞULLARI

YURTDIŞI:

6 Aylık 240.000 TL 1 Yıllık 450.000 TL

Abone bedellerinin Mehmet Sabuncu, Türkiye İş Bankası, Cağaloğlu Şubesi: 346 497 no.lu hesaba yatırılması rica olunur.

YURTDIŞI:

Avrupa ve Orta Asya 6 Aylık 110DM 1 Yıllık 200DM

Amerika ve Avustralya 6 Aylık 80\$, 1 Yıllık 150\$

Amerika uçak ile 6 Aylık 110\$, 1 Yıllık 200\$

Avustralya uçak ile 6 Aylık 130\$, 1 Yıllık 220\$

Yurtdışı abone bedellerinin; Dilber Tutuncubay, Postgürokontu 554730-609 Postgürokont: Frankfurt

am Main Bankle tahvil: 500 100 60

Hollanda abone bedellerini; Gulaga Kazankaya,

Vekeningum 38220153

İsviçre abone bedellerini; Hasan Karateke Scheiz

Bankverein 4002 Basel Kontro Nr: 10.185, 141.0

hesabına transferlerini rica ederiz.

Almanya 5 DM, İsviçre 5 F, İngiltere £ 2, İsviçre 25 Kr.

Danimarka 28 Kr, Norveç 28 Kr, Hollanda 6 Fl,

Avusturya 40 \$, Belçika 100 F, Fransa 20 F.

KAPAK

● Sekiz HEP milletvekilli Şırnak'ta öldürülecekti. "Bora" kodlu Tugay Komutanı Tuğgeneral Mete Sayar'ın suikastla ilgili talimatları. "Bu memlekette onları gebertecek kimse çıkmadı, bu iş de bana kaldı." "Hazım Babat'a söyle, onunla bir konuda görüşmüştük..."

POLİTİKA

● Kardeşlik... Eylemler... ABD... Ferit İlsever, Feridun Yazar'la görüştü. "Bir halkın tek başına ezen devletlere karşı başarılı olmasının çok zor olduğunu her aklı selim kişi kabul eder." "İsrail'le dostluk olmaz" ● Şırnak'ta Demirel-Inönü'den depremi. İşçi Partisi heyeti bölgedeydi. Şırnak'ın sağlam 10 köyü kaldığı belirtiliyor. İnönü kapıdan içeriye girmedi. Devlet memurlarının devlet dairelerini yağmalaması. ● Kayseri DGM'de sahte evrakla tutuklama. Belgeleriyle. İzinde olan hakim'in boş kağıda attığı imzadan yararlanılarak "oybirliği" ile alınan karar. ● "SPK, 2000'e Doğru'nun haberini basına sızdırdı." Borsa endişeli. ● Kürdistan Ceph'e'den Özal'a davet. "Yanıt olumlu." Şimdi tarih aryanılıyor. ● Radar ● PTT, çalışanlarını kamerayla göz-lüyor. Emekçiler üzerinde psikolojik baskı. "Her şey mükemmel..!"

İŞÇİ SENDİKA

● 16 sendika baraj altı. Sendikal örgütülükte tehlike sinyali. "Sendikasılaştırma TISK'in di-

rektifiyle yürütülüyor." "Türk-İş bu mücadeleye girmedi." "Bir araya gelip kurultay gibi bir toplantı yapalım." 30
● 860 delegelik için 4 bin başvuru. GMS kongre çalışmaları. 33
● Vardiya 34
● Rüzgârgülü 36
● Selim Uslu. Devletin kalçasında-ki diken 39

DÜNYA

● Klerk yönetmek istiyorsa ma-saya oturmak zorunda. Afrika Ulusal Kongresi Londra temsilcisi Mandla Langa'yla görüşme. ANC'nin önümüzdeki dönem politikaları. 40
● Dünya ekonomisinde kara ufuk-lar. Kapitalizm çaresiz. GATT raporu. 42
● Londra Konferansı'ndan sonra emperyalist devletler mola aldı. Konferansta Bosna'daki fiili du-ruma uygun kararlar alındı. 44
● Tacikistan'da antikomünist dar-be. Nebiyev, sosyalist kazanımları korumakta ısrarlı olduklarını söy-lüyordu. 47

TOPLUM

● Eski tabulardan yeni tabulara. Show TV'nin yarışma programı Saklambaç'ın çekimlerine katılan genç kız ve erkeklerle görüş-tük. "Kız arkadaşına katılması için izin vermiyorum. Benden iyisini bu-lamaz." 48

KÜLTÜR-SANAT

● Her sesin bir üreticisi var. Atila Ertüz ve sinemada efekt: "... Hlin-distan cevzinin kabuğu bir atın nal sesidir." 52
● Kitap 54
● Sinema. 29. Cadde. "Rüya'nın başlangıcı. 56
● Her Telden 58
● Müzik. Türk popunda arayışlar-dan bir örnek: Emel 59
● TV 60
● Spor serbest piyasaya geçince. Bir zamanların Doğu Almanya'sı ne durumda. 64
● Bulmaca 65

YAZAR VE ÇİZERLER

● Semih Balcıoğlu: Karikatür 6
● Ferit İlsever: Mızrağı derine batırdı 7
● Dr. Şükrü Günbulut: Efendiler 57
● Enis Batur: Viyana 66

Resmi Gazete'de yayımlanan ihaleleri alıyoruz

23 Ağustos 1992 tarih ve 34 sayılı derginizde yayımlanan gerek şahsım gerekse çocuklarıma ait İntim İnşaat Ticaret Müşavirlik Ltd. Şti. hakkındaki yazınızın hiçbir kelimesinin gerçeğe ilgisi bulunmamaktadır.

1) Benim şahsıma ve şirketimize ait televizyon ve gazete yayını için böyle bir binamız mevcut değildir. Ayrıca 400 milyar liralık yatırım yapmak için hazırlanmış böyle bir finansmanımız olmayıp, bilakis gerek piyasa ve gerekse bankalara şirketin muhasebe defterlerinde gösterildiği gi-

bi 10 milyar lira borçluyuz.

2) Emekli Orgeneral Kemal Yamak'la kirveliğimiz de bulunmamaktadır. Bu şahısla herhangi bir görüşmemiz olmadığı gibi kendisi Diyarbakı 'da görev yaptığı sırada İntim İnşaat Şirketi henüz ortada yoktu ve ben de askeri lojman inşaatlarını kazanan iki ayrı firmanın taşeronluğunu yapmıştım.

3) Aldığımız ihalelerin tamamı Resmi Gazete'de Türkiye genelinde herkesin katılabilmesi için ilan ile ihale edilmektedir. Bakanlıklarca onaylanmaktadır.

4) Diyarbakır'da yapıla-

cak olan 16 milyar 485 milyon 401 bin 40 lira keşif bedelli Diyarbakır Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi inşaatının ihalesi, Diyarbakır Valiliği Özel İdare Müdürlüğü İl Daimi Encümen Komisyonu'na 23 Haziran'da ilana verilir inşaatın kaliteli olması ve zamanında bitirilmesi için sağlam firmalara ihaleyi düşürmek üzere bazı şartlar ilanda göstermişlerdir. Bu ise Resmi Gazete'de ilan edilmiştir. İhaleyi firmamızın alması için bu şartlar ilana konulmuştur gibi suçlama da yersizdir. Bunu ileri süren, 1983'te yıkılıp yer-

le bir olan, 83 kişinin ölümüne neden olan "Hicret Apartmanı" müteahhiti kalitesindeki bazı güçsüz ve bizi çekemeyen firmalardır. Buna rağmen istenilen şartlara haiz olmayıp sahte fatura ve evrak tanzim ederek birinci sefer ihaleye girmek isteyen bazı firmalardan gerek bize ve gerekse dışardan gelen firmalara ihaleye girmemeleri için öldürme tehditleri gelmiştir. Bu nedenle firmamızla birlikte işbirlik belgesi alan diğer bir iki firma 10 Temmuz 1992 tarihindeki ihaleye katılmamıştır. İhaleye katılan bazı zorba firmalarla İl Daimi Meclis üyelerinin peşinatlı nakit üzerinde anlaşamayıp o gün ihaleyi bozdukları iddia ediliyor. Böylelikle 13 Ağustos gününe ertelenen aynı ihalenin iptali neticesi ise yine uydurma ve sahte evraklarla ihaleye giren aynı firmaların korkutucu zorbalıkları ile ihaleye katılma imkânı sağlanmış ise de, sonuçta Bakanlıkça incelemeye tabi tutulup suçluluk durumu ortaya çıkar endişesiyle Vilayetçe iptal olunup, ileri sürülen şartlar ortadan kaldırılıp aynı firmaların birisine düşürebilmek için daha kolay şartlarda ilana çıkarılmıştır. İhale günü de 10 Eylül 1992'dir. Bakalım Vilayet bu sefer ne gibi tavır alacak, ben de merak ediyorum.

M. ALİ ALTINDAĞ /
DIYARBAKIR

6-7 EYLÜL OLAYLARININ 27. YILDÖNÜMÜ. DP hükümetinin tercihleri doğru hususunda gelişen 6-7 Eylül (1955) olaylarının görünürdeki nedeni dış politikayla ilgiliydi. 27 Ağustos'ta Kıbrıs'ın statüsünü belirlemek üzere İngiltere-Yunanistan-Türkiye görüşmeleri başlamıştı. Hükümet, Türkiye'de halkın bu konuda "hassas" olduğuna uluslararası kamuoyunun dikkatini çekme ihtiyacı hissediyordu. 6 Eylül günü İstanbul Ekspres gazetesinde "Yunanlılar'ın; Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba koyduğu" yolunda bir haberin yayımlanması ve aynı gün İstanbul'da üniversite öğrencilerinin bu olayı kınayan bir gösteri yapması, ortamı "şiddetli bir milli tepki" gösterisine hazır hale getirdi. Akşamüstü bazı kışkırtıcıların öncülüğüyle öfkeli kalabalık birden, Beyoğlu ve Karaköy'de Rumlar'a ait dükkanları, kimi yerlerde kilise ve mezarlıkları tahrip etmeye başladı. İzmir'de de daha küçük çapta benzeri saldırılar oldu. Polis olaylara başlangıçta müdahale etmedi; ancak olaylar yağmacılığa dönüştü. Galeyan ancak askeri birliklerce bastırılabilirdi ve 6-7 Eylül'de ilan edilen sıkıyönetim uzatılıp, İstanbul gazeteleri birbiri ardına sıkıyönetim tarafından kapatılarak, ülkede yaygınlaşan hoşnutsuzluğun muhalefete kanallılaşması önlenmeye çalışıldı.

KARANLIK ODACI ARIYORUZ

İsteklilerin
2000'e Doğru
İstanbul bürosuna
başvurmaları
rica olunur.

Adres : Nuruosmaniye Cad.
19 / 3 Cağaloğlu
Tel : 513 83 52

Mehmet Haberal'ın açıklaması

2000'e Doğru dergisinin 9 Ağustos 1992 tarihli 32. sayısının 37. sayfasında iki sütun halindeki "Pat Diye" sunuşuyla Can Yücel imzalı "Dandini Dandini Dasdana" başlıklı bir yazı yayımlanmıştır. Karikatür destekli bu yazı gerçeklere tamamen aykırı bulunduğundan; aşağıdaki açıklamalarımızı yayımlamanızı rica ediyorum.

Sözü edilen yazıda ifade olunan ve benim, ailemle birlikte beş adet vakıf sahibi olduğum şeklindeki beyan tamamen gerçekdışı ve uydurma bir ithamdır. Benim ailemle kurduğum tek bir vakıf var: Haberal Eğitim Vakfı. Hizmetlerini henüz geliştirmekte bulunan bu vakıf, 25 başarılı tıp öğrencisine her yıl burs vererek yüksek öğrenim yapmalarını sağlamaktadır.

Kiraladığımız arsaya bekçi olarak almak istediğimiz Cevdet Erdoğan'ın oğlu Erkan'a yüzlerce milyon lira tutarındaki bir ameliyatla karaciğer nakli yapılmıştır. Hasta çocuğun bugüne kadar bütün pahalı ilaçları Vakıf tarafından karşılanmıştır. Çalıştığı yerden çıkarılıp sokağa atılan bu şahıs, çocuğunun ilaçlarını ve ailesinin geçimini sağlamak için bekçiliğe alınmak istenmiştir. Bu konu dahi istismar edilmiştir.

Yine yazıda, Mehmet Haberal'ı tanımadan, hizmetlerini ve karakterini bilmeden ve herhangi bir inceleme yapmadan devlet vurguncuları ile ilişkili göstermek istenmektedir.

Olayın içyüzü şudur: Vakfımızın İstanbul'daki, çeşitli ameliyatlara yapıldığı ve 150 civarındaki böbrek hastasının yıllardır tedavi edildiği ve 45 personelin çalıştığı Diyaliz

Merkezi, mahkeme kararıyla tahliye ettirilmektedir. Bu nedenle Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün kiraya vereceği arsa için açtığı ihaleye katıldık ve ihale Vakfımızda kalmıştır. İstanbul şehrinin imar planına göre, bu yerde prefabrik bir bina yaparak hastalarımızı ortada bırakmamayı amaçlamaktayız. Geçici inşaat halinde oluşturacağımız bu merkez tamamen boş olan tarlada ve ağaçlara kesinlikle zarar vermeyecek şekilde yapılandırılacaktır. Halen bir bölümü işgal edilmiş, çöplük ve mezbelelik görünümündeki arsayı temizleyerek, mevcut yeşilliklere yenilerini de katmak ve güzelliklerini çoğaltmak niyet ve kararındayız. Kiraladığımız bu yeri tel örgü ile çevirip korumak da en tabii hakkımızdır.

PROF. DR. MEHMET HABERAL

Devletin Doğu ve Güneydoğu illerinde zemin hazırlayarak terörü yasalastırma politikasını kınıyorum. Etnik grup çıkar çatışmalarının kısıktırılıp, ayrımcılık rüzgârlarının estirildiği günümüzde, emperyalist devlet ve işbirlikçileri; Kürt, Türk, Alevi, Sünni, Çerkes, vs. çatışmalarını körüklüyor. Karşı mücadele yürütenlere amansızca saldırı politikası izliyor. Aydın yazar ve çizerlerimizi susturmayla güçlerinin yetmediğini gördüklerinde, ilkelce; beyinlerine kurşun sıkıyor, çeşitli işkence yöntemleriyle öldürüyorlar. Katiller elini kolunu sallayarak doluyor halkın içinde.

İşçi ve köylü sahiplenilmesin diye siyasi partiler kapatılıyor. Gerekçe ise bu partilerin, programlarında Kürt realitesini ka-

İKİBİNDEN

Aydınlık günleri göremeden gidenler, görmeye gelenler

A rt arda iki ölüm haberi geldi bu hafta.

Savaş Balta arkadaşımızı kaybettik. Çok erken bir zamanda gelen kalp krizi. Kimse inanmadı yaşam dolu, sevgi yüklü, mücadeleci Savaş'ı bir daha göremeyeceğimize. Doğru bildiğinden hiç vazgeçmezdi. Nerede gerek varsa orada olurdu. Bazen Nevşehir Kanlıca'da, bazen Bayrampaşa'da, bazen Şirnak'ta. Kendisi Karadenizli'ydi. Ama bağdaş kurup oturduğunda Kavimler Kapısı'nın her eşiğinde dostları vardı. Çocuklarına, eşine, tüm ailesine ve arkadaşlarına güzel bir miras bıraktı.

Songül Çiçek. Ankara temsilcimiz Hikmet Çiçek'in eşi. Halil, Mert ve İpek'in annesi. Sevgili arkadaşımız, sıcak ve özverili Songül. Beyin kanaması sonucu o da çok erkenden aynıldı aramızdan. 1961 doğumluydu. İki hafta Muğla'da yatı. İyi haberleri geldi ilk önce. Ankara'ya döneceği aşamaya niden fenalaştı. Pazartesi günü Hacettepe Hastanesi'nde kaybettik. Karşıyaka Mezarlığı'na uğurladık.

Aslında Songül Çiçek yaşıyor.

Bir böbreği 12 yaşındaki Dilek'te.

Diğer böbreği 27 yaşındaki Ayfer'de.

Gözü 17 yaşındaki Hüseyin'de.

Kalbi Vakıf'ta.

* * *

2000'e Doğru ailesine yeni katılanlar da var. İki küçük kızımız oldu bu arada. Bursa muhabirimiz Lütfü Ünver ve eşi-nin Dilan'ı, ne zaman ihtiyacımız olsa el uzatan dostlarımız Fikriye ve Hilmi Bulunmaz'ın Cemre Eylül'ü hoşgeldi. Cemre'nin doğum tarihi 1 Eylül. Dünya Baş Gün. Aydınlık günleri görmelerini diliyoruz.

ŞULE PERİNÇEK

Devlet terörünü kınıyorum

bul etmiş olmaları. Düşünce özgürlüğünü benimseyip de bu tür uygulamaları kınamamak büyük suçtur bence.

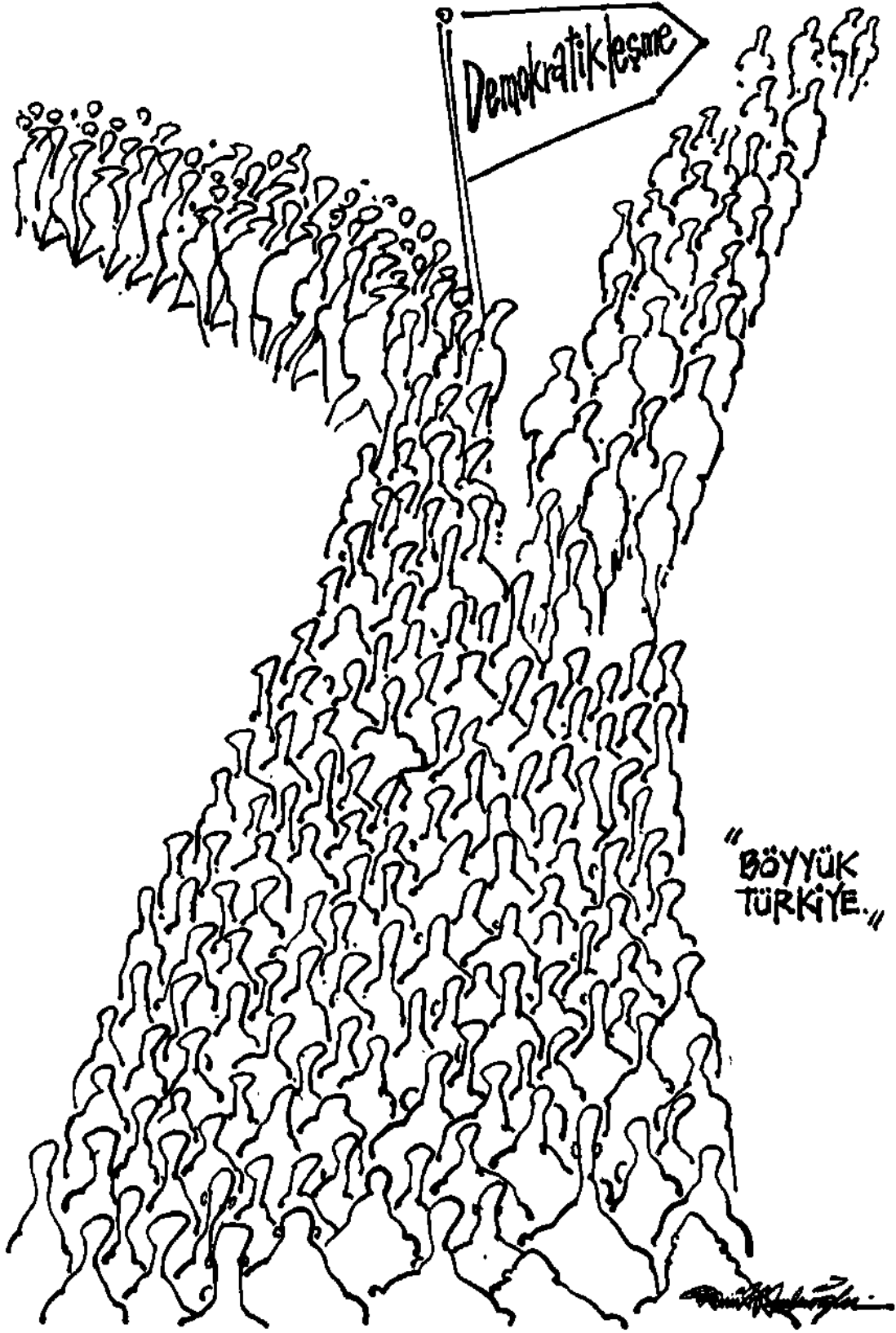
Sözüm ona 141, 142, 163 kaldırıldı. Hemen terör yasası çıkartılıp mason insanlar fişlenmeye başlandı. Böl-sömür, böl-yönet devam ediyor. Doğu ve Güneydoğu illerinde Olağanüstü Hal Yasası'yla devlet terörü yasalastırılmıştır. Siyasi çözüm-den uzak terörü haklı çıkarmak için orduyu kullanıyorlar. Kimi ve niçin vurduğunu bilmeyen Batılı gençler jandarma eri yapıyor, ellerine silah veriliyor ve "bir avuç terörist, çapulcu, eşkıya" denerek PKK'nin üstüne sürülüyor, yurtiçi ve sınır ötesi baskı ve sindirme operasyonlarında kullanılıyor. Bir sayı, vesile, alet

gibi... Araç olarak!

Kürtler'in verdikleri kimlik savaşımı, var olma mücadelesi 70 yıldır süregeliyor. Ama devlet halkın sorunlarını yok sayarak, görmezlikten geliyor. Kürt sorununu terörle işbirliği yaparak yok etmeye çalışıyor. Burada Kürt veya Türk hiç önemi yok. Devlet bir avuç çapulcuya pabuç bırakmaz diyerek Türk'ü, Kürt'ü birbirine öldürtüyor.

Çözüm: Demokratik, insanın insanı ezmediği bir anayasa. Genel af yasa-sı çıkarılsın. Kürt ve Türk halklarının, sivilleşme ve demokratikleşme barışçı bir rol üstlenmeleri sağlanmalı. Kardeş Türk, Kürt halklarının bütün sorunların üstesinden geleceğine inanıyorum.

HACER ULU /
DUTLUCA KÖYÜ, MANİSA

Mızrağı derine batırdı

Turan Dursun öldürüldüğünden bu yana iki yıl geçti... Besbelli ki onun hakkında ölüm fermanı çıkartanlar başka bir fetva daha vermişler: "Onu en derine gömün!" "Elinde öyle güçlü bir ışık var ki, aman yeryüzüne sızmasın!" Fetvanın gücünü anlamak için Türkiye basınının iki yılına göz atmak yeterlidir. Türkiye'nin en büyük aydınlanma kahramanını bir tek, Sayın Orhan Pamuk yazmış. En büyük tabuya savaş açan Turan Dursun kendisi de bir tabu olmuş. Aslında o, kapısında 30 yılını tükettiği ve sayfalarına bir türlü ulaşamadığı Babiâli'nin tiynetini çok iyi anlamıştı. Ölümüne koşarken adeta gürliyordu: "Çıkarları din karanlığı üstüne kurulu olanlar, bu karanlıktan türlü biçimde yararlananlar, tüm karanlık böcekleri benden korksunlar." Turan Dursun'u yerin yedi kat dibine göndermek isteyenlerin korkusu, işte bu korkudur.

Turan Dursun, arkadaşımız Şule Perinçek'in kendisiyle yaptığı söyleşide, din min meselelerine bulaşmayan, rahatına düşkün solcu aydını ne güzel anlatmış: "Rakı şişesine karışılmayacak, sosyalizmi de elinden alınamayacak." Turan Dursun, bilimsel çalışmasıyla bu "sosyalist" maskaralığa son vermekle kalmadı. Rakı şişesine uzanacak "keyif" ve "huzur" bırakmadı o aydında.

Turan Dursun'u kim öldürdü? Yaklaşık 20 yıldır böyle cinayetleri aydınlatan yayım organlarında çalışıyorum. İpin ucu çekildiğinde çoğu zaman olay çirliçiplak çözülür. Turan Dursun cinayetinin arkasında ne müthiş bir "mutabakat" var! Tetiği çeken belirlenmek bir şey değil. Ya arkasındaki örümcek ağı gibi yüzlerce ip nereye uzanıyor? Katilini yine en iyi Turan Dursun tanımlamış: "Böcekler". Ve hiçbir cinayetin arkasında mollasıyla, holding patronuyla, "Atatürkçü"süyle, Kontrgerillasıyla, basını ve siyasi partileriyle rejim bu kadar sırtımadı. Çünkü Turan Dursun mızrağı derine soktu, yaranın köküne indi.

Turan Dursun, kitaplarıyla devrim yaptı. Son on yılın en çok satan kitapları onunkiler. Türkiye'nin ışığa hasret yoksullarının üzerine bereket gibi yağdı. Özellikle genç kuşaklar sosyalizme yönelirken onu basamak yaptılar. Kitapları insan duygusu ve düşüncesi üzerinde fırtınalar kopartıyor. Çünkü Turan Dursun, bireyin sadece düşünce ve vicdanını değil, günlük yaşamını da zincire vuran en büyük tabunun üzerine yürüdü.

Dikkat ettim, çoğu insan onu savaşçıcasına okuyor. Çünkü onun sırrı, vicdanlar üzerindeki baskıya kafa tutması ve insanı değiştirmesidir. Bu yüzden Turan Dursun kitaplarını klmi rozet gibi göstere göstere taşıyor, kimi ise yedi kat sarılmış, sarmalanmış musaf gibi.

Kamuflej ihtiyacı, özellikle dinci çevrelerde duyuluyor. Evet, Turan Dursun kitaplarını okuyanların birçoğu dindar insanlar. En azından "cevap yetiştirmek" amacıyla okuyanların bir kısmı, kitabı elinden bırakamıyor. Telefon eden bir okurun şu sözlerini unutamiyorum: "Turan Dursun'un kitabını nefret-

le aldım. Küfrederek okudum. Şimdi beğeniyorum. *Din Bu'nun* üçüncü cildi ne zaman çıkacak?"

Turan Dursun, tipik Anadolu insanıdır. Kürt medreselerinde eğitim gördü. Daha sonra Kemalizm'in aydınlanma rüzgârıyla medreseden ateizme sıçradı. Yaşamının son yıllarında ise, birikimini materyalizmle birleştirdi. Böylece kitleleşti ve daha etkili oldu. Turan Dursun 80'li yıllarda Kemalist olarak kalamazdı. Çünkü sınıflar konumlanmasında böyle bir yer kalmamıştı. Bizzat burjuvazi, "2. Cumhuriyet" sloganlarıyla, Kemalizm'in cenazesini kaldırıyor. Bu törenin asıl sahibi olan emekçiler de, kendi iktidar talepleriyle sahneye çıkmışlardı. Turan Dursun nesnel konumuyla ideolojisini birleştirdi ve tercihini emekçilerden, materyalizmden yana yaptı.

Turan Dursun 50'li yaşlarına kadar birikimini yansıtaçığı bir kanal bulamadı. Ta ki, 2000'e *Doğru*'ya katkıda buluşuncaya kadar. Dursun'a 50 yaşına kadar verilmeyen özgürlüğü sosya-

list hareket sağladı. İşte günümüzde özgürlüğün sırrı bu formüldedir. Emekçilerle ve sosyalist hareketle birleşmek! Bundan sonra Turan Dursun 2000'e *Doğru*'ya katkıda bulundu. Kendisi de 2000'e *Doğru*'nun çizgisinden beslendi.

Turan Dursun, neden 1. Cumhuriyet (Kemalizm) saflarında özgür olamadı? 2. Cumhuriyet taraftarları böyle büyük bir bilimadama neden kucak açmadı? Neoliberalizm, sosyaldemokrasi, hümanizm vb. saflarında neden kendine bir yer bulamadı? Bütün bu soruların yanıtları, bunların hepsinin kapitalist sistemin ideolojileri olmalarında; "öldü", "bitti" denen sosyalizmin ise, biricik değiş-tirici ve ilerletici dünya görüşü olmasında yatar. Bu yüzden laiklik bayrağı bugün ancak bilimsel sosyalizmin rüzgârıyla ayağa kaldırılabilir.

Turan Dursun'un annesi Kürt'tü. Bugün bazı ünlülerin üç göbek önceki Kürtlüklerini bulup çıkartan bazı Kürt çevreleri Turan Dursun'a sahip çıkmadılar. Aleviliğin Kürtler tarafından geliştirildiğini iddia eden bilimadamlarını baştacı ettiler de; birikimiyle, deneyimiyle Ortadoğu, hatta dünya çapında bir bilimadamı olan Turan Dursun'u görmediler bile.

Turan Dursun, Kürt medresesini aşmış, Kemalizm'i yaşamış ve materyalizme ulaşmıştı. Kemalizm'de hiçbir olumlu yan bulamayan ve onun tarihteki rolünü anlamayan bu çevreler ise, *Kulleteyn*'de saplanıp kaldılar. Bu yüzden tarihteki dostları Osmanlı'dır. Günümüzde ise, 2. Cumhuriyetçiler'e, İsrail'e ve "Yeni Dünya Düzeni"ne bol bol övgü yağıdırıyorlar. İslamcı akımlarla Müslümanlık yarışına giriyorlar. Demek ki, günümüzde Kürt olmak, moda uymak için tek başına yeterli olmuyor. Materyalist oldun mu, burada da yandın gittin.

Kadıköy Belediyesi, Bostancı'da bir bulvara Çetin Emek'in adını vermiş. Ya Turan Dursun?

O, her gün yeni bir mekânda deprem yaratıyor, okunuyor, okunuyor. İzi kendinden menkul, kalınlaşıyor ve derinleşiyor.

TUGAY KOMUTANI'NIN SUİKASTLA İLGİLİ TALİMATLARI

8 HEP milletvekili Şırnak'ta öldürülecekti

Milletvekilleri bölgeye gelmeden bir gün önce Tuğgeneral Mete Sayar, "Bora" koduyla telsizden "Bora'nın emri, yarın merkezlerimize HEP milletvekilleri gelecek. HEP milletvekillerini PKK'lılar öldürecek. Bunu bizim üstümüze atmak isteyecekler. Kesinlikle kabul etmeyeceksiniz" emrini verdi. Ertesi gün Kasrik Boğazı'ndaki görevlinin "İlgili kişiler geldi" mesajına "Bora'nın yanıtı, "Bu memlekette onları gebertecek kimse çıkmadı, bu iş de bana kaldı" oldu. Aynı gün kodunu "Doğan" olarak değiştiren Sayar, bu kez Şenoba Alay Komutanı'na şu emri verdi: "Hazım Babat'a söyle, onunla bir konuda görüşmüştük. En güvendiği dört veya beş adamını hazırlasın. Helikopterle aldıracağım veya ben alacağım." Babatlar; Hilal Belediye Başkanı Yakup Kara'yı Kontrgerilla talimatıyla öldüren korucular...

Tarih 22 Ağustos 1992. Saat 20.00-21.00 arası.

Şırnak Tugay Komutanı Tuğgeneral Mete Sayar'ın kodu Bora. Bora'nın telsizcisi, Bora'nın emrindeki Şenoba, Uludere, İkizce il jandarma merkezlerini arıyor: "Bora'nın emri, Bora'nın emri, yarın merkezlerimize HEP milletvekilleri ve gazeteciler gelecek. HEP mil-

letvekillerini PKK'lılar öldürecek. Bunu bizim üstümüze atmak isteyecekler. Kesinlikle kabul etmeyeceksiniz." Merkezlerden biri anlamıyor: "Nasıl yani, kim üzerine almayacak" diye soruyor. Bora'nın telsizcisi: "Sen komutanına söyle, o anlar."

Tarih 23 Ağustos 1992. HEP heyeti Ahmet Türk, Selim Sadak, Mahmut Alınak, Zübeyir

Aydar, Orhan Doğan, Ali Yiğit, Mehmet Sincar, Naif Güneş ve gazetecilerden oluşuyor. Heyet Şırnak'a 35 kilometre uzaklıktaki Kasrik Boğazı'nda durduruluyor. Saat 14.15. Telsizle "İlgili kişiler geldi" deniyor. Telsizin diğer ucunda yine Bora: "Onlara söyle Şırnak'a geldiklerinde can güvenlikleri yok. Gelmesinler. Bu memlekette onları gebertecek kimse

çıkmadı, bu iş de bana kaldı. Bu memlekette onları benden başka gebertecek kimse yok. Bu si... devleti bu işi de bana bıraktı. En hayırlısı söyle dönüp gitsinler. Sonucu bana bildir oğlum." Birkaç dakika sonra Kasrik Boğazı'ndan gelen telsiz: "10 dakika önce Şırnak'a hareket ettiler." Bora, Tayfun 42'yi (2 no.lu nizamiye, şehrin doğusundaki çıkış kapısı) uyarıyor: "Oğlum HEP'liler oraya gelirse, köylere gitmek isterlerse durduracaksın. Can güvenliği olmadığını söyleyeceksin. Geçmek isterlerse emir aldık ateş edeceğiz diyeceksin. Yine geçmek is-

MAHMUT ALINAK ŞIRNAK VALİSİ MUSTAFA MALAY'I ZİYARET EDİYOR. Alınak: "Bundan bir ay önce akrabası MİT'te çalışan bir arkadaş bana geldi. Dedi ki: Akrabam özel olarak size şunu söylememi istedi: Şırnak'a giderseniz kesin öldürüleceksiniz."

terlerse tutuklayacaksınız! Gerekirse biz kendileriyle görüşürüz." Bora kodunu değiştiriyor, Doğan adını alıyor. Bu kez kodu Fener 10 olan Şenoba Alay Komutanı ile konuşuyor:

Doğan'dan Fener 10'a: "**Hazım Babat**'a söyle onunla bir konuda görüşmüştük. Hazırlansın." Fener 10'dan Doğan'a: "Anlayamadım." Doğan'dan Fener 10'a: "Peki, açık söylüyorum. En güvendiği dört veya beş adamını hazırlasın. Helikopterle alacağım veya ben alacağım." Aradan 10-15 dakika geçiyor. Doğan'dan Fener 10'a: "Hazırlar mı?" Fener 10'dan Doğan'a: "Son hazırlıkları yapıyorlar." Birkaç dakika sonra bir helikopter **Babat**'ları alıp kalkıyor.

"BABATLAR AKTİF OPERASYONA KATILMAZ SUIKAST YAPAR"

Telsiz konuşmalarını Şırnak'ta görev yapan bir güvenlik görevlisi 2000'e Doğru'ya anlatıyor: "Biz bu telsiz konuşmalarını dinleyince tamam dedik, HEP'lilere provokasyon yapılacak. **Mete Sayar** kolay kolay sivillerle ve korucularla doğrudan diyalog kurmaz. Sonra neden **Hazım Babat**'a iş veriyor? Yapmayacağı bir şey. **Hazım** ve **Şehmuz Babat** bölgede Kontregerilla eylemleriyle tanınıyor. Besta Karakolu ile Şenoba arasındaki bölgeye Bermuda Şeytan Üçgeni denir. **Hazım** ve **Şehmuz Babat** burada çok kişiyi öldürdüler. Hilal Belediye Başkanı ve yanındaki diğer dört kişinin öldürülmesi. Gençler Kalemlisi köyünden üç kişinin öldürülmesi. Bu Mollagediği'nde çok karışık işler yapıyorlar. Güvenlikten sorumlu komutan böyle şaibeli bir adama görev veriyor. Bakın bu **Hazım** ve **Şehmuz Babat** hiç aktif operasyona katılmazlar. Hiç yürümez bunlar. Ancak belediye başkanı gibi önde gelen kişileri öldürmeye yarıyorlar!

"En iyi dört beş adamı filan deyince, eyvah **Mete** iyice kafayı yedi dedik."

MAHMUT ALINAK ANLATIYOR

Bu arada HEP milletvekilleri ne yapıyor? **Mahmut Alınak** Şırnak gezisini anlatıyor 2000'e Doğru

İSMET SEZGİN. Mahmut Alınak anlatıyor: "Kumçatı'dan İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'le telefonda konuştum. Bana 'Elini eteğini çek, başına bela alacaksın' dedi. Açıkça tehdit etti."

ru'ya: "23 Ağustos'ta Ankara'dan hareket ettik. Gazeteci arkadaşlar da var. Şırnak'a gelirken Kasrik Boğazı'nda yolumuz kesildi. Bekletildik. Sonra Şırnak'a geçmemize izin verildi. Önce Vali **Malay Bey**'le görüştük. Devlet binalarında hasar var mı diye baktık. Sonra halkla görüştük. Tugaya gittik. Tugay Komutanı Tuğgeneral **Mete Sayar** ile görüşmek istedik. Yerinde olmadığını söylediler. Başka bir yetkili ile görüşebileceğimizi söyledik. Kabul etmediler. O akşam yani 23'ünde Cizre'ye döndük. Burada basın toplantısı düzenledik. Arkadaşlarım adına ben konuştum. Şırnak'ın esrar perdesiyle kaplandığı, soru işaretlerinin açığa çıkarılmasını, halkın güvenlik güçlerinden şikâyetçi olduğunu söyledim. Ayrıca **Mete Sayar**'ın adını da açıkça vererek TBMM milletvekillerini kabul etmediğini belirttim.

ASTSUBAY: "BİZDEN SÖYLEMESİ"

"24'ünde tekrar Şırnak'a hareket ettik. Şehre girişte engel çıkmadı. Şırnak'ta incelemeler yaparken haber geldi 'Tugay Komutanı **Mete Sayar** sizlerle görüşecek' diye. Ben herhalde akşam düzenlediğimiz basın toplantısından etkilenip bizimle görüşmek istedi diye düşündüm. Tugay'ın 2 no.lu kapısına gittik. Kapıda bekletildik. Kimlikler alındı. Bir süre

sonra 1 no.lu kapıya gitmemiz istendi. Oraya gittik. Orada da yoktu. Sonra bize **Mete Sayar**'ın Tugay'da olmadığını söylediler. Oradan Balveren ve diğer köylere gitmek için teşebbüs ettik. 'Can güvenliğiniz yok, gidemezsiniz' dediler. Bu arada halk şehri terk etmeye başladı. Binlerce insan göç ediyordu. Öğleye doğru Cizre'ye döndük. Yemek yedik. Halk ne yapıyor diye tekrar Şırnak'a doğru yola çıktık. Sabah rahat geçtiğimiz Kasrik'te durdurulduk. Bir astsubay bize 'İlerisi sizin için çok tehlikeli, gitmeyin. Bizden söylemesi' dedi. Arkadaşlarla konuştuk, 'provokasyon olabilir' diye vazgeçtik. 25 Ağustos sabahı halkı merak edip tekrar Şırnak'a doğru yola çıktık. Halk, Kumçatı bölgesinde toplanıyordu. Fakat oraya geldiğimizde bizi yine durdurdular. Halk yanımızdan gidiyor, ama bizi göndermiyorlar. Burada İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin**'le telefonda konuştum. Bana 'Elini eteğini çek, başına bela alacaksın' dedi. Açıkça tehdit etti. Bakanla tartıştım. Engeli aşip halkla görüştük. Sonra biz Ankara'ya döndük. Fakat siz söyleyince birden şimdi aklıma geldi. Bundan bir ay önce akrabası MİT'te çalışan bir arkadaş bana geldi. Dedi ki: 'Akrabam özel olarak size şunu söylememi istedi: Şırnak'a giderseniz kesin öldürüleceksiniz. Yok eğer kesin gitmek istiyorsanız tek gitmeyin, basınla gidin ve yanınızda hep sivil insanlar olsun. Hep insanlar arasında dolaşın.' Şırnak'ta kalabalıktık. Şırnak'ın doğusundaki köylere gitmedik."

"METE'Yİ ARKASINDAKI GÜÇLER DURDURDU"

Şırnak'ta görev yapan güvenlik görevlisi, "Kesinlikle provokasyon yapılacaktı. Daha sonra birileri **Mete**'yi durdurdu. **Mete**, tek başına hareket edecek biri değildir, arkasındaki güçler onu durdurmuştur" diyor.

Kamuoyunda adı son günlerde sıkça geçen Şırnak Tugay Komutanı Tuğgeneral **Mete Sayar** kimdir?

Bölgeye gelmeden önceki görevi: Genelkurmay Özel Harp Dairesi Komutan Yardımcısı. Kurmay Albay. Bölgeye 1991'de geliyor.

Özel Harpçi **Mete Sayar** Kıbrıs'ta yaptığı çalışmalarla da ünlü.

Genelkurmay'a yakın bir askeri yetkili Tuğgeneral **Mete Sayar**'ı şöyle tanımlıyor: "Özel Harpçi olduğu için bölgeye gitti. Torpili Genelkurmay Başkânı'ndandır. Bu nedenle Şırnak'ta yaptıkları neden gösterilerek veya halk istedi diye kimse **Mete**'yi görevden alamaz. Bu devrim olur. Genelkurmay için **Mete Sayar**, **Oliver North**'tur.

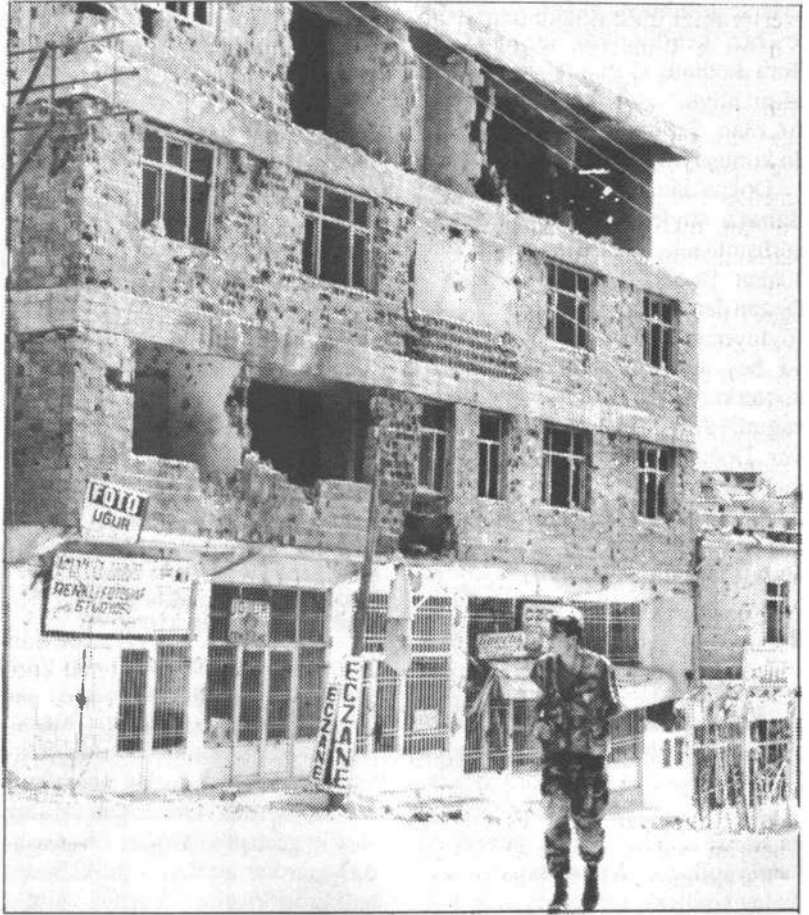
"Zaten tipi de ona benzer. Cesur ve girişkendir. Astları ile ilişkileri çok iyidir. **Mete**'ye kalsa Güneydoğu meselesini birkaç ayda halleder. Tabii, katliam yaparak."

"AVUKAT MESUT UYSAL ÖLDÜRÜLECEKTİ"

Askeri çevrelerde Tuğgeneral **Mete Sayar**'ı tanımayan yok. Eski MİT müsteşarı **Teoman Koman**'la birlikte Bursa'da görev yapıyor. Kurmay sınavını ilk girişte kazanıyor. Kara Harp Akademisi'nden birincilikle mezun oluyor. Mümtaz terfi alanlardan. Kendi döneminin ilk generali.

"**Mete Sayar** geldiğinden beri ilgimi çekti. Bu nedenle adamı özel olarak sorup soruşturdum. Sizin söylediğiniz gibi Amerikalı Yarbay **Nort** gibi konuşmaya başlıyor" diyor Şırnak'ta görev yapan güvenlik görevlisi. "İlk geldiğinde bölgede kolay kolay ateş açılmasına izin vermiyordu. Yani bir evden ateş açıldıysa bile temkinli davranıyordu. Geldiğinde askerin çoğu dağdaydı. Buna kızdı. 'Ne gerek var, duyum alınır öyle gidilir' dedi. Yollardaki aramalar çok sık yapılırdı, buna da son verirdi. İki **Mete** var. Bu **Mete** Newroz'dan sonraki. Şimdi askerler ateş etmemize gerek yok deseler bile yakın yakın diyor. Sıcak operasyonlara katılıyor. Sivillerle ilişkisi çok mesafeli. Vali'yi filan takmıyor. **Mete Sayar** astlarına kolay kolay ceza vermez. Ama verirse en ağırını verir."

Güvenlik görevlisi, "Tuğgeneral **Mete Sayar**'ı daha iyi anlamanız için örnek vereceğim" diyor. "Şırnak olaylarının ikinci günü 19 Ağustos'ta, gündüz Tugay'dan zırhlı bir tim çıkarılma-

ŞIRNAK GERÇEĞİ. "18 Ağustos Salı akşamı 20.30 sularında PKK kente taciz ateşi açmaya başladı. Emniyet Müdürlüğü'ne atılan roket sonucu bir polis öldü. Tugay'a da roket atıldı. PKK'nın ateşi sonucu bizimkiler ortalığı birbirine kattılar."

sı için emir verdi. Zırhlı timin görevi HEP MYK üyesi Avukat **Mesut Uysal**'ı öldürmekti. Evet, Avukat **Mesut Uysal**'ı öldürecekti timler; ancak bulamadılar. Adamın gözünü kan bürümüş gibi. 23 Ağustos Pazar akşamı 22.30'da PKK, Milli'ye saldırdı. üç asker, iki PKK'lı öldü. Yarım saat sonra PKK bu kez Şırnak'a ikinci kez saldırdı. Bir asker bir PKK'lı öldü. **Mete** çok sinirlendi. Telsizini PKK'nın dinlediğini biliyor. Onlara mesaj vermeye başladı: 'Kafamı attırmasınlar, elimdeki 400 kişiyi teker teker kurşuna dizerim.' Valla adam aklını kaçırmış gibi, yapar mı yapar dedik. Ama şunu da eklemek isterim; çok zekidir. Birileri ona teminatlar vermezse bu kadar pervasız davranamaz. Böyle davranmayacak kadar akıllıdır. Ama akıllı olsa ne yazar! **Hulusi Sayın**'a, **Özal** 'bölgedeki sorunu hallet, orayı te-

mizle, sana komutanlık vereceğim' demişti. Sonra vere vere emekli olunca kötü bir danışmanlık verdi."

ŞIRNAK GERÇEĞİ

Şırnak'ta görev yapan bir askeri yetkili olaylar öncesi Şırnak'taki gelişmeleri anlatıyor: "Ağustos başında gergin bir hava vardı. Pusular atılmaya, tugayın güvenliği için önlemler alınmaya başlandı. Hepimiz çok dikkatliydik. 18 Ağustos Salı akşamı 20.30 sularında PKK kente taciz ateşi açmaya başladı. Roket attılar. Emniyet Müdürlüğü'ne atılan roket sonucu -ki yetkililer buna havan diyor- bir polis öldü. Ben PKK'nın havan kullanmadığına eminim. Neyse Tugay'a da roket atıldı. Burada üç er vefat etti. Buradan yetkililere soruyorum: Ölen erlerin otopsişi yapılsın. Çünkü iki erin G-3 ile öldürüldüğünü, yani bizim yanlışlıkla as-

kerlerimizi öldürdüğümüzü düşünüyorum. Bunu herkes söylüyor.

"PKK'nın ateşi sonucu bizimkiler ortalığı birbirine kattılar. Herkes rasgele ateş ediyordu. Kafayı yere sokan nereye ateş ettiğini bilmeden basıyordu mermiyi. Arkasından roketler, havanlar. Emir-komuta bölündü. Büyük bir karışıklık yaşandı. Bir ara polisler Tuğay'ı uyardılar. Dışarıda daha birçok güvenlik elemanı var. Ve rasgele ateş ediliyor. Tabii, bu karışıklığın bir nedeni Şırnak'a gelen güvenlik güçlerinin çoğunun yeni olması.

"19 Ağustos gündüz sadece zırhlı birliklerimiz şehre girdi, bombaladı, taradı. Bakın, biz şehrin etrafının sarılacağını, Diyarbakır'dan Özel Harpçiler'in geleceğini sanıyoruz. İkisi de yapılmadı. Üç gün çatışma sürüyor ama Özel Harpçiler gelmiyor, iyi mi?

"Bora, habire emirler yağıyor, yakın yakın diye. 'Mehmet Ağa, Süleyman Ağa, Davut Ağa hepsini yakın. Yanındakileri de. Gökyüzünü alevler kaplasın' diye

bağırıyor. 'Yoksa hatırı kalır' diyor telsizle. Şırnak'ın sorumlusu Bora'dır. 24'ünde veya 23'ünde Bora, Doğan adını aldı. Aslında ay sonları kodunu değiştiriyor, ama başında deşifre oldu diye hemen Doğan kodunu aldı.

"AMAÇ HALKI EZMEKTİ"

"Şırnak olaylarının bir tek amacı vardı: Halkı ezmek, bezdirmek. Bölge halkına gözdağı verilmek istendi. Şırnak'ın seçilmesinin nedeni stratejik olarak çok uygun olmasıdır.

"Biz Newroz'dan sonra inisiyatif tamamen elimize almıştık. Hatta artık 'PKK bakalım Şırnak'ı nasıl kazanacak?' diye konuşuyorduk. Newroz'dan sonra Şırnak'ta ne kepenk kapama ne kitle gösterisi oldu. Hatta PKK aleyhine gösteri yapıldı. Gerçi bunu korucular ile birkaç köylü yaptı ama yapıldı. Yani çok yumuşak bir hava vardı. Görünmez bir el Şırnak'ı bu hale getirdi. Halkı kesinlikle kaybettik. Eğer Körfez Savaşı öncesi olsaydı halk kesin Irak'a giderdi.

"Bırakın halkı, Şırnak'taki korucular olan Tatarlar'ı bile kaybettik. Adamlar bize 'provokasyona getirdiniz bizi' diyorlar. Özellikle PKK'nın ikinci saldırısında Tuğay'dan Tatarlar'a ateş açıldı. Newroz'dan sonra sık sık TV'ye çıkıp konuşan Tatarlar bu olaylardan sonra TV'ye çıkmayı reddettiler. Şunu da söylemek istiyorum: Toplam 19 silah yakaladık. Bunların çoğu da ruhsatlı.

"60 yaşındaki Hacı Yusuf, BTR'den açılan ateşle öldürüldü. Yaşlı adam. 'ateş etmeyin, evdeyim' diye balkona çıkınca kurşunlara hedef oldu. Şu an halen Şırnak'ta patlamamış havanlar var.

"Güneydoğu sorunu böyle çözülmez. Polisler, askerler hepimiz ruh hastası olduk. Artık yeter! Siyasilere oyuncağı olmaktan hem halk hem biz bıktık. Caddeden hızla araba geçince ağlayıp annelerinin kucağına atlayan çocukların sayısı her geçen gün atıyor. Çocuklar bile sizinkiler-bizinkiler diye konuşmaya başladı.

"Hiç değilse çocuklarımıza acı-sınlar. Bu iş böyle bitmez." ■

SENDİKALARDA İŞÇİ SEÇENEĞİ (SEÇENEK)

2. İŞÇİ KURULTAYI KARARLARI

PROGRAM VE ALTERNATİF SENDİKA TÜZÜĞÜ

İŞÇİ PARTİSİ TÜZÜK PROGRAM

- Türk-İş'in 24 ilkesine karşı işçi sınıfının 24 ilkesi
- Tabana inisiyatif tanıyan demokratik sendikal işleyişin alternatif ilkeleri, kurumsallaşması
- Kitle mücadelelerinde, sendika genel kurullarında işçi sınıfının elinde yeni bir silah
- İşçi Seçeneği Koordinasyon Komitesi irtibat telefon ve adresleri

İletme adresi: Tayfun Tabakoğlu
İlk Belediye Cad. Küçükönel Ap. 5 / 2 Tünel / İSTANBUL
Fiyatı: 5 000 TL

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ VE EZİLEN ULUSLAR BİRLİĞİNİ

TEORİ

İŞÇİ PARTİSİ YAYIN ORGANI

EYLÜL 1992 / 33. SAYI ÇIKTI

Dr. Şükrü Günbulut
İstanbul Tipi Aydın (İTA)

Doğu Perinçek ULUŞAL SORUNUN BUGÜNKÜ ANLAMI

Sadık Usta
İsmail Beşikçi ve Sosyal Darwinizm

• Turan İçti Birlikte Anlatıyor: Emekçi Önderler ile Birleşmek • Doğu Perinçek Yeni Bir Cumhuriyet Ancak Emekçi Cumhuriyet Olabilir
• Tuncay Karatas: Neden İşçi Partisi? • Lütfü Ünver: Proleter Devrimci Kimlik • Sahip Çıkalım • F. Devri Gömüğü • Ders K. tablolarında Class-yetişlik • Atilla Türköz: Demir-Çelik ve Özelleştirme

Doğu Perinçek'in
İşçi Partisi 2. Kongresi'ne Sunduğu Rapor

FERİT İLSEVER, FERİDUN YAZAR'LA GÖRÜŞTÜ

Kardeşlik... Eylemler... ABD...

"Bir halkın tek başına ezen devletlere karşı başarılı olmasının çok zor olduğunu her aklıselim sahibi kişi kabul eder... Türk halkını küçük göstermekle, hiçbir şey yapmamış gibi göstermekle bir yere gidemeyiz... Türkiye'nin içinde bir arayış yoksa ve bu davaya sahip çıkan kitlesel veya siyasal hareketler oluşmuyorsa, o zaman bunun çözümü başka bir yerde aranmalıdır... ABD'nin davetini; mademki insan haklarını savunuyorlar, niçin bunlara izin veriyorlar diye onları da suçlamak ve öneriler getirmek bakımından da kabul etmiştik... İsrail'le dostluk olmaz."

HEP 19 Eylül'de yapılacak genel kongreye hazırlanıyor. Genel Başkan **Feridun Yazar**, kongrede yine aynı göreve talip olduğunu açıkladı. *2000'e Doğru*, HEP kulislerinde başka adayların da adlarının geçtiğini saptadı: **Mahmut Alınak**, **Halip Dicle** ve **Zübeyir Aydar**. Genel Yayın Yönetmenimiz **Ferit İlsever**, Kürt sorununun geldiği noktayı **Feridun Yazar**'la görüştü.

-80 sonrası dünyada ezen ezilen çelişmesi, Kuzey-Güney kutuplaşması olarak karşımıza çıkıyor. Bunu görmeden politika yapmak mümkün değil, özellikle bölgemizde. HEP'in bu ezen-ezilen saflaşmasındaki yeri nedir?

-Bu konuda sizinle çok fazla ters düşen düşüncelere sahip olmadığınızın bilinmesini isterim. Genel olarak HEP, ezilenin yanında, ezenin karşısındaki bir çizgidedir. HEP, bir Kürt partisi olarak değil, Kürt sorununun demokratik yollarla çözümünü birinci sıraya alan ve o çözülmedikçe diğer sorunların da çözümünün çok zor olacağını düşünerek, Kürt, Türk, Çerkes, Arap, Türkiye'de yaşayan kim olursa olsun birlikte bulunmasını istediğimiz bir partidir. Ancak biz ilk defa sosyalist düşünceye sahip partilerin dışında, sosyal-demokrat düşünce olarak, demokratik sol da denilebilir, sınıf meselesinden önce Kürt sorununu birinci mesele gösterince, boyalı basın, HEP'i bir Kürt partisi gibi göstermeye çalıştı. Bu kampanyada da başarılı olmadılar diyemem.

HATALARIMIZ

HEP de buna hatalarıyla katkıda bulundu diyelim ya da o hataların kullanılmasına izin verir gibi bir or-

tamda yaşadık. Her şey bir deneyim meselesidir. Profesyonelce ve amatörce politika yapmak çok farklı. Amatörce politikalar belirli ideolojileri, tavizsiz bir şekilde savunan bir tavidir. Ama profesyonel politika bu düşüncelerin ve ideolojilerin diplomatik ve siyasi bir biçimde, esasından taviz vermeden kitlelere kabul ettirilmesi için çaba harcamaktır. Bizim profesyonelleşme açısından bazı eksiklerimiz olmuştur. Bunda benim de eksikliklerim, hatalarım olmuştur. Benim gibi diğer yönetici arkadaşlarımda da.

TEK SÜPER GÜÇ AT OYNATİYOR

HEP kurulduğunda Sovyetler Birliği dağılmamıştı. Dünyada iki süper güç vardı. Şimdi geldiğimiz noktada dünya tek gücün alabildiğine at oynattığı bir alana dönüşmüştür. Geçmişte sorunlar iki süper gücün çatışması ya da önerisi ile çözüldüğü halde, şimdi bir tek gücün koyduğu planlar doğrultusunda yol alınabilmektedir. Tabii ki bu tek gücün başında ABD ve onu destekleyen Avrupa vardır. Az gelişmiş ülkeler de ayakta kalabilmek için ya seyircidirler ya da onaylamaktadırlar. Ortadoğu'da yaşayan halkların işleri bir hayli zordur. Süper güçlere karşı mazlum ülkelerin yürütecekleri savaşta bir şansları yok. Böyle bir teknolojik savaş karşısında, bizim gibi, halkı özgürlüğe kavuşturmak isteyen ülkelerde, ne kadar özgürce, ne kadar rahat davranılabildiğini düşünmek gerekir. Biz bunlara karşı mücadelemizde sadece silahlı mücadele biçimini benimsemediğimiz için, demokratik, iktisatli ezenlerin koyduğu kuralları düzeyinde politika yapma şansımız var, bunu aştığımız zaman -deneyimini siz

yaşadınız, SP kapatıldı- biz de herhalde bunu yaşamayla karşı karşıya kalacağız. O zaman uzlaştırmacı, birleştirici noktaları belirlemek gibi bir durum söz konusu. Başta Amerika olmak üzere Avrupa devletleri, demokratik devlet yapısı, kendi kaderini tayin hakkı gibi kavramları kullanıyor. Biz bunları daha çok kendi silahlarımız olarak kullanmak durumundayız. Eğer Türkiye, Amerika'nın ve Avrupa'nın müttefikiyse; AGİK'i, Helsinki İnsan Hakları Sözleşmeleri'ni imzalamışsa; kendi iç hukukunu da buna uydurmak zorundadır.

EZME POLİTİKASINI KIRMAK

Türkiye'de sol çevrelere benim şöyle bir mesajım var: Önemli olan ezen devletlerin Ortadoğu'daki halklar üzerinde ezme politikalarını düşürbilmektir, bunları kırabilmektir.

Türk solu 30 yıldır birlik tartışması yapar. Bugüne kadar da bunu becerdiklerini söyleyemeyiz. Ezen devletlerin politikasına karşı demokratik alanda halkların birlikteliğine ihtiyaç vardır. Bir halkın tek başına bu ezen devletlere karşı başarılı olmasının çok zor olduğunu her aklıselim sahibi kişi kabul eder. Ortak nokta, halkların kendi özgürlükleridir, kendi özgür düşüncelerine göre yaşamaları ve ekonomik yönden sömürülmelerine karşı çıkışlarıdır.

AMERİKA VE İSRAİL

-Ezenlere karşı çıkma politikasını biraz somutlaştıralım. Hemen yanıbaşımızda Ermenistan'dan Suudi Arabistan'a kadar çeşitli ülkeler var. Şimdi ezen politikanın sahipleri kimlerdir, bunu adlandıralım. Sizce ABD ve İsrail, karşıya alınması gereken güçler midir?

FERİT İLSEVER VE FERİDUN YAZAR. "Biz ilk defa sosyalist düşünceye sahip partilerin dışında, sosyaldemokrat düşünce olarak, sınıf meselesinden önce Kürt sorununu birinci mesele gösterince, boyalı basın, HEP'i bir Kürt partisi gibi göstermeye çalıştı. Bu kampanyada da başarılı olmadılar diyemem. HEP de buna hatalarıyla katkıda bulundu diyelim"

-Bence önce halkların kendi kimliklerini yaşamaları lazım. Kendi kişilik ve kimliğine sahip olmayan bir halkın, başkasıyla savaşmasında birtakım zorluklar çıkar. Temel olarak söylediğim şeyin içinde zaten var bu. Ezen herkesin karşısındayız biz. ABD'nin yoğun ezme politikasının ne olduğunu artık bilmeyen kalmadı, çağımızda. Ve TC bu politikaların Türkiye'de en iyi uygulayıcılarından-
dır.

Biz hiçbir ezen devletin bu bölgede askeri güce bulunmasına izin vermek istemiyoruz. Bu halkların kişiliklerine, özgürlüklerine müdahaledir.

ABD'YE DAVET

Evet, ABD bizi davet etti. Beş kişilik bir grup oluşturduk. O zaman da söyledim, çok eleştiriliriz, ancak biz kendi düşüncelerimize inanan insanlarız. Bundan dolayı biz bu davetten kuşku duymamalıyız, ABD'yi tanınmalıyız. Kültürü nedir, insanları nedir, kurduğu düzen nedir, bunu kavramsal olarak biliyoruz, ama bunu gözle görmek gerekir. Karşındakini çok yakın tanımazsan, ona karşı mücadelen de sağlıklı olmaz. Ayrıca Ortadoğu'daki askeri müdahaleler, halkların soykırımla karşı karşıya kalmaları hakkındaki düşünceleri nedir? Mademki insan haklarını savunuyorlar, niçin bunlara izin veriyorlar diye onları da suçlamak ve öneriler getirmek bakımından da bu daveti kabul etmiştik. Davet, sanırım bazı müdahaleler nedeniyle ve kendilerinin de rahatsızlıkları oldu ve kısa bir süre ertelendi. Bu davet

iptal edilmiş değildir ve gitmek düşüncesindeyiz.

Bunu ABD'ye teslim olmak veya ABD ile uzlaşmak gibi yorumlamak, zorlama olur. ABD ile görüşmeler olur. Temel olan şudur: ABD'nin de içinde olduğu, mazlumların ezildiği her politikanın karşısındayız.

"İSRAİL KÜRTLER'İN DOSTU DEĞİL"

-Benim sorum ABD'ye savaş açıp açmamakla ilgili değil. Politika yaparken onu dost kampında mı göreceğiz, düşman kampında mı? Şimdi Kürtler'in Ortadoğu'da tek dostunun İsrail olduğu teorileri yapılıyor. **Beşikçi de İsrail'i savunuyor. Siz İsrail'in, Kürtler'in dostu olduğu görüşüne katılıyor musunuz?**

-Ben böyle bir şeye kesinlikle katılmıyorum. İsrail'in bugüne kadar Kürtler'e dostça davrandığı düşüncesini de taşımıyorum. İsrail, kendisini yaşatabilmek için, ABD'nin karakolu durumunda olan bir devlettir. Çok uzun bir süre bu görevi yapmasından dolayı başkalaştı ya da önemini kaybetti gibi bir durumu düşünerek, sarırum başka İsrail'ler yaratma düşünceleri vardır. Biz tabii ki Kürt halkının yeni bir İsrail olmasını istemiyoruz. Yani Kürtler, ABD'nin Ortadoğu'daki karakolu olmamalıdır.

Kürtler kadar emperyalistlerden zarar gören bir halk yoktur. Ortadoğu'nun tüm halkları zarar görmüştür, en ağır faturayı Kürtler ödemiştir. Bu nedenle Kürtler özgür olsun cümlesi bile antiemperyalisttir. Kürtler özgür olsun demek bir antiemperyalist mü-

cadelenin ifadesidir.

ABD'NİN SINIRLARI DIŞINDA ÖZGÜRLÜK

-*Emperyalistlerin kukla Kürdistan projelerinin olduğu koşullarda, "Bağımsız Kürt devleti", tek başına antiemperyalist politika olmuyor. Kürtler'in de özgürlüğü emperyalizme karşı mücadeleyle...*

-Tabii bu, özgürlüğü anlama biçimine bağlı. Bazılarına göre özgürlük, sadece ayrı bir hükümet olarak yaşayıp, ekonomik ve siyasi geleceğini de bir başka devletle tespit etmektir. Bu ABD'nin istediği bir özgürlük biçimidir. Ama benim dediğim özgürlük bunun dışındaki bir kavramdır.

Olaylar nasıl gelişir, bu konuda şimdi peşin bir fikir söylemek istemiyorum. Çünkü yaşamın belli bir biriminde söz sahibiyiz. Ama benim bildiğimi kadıyla Kürt halkının özgürlük isteği, kendi kimliğini, özgürlüğünü siyasi ve ekonomik olarak kendisinin tespit edebilmesi ve dost seçtiği halklarla birlikte yaşamasıdır. Yoksa ABD'nin, al şunları da fazla sesini çıkarma, işte benim tespit ettiğim politikayı izle anlamında değil.

ULUSLARARASI KURULUŞLARA BAŞVURU

-*Halkların ortak noktalarını bulmak lazım, bu politika onları birleştirecek diyorsunuz. Şırnak olayından sonra bazı HEP milletvekilleri olayı uluslararası platformlara taşımaya çalıştılar. Bu yaklaşımla Türk halkıyla nasıl birleşilecek? Kürt sorununun çözümü Birleşmiş Milletler'de mi bu-*

lunacak?

-Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi partileri veya demokratik kitle örgütleri veya bireysel olarak demokratlar ve bilinçli Türk halkı Şırnak olayları karşısında ne gibi bir tavır sergiledi? Sessiz kaldılar. Yani halkların kardeşliği, yalnız bir halkın isteminden kaynaklanamaz.

Hatta belli odaklar Türk-Kürt düşmanlığını daha da körüklüyor. Çocuklarını askere İstiklal Marşı ile gönderiyorlar, kahrolsun Kürtler sloganı atılıyor.

Bir Türk-Kürt kardeşliği mitingini acaba, Sosyalist Parti'den başka hangi parti yaptı? Bütün bunlar demokratik ve siyasi çözümü burayı aşan bir olay olduğu görüşünü ortaya koyuyor. Yani Türkiye'nin içinde bir arayış yoksa ve bu davaya sahip çıkan kitlesel veya siyasal hareketler oluşmuyorsa, o zaman bunun çözümü başka bir yerde aranmalıdır. Niçin? Bu, HEP'in mutlaka siyasi çözüm istemesinden kaynaklanmaktadır.

Bu olay, gelin siz çözüm anladığınızda değildir. Bir de sorunun çözümünde dayanışma içinde olalım, siz de bize yardım edin anlamındadır. Türkiye; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni, AGİK'i imzalamış ve AT'a girmek istiyor. Avrupa'yla bugün bir dayanışma içersinde demokratik bazı girişimler olabilir.

-Şırnak'taki devlet terörüne karşı çıktık. Halk üzerindeki baskılara yıllardır karşı çıkıyoruz. Örneğin biz, 2000'e Doğru'da izlediğimiz politikaların sorumluluğunu taşıyoruz. Başkası öyle yaptığı için biz de böyle yaptık demiyoruz. Yanlış yapıyorsak, o bizim yanlışımızdır. Kürt halkının bazı politikacıları niçin olayı uluslararası platforma taşımak yerine, Türk halkına dönüp, kardeşim benim feryadımı duy, bana elini uzat, bu meseleyi seninle çözeceğim diye ısrarlı olmuyorlar?

-HEP'i siz savunuyorsunuz, zaman zaman Sadun Aren bir şeyler söylüyor. Ama onun da fazla sesi çıkmıyor. Ama benim dediğim şudur, sendikalar, köşe yazarları var, uyanık bir Türk halkı var. Halkların özgürlüğüne inanan kesimlerden niçin ses çıkmıyor? Ses güçlü değil.

-89-90'da Kürt halkının mücadelesine Batı'da pekişen bir sempatiyle destek vardı. Bugün bu, niçin zayıflıyor? Devlet şunu yaptı, bunu yaptı, şovenizmi tırmandırdı vb. Devlet devletliğini yapıyor. Buna akılcı politikalarla yanıt verilebilir. Oysa siz bu politikaların üzerinde durmak ye-

rine, hep devletin politikalarından şikayet ediyorsunuz?

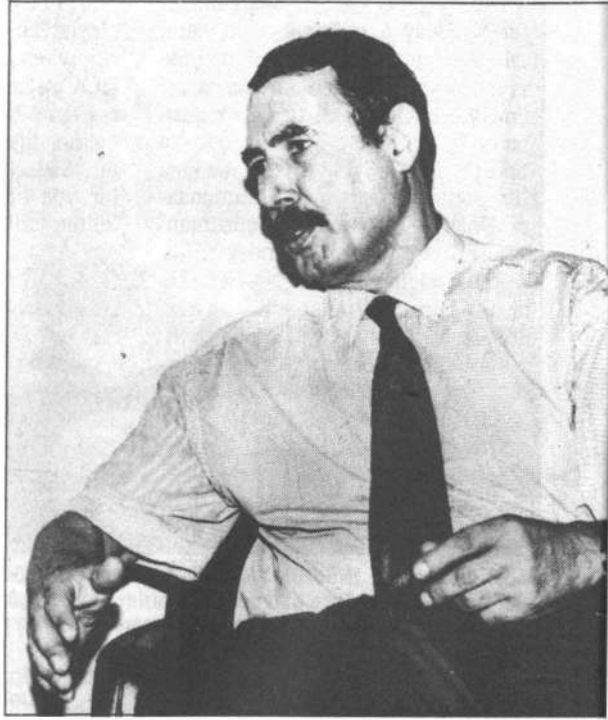
-Ben devletin yaptıklarından şikâyetçi değilim. Yani devlet bunu niçin yaptı diye sormam. Niçin yaptığını biliyorum. Şu yaşadıklarımız şu anda fiili bir federasyondur. Bunun ille de etnik yapıda olması şart değil ki; yasası ayrı, idare biçimi ayrı. Fırat'ın ötesi ayrı bir hukuk, ayrı bir yönetim biçimi. Fırat'ın batısı ayrı. Şimdi oradaki insanın Ege'deki insanla aynı koşullarda yaşadığını söyleyemeyiz. Peki, buna neden karşı çıkılmıyor? Gerçi Kürt demokratları ve aydınları da var, böyle bir genelleme yapamam. Türkiye'de özgürlükleri savunan insanlar bir araya gelip niçin ses çıkartmıyorlar?

KAPALIÇARŞI, İTO, ÇETİNKAYA

-Evet, niçin ses çıkartmıyorlar? Kamuoyu şoven propagandanın etki alanına nasıl itildi? Seçimde yapılan hatayı hatırlayın. İstanbul'un göbeğinde yapılan "Kürdistan faşizme mezar olacak" mitinglerini... Kapalıçarşı'da patlayan bomba. İTO'ya atılan bomba... Bu olaylar kamuoyundaki havayı çok değiştirdi.

-Tabii, şimdi bunları HEP'in hareketi olarak değerlendirmek yanlıştır. Ben sivile yönelik sabotajcı bir zihniyetle hareket edilmesi düşüncesine karşıyım ve bunun hiçbir fayda sağlamayacağını düşünüyorum. Bu olayları PKK yaptı iddiası atılmıştır. Ben PKK'yi savunma anlamında söylemiyorum, savunmak da bana düşmez, buna ihtiyacı yoktur. Fakat ben 30 Ağustos törenlerinde konulan bomba-ya çok kuşkuyla bakıyorum, beni tatmin etmedi. Pendik vapurunun yanma olayı da beni tatmin etmemiştir.

Siz Kulp'ta böyle yaparsanız, bazı duygusal gençler de Çetinkaya mağazasını yakar. Bunu Apo beyan etti. Yani o gençlerin böyle hareket etmelerine karşıyım. Her zaman söyledim, bu tip şeylerle bir yere varılmaz. Askeri anlamda savaşıyorlarsa savaşsınlar, bu onların sorunudur. Bu savaşta Türk halkının da sempatisinin kazanılması gerektiği inancındayım. Türk-

"Bolçikali'yle, Hollandalı'yla ben nasıl ittifak edeceğim? Niçin başkanı gelsin, çözümez zaten."

ler'den ve Kürtler'den ortaya çıkan yanlışlara birlikte karşı çıkalım.

APO'YLA NELER GÖRÜŞECEK?

-Şırnak olayından sonra, bölgeye PKK Kuzey Botan Eyalet Komutanlığı imzalı bir bildiri dağıtılıyor. Bu bildiri, "İstanbul, Ankara'da sivil hedeflere saldırıp, Şırnak olayının intikamını alacağız" diyor. Yaktıktan, yıkmaktan bahsediliyor. Şimdi son eylemleri kim yaptı? Her şey birbirine karışıyor. Bunların yanlışlığı konmadan Türk-Kürt birliği nasıl sağlanacak? Buna sessiz kalındıktan sonra "Batı'da kamuoyu bizi niçin desteklemiyor?" diye sormak da anlamsız kalıyor. Sizin temel müttefikiniz kimdir? Bunlara Kürt halkının öncüleri net bir tavır almalı, yanlıştır denilmeli.

-Benim legal bir parti genel başkanı olarak böyle bir komutanı etkilemem mümkün değil. Fakat Demirel'le görüşmek istedik, kabul etmedi. Biz de gittik, Abdullah Öcalan'la görüşürüz dedik. Görüşürsek acaba neler konuşabiliriz? Acaba Öcalan'ın tüm yapılanlardan haberi var mı? PKK o kadar gelişti ki, tüm gelişmelerden hemen anında haberi olacağını sanmıyorum. Oradaki komutan yanlış yapabilir. Ama buna yine birlikte karşı çıkarız. Yani siz de karşı çıkmalısınız, biz de. Sivil Kürt halkına yönelik hareketlere de karşıyız, sivil Türk halkına karşı yapılan hareketlere de.

Benim genel başkan olduğum tarihte Kurultay'da bir konuşmam vardı, tabii Apo'nun annesinin eli öpülme olayı çok öne çıktığı için, basına bir cümleyle bile yansımadı. Biz bundan sonra Türk halkına yönelik politika yapmalıyız demiştik. Türk halkına Kürt sorununu anlatmak durumundayız. Onların Kürt sorununun çözümündeki katkılarını almak zorundayız. Tek başımıza götüremeyiz. İki ilke belirlemiştik: Biri buydu, ana ilke, diğeri uluslararası hukuk değerlerini Türkiye'nin iç hukukuna uygulamaktır. Şimdi yine aynı şeyi söylüyoruz.

Dökülen kanları durduralım. Ben işte samimiyim, kelle dahi gitse. Ben ölen polise de, askere de, PKK gerillasına da üzülüyorum. İkisi de benim insanım. 15-22 yaşındaki genç niçin ölüyor, kimse bunun araştırması için zahmet etmiyor. Teröristtir deyip çıkıyor. Bence bunu araştırmak gerekiyor, bunun zamanı gelmiştir. Kendi halkının özgürlüğü için ölüyor. Ama o özgürlük için bir adım atıldığında ne o genç birisini öldürecek, ne de kimse ölecektir.

"TEMEL MÜTTEFİKİMİZ"

Uluslararası müracaatlar, kesinlikle Kürt sorununun dış devletler tarafından çözümüne yönelik değildir. Böyle bir şeye biz kesinlikle taraftar olamayız. Bizim esas müttefikimiz, Kürt sorununu birlikte çözmek istediğimiz halk, Türk halkıdır ve Türkiye'de yaşayan başka etnik yapılarıdır. Belçikalı'yla, Hollandalı'yla ben nasıl ittifak edeceğim? Niçin başkası gel-sin, çözemiz zaten.

"TÜRK HALKINI KÜÇÜMSEYEREK BİR YERE GİDEMİYİZ"

-Bazı Kürt yayın organlarında, bir taraftan Kürt halkını yücelten, hatta olduğundan fazla abartan, diğer yandan Türkler'i, neredeyse tarihte hiçbir şey yapmamış gibi gösteren yayınlar yer alıyor. İşçi mücadelesini küçümseme tutumu da bu bakış açısının ürünü...

-Geçmişte öğrenciyken, yine sosyaldemokrat görüştydim. Bugünkü çizginin hemen hemen aynısını savunuyordum. Sosyalist arkadaşlarımız bizi, siz ağa çocuğusunuz diye suçluyorlardı. Burjuva kalıntılar, feodal kalıntılar gibi suçlamalar yapıyorlardı. Ben arkadaşlarıma şunu söyledim: Benim babamın toprak ağası oluşu beni pek ilgilendirmiyor. Ben ne mezar taşı ile uğraşıyorum ne de onunla övünüyorum.

Onun için biz tarihlerimizdeki acı olaylardan kalkarak, birbirimizi küçümseyerek bir yere varamayız. Bunların değerlendirmesini önümüzdeki nesillere bırakalım diyorum. Hiçbir halkın, diğer bir halka üstünlüğü yoktur. Sadece güç itibarıyla elde ettiği bir yönetim üstünlüğü olabilir, ama kültür, tarih, karakter itibarıyla herkes kendisine göre bir tarihi vardır. Türk halkını küçük göstermekle, hiçbir şey yapmamış gibi göstermekle bir yere gidemeyiz. Bunlarla zaman kaybuna, halkların gönüllerini kırma-ya kimsenin hakkı yoktur. Biz yapıcı olmak zorundayız. Halkların birbirlerine yakın olan ilişkilerini ortaya koymalıyız. Birbirlerine sahip çıkmanın yollarını bulmalıyız. Şovenizmin köriklenmesinin bir faydası yoktur. Buna alet olmamalıyız.

"KÖRFEZ SAVAŞI DEVAM EDİYOR"

-ABD'nin Irak'a yönelik oyunları devam ediyor. Kuzey Irak'ta seçim oldu. ABD, Irak'ta 36. Paralel sınırından sonra, 32. Paralel'de de faaliyet yasağı getirdi. Kuzey Irak'ta devlete benzeyen bir yapı ortaya çıktı. Son olarak da bu gelişmelerle ilgili Çankaya'da görüşmeler oldu. Türkiye'nin "himayesinde" bir Kürt devleti bazı çevrelerce savunuluyor. Kuzey Irak'taki gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Körfez olayı Ortadoğu'daki yeni düzenin kurulma başlangıcıdır. Şu anda devam ediyor. ABD'nin elbetteki kendisinin çıkarına uygun düzenleri ve planları var. Bunu Ortadoğu'da uygulatabileceği iki müttefiki seçmiş durumdadır. Bunlardan bir tanesi Türkiye'dir. Diğer ise Kuzey Irak'taki Kürtler. İkisini bir araya getirerek, yeni Ortadoğu düzenini uygulamaya koymaya çalışıyor. Bunun için de bir yığın senaryo hazırlanıyor.

"KAPESTEKİ KUŞLAR"

-Barzani ve Talabani'yi nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Kafese konmuş kuş gibiler. Kafesin bir tek çıkış kapısı var. Onu da Türkiye tutmuş. İstedigimi yaparsan diyor, şu kapıyı açacağım. İstedigimi yapmazsan, seni orada boğacağım. Şimdi kuş çıkmak istiyor, ama çıkar-ken neler yapacak onu da bilemiyoruz.

-Saddam'la anlaşış, Irak'ın bütünlüğü içinde yaşamaları mümkün olmaz mı?

-Saddam'sız bir Irak da olabilir. Yani benim edindiğim intiba budur. Benim Talabani ve Barzani'den an-

ladığım, açıkça söylüyorlar zaten, Saddam'la kesinlikle anlaşmaya girmezler. Ama Saddam giderse demokratik bir Irak rejimiyle, federasyon gibi bir sistem oluşturabilirler.

"SADDAM GİTSİN"

-Sizce akılcı çözüm nedir?

-Bence Saddam'ın gitmesi, demokratik bir Irak içinde federatif bir devlet sistemi daha iyi bir çözüm olabilecektir.

-Şu andaki Irak rejimi yıkıldığı zaman, ABD orada bir mevzi daha elde etmiş olacak. Bölgedeki güçler dengesi halkların çok aleyhine dönmüş olmayacak mı?

-ABD mevzi elde etmek isterse elde eder. Yani şu anda ABD ağırlığını tam koysun, dünya kamuoyunu hazırlasın ve Kuzey Irak bağımsız bir devlet haline gelsin, ABD istediği mevziyi elde etmiş demektir. Orada halk birbirinden koparak elde edecek. Ama Saddam gider de daha demokratik bir rejim olursa, ABD'nin mevzisi daha zayıf olur.

"HAFİZ ESAD DAHA TUTARLI"

Antiemperyalist mücadelede Hafız Esad'ı daha tutarlı görüyorum. Akliselim sahibi, kimseyi davet etmeyen politikalar izleyen, hatta Baü emperyalizminin Ortadoğu'da zayıflamasına neden olan politikalar da izliyor.

"KÜRT PARTİSİ" İMAJİ

-Önümüzdeki kongrenizde, partinin programı ve politikalarıyla ilgili değişiklik yapacak mısınız? HEP'in kamuoyundaki "Kürt partisi" imajını değiştirmek için çabalarınız olacak mı?

-Şu anki parti programınızda da zaten bir Kürt partisi imajı kesinlikle yoktur. Fiiliyatta, uygulamada, basında böyle bir şey yakıştırmıştır. Programınızda böyle bir sorun olmadığı için de zaten bir değişiklik yapma ihtiyacı yok. Onu sadece geliştirmeyi düşünüyoruz. Daha geniş platformlu, daha kucaklayıcı bir biçime dönüştürmeyi düşünüyoruz. Biraz da net tavırlar koymayı düşünüyoruz. Belki bu kapatma davası nedeniyle, bir program değişikliğinin ötesinde yeni bir oluşuma aktarmak gerekebilir. Kongreden karar olarak çıkabilir.

-Teşekkür ederim.

**GELECEK HAFTA
HEP ŞIRNAK MİLLETVEKİLİ
MAHMUT ALINAK'LA
GÖRÜŞME**

İŞÇİ PARTİSİ HEYETİ BÖLGEDEYDİ

Şırnak'ta Demirel-İnönü depremi

Şırnak'ın sağlam 10 köyü kaldığı belirtiliyor. Güvenlik güçlerinin DYP İl Başkanı'na özel ilgisi! İnönü kapıdan içeriye girmedi. Yaşlı bir Şırnaklı, "Doğu Perinçek, SHP'ye vereceğiniz oylar kurşun olarak geri gelecek demişti, geldi" diyor. Devlet memurlarının devlet dairelerini yağmalaması. Genel Sekreter Hasan Yalçın başkanlığındaki İP heyetinin izlenimleri...

Orhan Uysal, DYP Şırnak İl Başkanı, "Olaylardan sonra Süleyman Demirel'le görüştünüz mü?" sorusunu anlaşılmaz sözler mırıldanarak yanıtlıyor. Sorunun yinelenmesinden hoşlanmadığı belli. Dört katlı binanın alt katına da bakmamızı isteyerek değiştiriyor konuyu. Bir ölüm, bir dehşet öyküsü anlatıyor kırık dökük cümlelerle yarım saatir. Önce evini geziyor bize. Tank ve top mermileriyle birer mağara ağzına dönüşmüş pencereleri, kapıları gösteriyor. Yerlerdeki masa, sandalye, koltuk ve cam kırıklarına hiç dokunulmamış. Olağanüstülük henüz durulmuş değil. Belediye Başkanı ANAP'lı Ahmet Hamdi Yıldırım, durumu tam açıkladığına emin olduğu tümcesini tekrarlıyor: "Kafamın içinde beynimin durduğunu hissettim."

31 Ağustos Pazartesi günü, İşçi Partisi'nin Genel Sekreteri Hasan Yalçın başkanlığında Genel Sekreter Yardımcısı Yalçın Büyükdaglı ile MKK üyeleri Nusret Senem ve Guri Benzer'den oluşan heyetle birlikte Şırnak'ta incelemeler yapıyoruz. Heyet biraz önce Vali Mustafa Malay'la görüştü. Şimdi Orhan Uysal'ın bir katı DYP il binası olan dört katlı bürosundayız. Orhan Uysal silahlar patladığında çok sayıda misafiriyle bu binada imiş. Ve tam 50 saat burada mahsur kalmışlar. Yaralı sayısı yedi. Birinin kasığı parçalanmış. Aslında ölen olmaması, bu kadar az yaralıyla kurtulmuş olmaları, buraya ateş eden güvenlik görevlilerini de şaşırtmıştır. Çünkü çok açık olarak görülüyor ki, Uysal'ın binasının karşısına yerleşen bir veya birkaç tank hedef gözeterek, içerdekilerin hangi odada bulunsunlarsa bulunsunlar yerle bir edilmesini amaçlayarak uzun süre ateş etmiş. Orhan Uysal bizi ikinci katın tuvaletine götürüyor, bir alt kata inmekten başka yaşama umudu kalmadığını

İŞÇİ PARTİSİ HEYETİ ŞIRNAK'IN KUMÇATI MEVKİİ'NDE. Heyet, Malay'la görüşüp Şırnak'ı incelediği gün Şırnak'ın Yoğurtçu, Balveren, Dağkonak ve Zurava köylerinde operasyonlar sürüyordu.

düşündüklerinde tuvaletin taşını açarak yedi yaralı dahil herkesi bu küçük delikten aşağı sarkıtmışlar. Uludere'deki eski belediye başkanı şişman bir insanmış ve yaralı imiş. Delikten göbeğini geçirmek kolay olmamış. "O durumda bile gültüyor insan biliyor musunuz?" Uysal bize en son sığındıkları odayı, oraya kadar uzayıp giden kan izlerini, oradaki kanlı yatakları, çarşafı gösteriyor. "Erdal Bey işte bu kapıya kadar geldi, içeri girmedi." İnönü, "Biliyorum, anlıyorum" demiş.

DEMİREL'İN GÖBEK HİZASINDAKİ MERMİ

Güvenlik güçleri Demirel'in Şırnak'taki temsilcisine neden bu kadar önem vermişlerdi acaba? Süleyman Bey kendi il başkanını yalnız bırakmak zorunda mı bırakılmıştı? İl Başkanlığı odasında "babaca" gülmeyi sürdüren Demirel posterine bakarken bu sorular geliyor akla. Posterin tam altında, eğer bir boy resmi olsaydı Demirel'in göbeğinin durması gereken yerde kocaman bir mermi deliği var.

Yanmış yıkılmış dükkanları, mağazaları, evleri gördükten sonra İP Genel Sekreteri Hasan Yalçın şöyle diyor: "Şırnak'ı Erzincan'la birlikte deprem yasası içine almaları çok yerinde bir karar. Çünkü gerçekten Şırnak bir deprem geçirmiş. Ama Allah'ın depremi değil. Demirel-İnönü depremi."

Hükümet Konağı'nın hemen yanındaki küçük alanı geçip de kentin o tek ve daracık caddesine yönelince o ünlü "Ne Mutlu Türküm" takını görüyoruz. Sonra toplandığı halde ortalıkta saçılı mermi kovanlarına basarak şu anda sorguda veya işken-ceyle yaralanmış olarak kaldındığı hastanede olan Avukat Abdurrahim Demir'in bürosuna bakıyoruz, parçalanmış camların boşluğundan. Her yer dökülmüş sivalerle kaplı. Karşıda Demir'in avukatlık ruhsatı asılı duruyor. Bir beyaz eşya mağazasında, hakim hasar tespiti yapıyor. Genç yargıç kendi evinin de yıkıldığını, 15 milyonluk bir tespit de kendisi için yaptıracağını anlatıyor. İçeriye ne gibi bir tahrip maddesi atılmışsa buzdolapları resmen eriyip ak-

ŞIRNAK'TAN GÖÇENLER CİZRE-ŞIRNAK ARASINDA KURDUKLARI ÇADIRLARDA.
Köysüz il Şirnak, halksız kent Şirnaklı Devlet yeni bir idari birim yaratmış oluyor.

nış. Dükkan sahibi 200 milyonluk bir zarardan söz ediyor. **Hasan Yalçın**, "Siz mi yaptınız bunları" diye soruyor. Dükkan sahibi soruyu ciddi sanarak yanıtlamaya çalışıyor. Her gün televizyonlarda savrulan yalanlar yurttışta gerçeklik duygusunu tahrip etmiş. Birilerinin çıkıp, sırf devlete zarar vermek için kendi dükkanlarını yaktıklarını öne sürebileceğini ciddi olarak düşünebiliyorlar. Neden olmasın!

VATANDAŞA TERÖRDE EŞİTLİK

Devlet gelir bölüşümünde adaleti sağlamıyor, ama terördeki eşitlik ve adalete diyecek yok. Müftülük binası arada bir yerde. Oraya kadar kurşunlanmamış, yakılmamış dükkana rastlamadık. Müftülük önündeki görevlilere "Sizde bir şeyler var mı?" diye sorduk. "Hayır" yanıtı bekleyen bir ifadeyle. "Olmaz olur mu" dediler. Ağaçlar bile nasibini almış mermiden. Köşebaşındaki yaşlı ağaçtaki yara-bereyi gösterdiler. Fizik profesörü **Erdal İnönü**, o manzaraları gördükten sonra bu tahribatın bir çatışma sonucu olduğuna gene de inanmış olabilir mi? Sokak aralarında gezinerek eşit olarak binalara dağılan bir kurşun cinsinin keşfedilmiş olması gerekiyor. Veya her dükkana yerleşmiş PKK gerillalarının sonuna kadar bir çatışmaya girmiş olmaları. Bu durumda da öldürülmüş PKK gerillalarının buharlaşıp uçmuş olmaları. Şirnak'ı gören insan PKK'nin bir baskını olmuşsa bile devletin işi alabildiğine büyüttüğünü, akıl almaz bir korku veya öfkeyle; daha akla yatkını bir büyük stratejinin parçası

olarak bu kenti yakıp yıktığını hemen anlayabilir.

VALİ "PKK YAPTI" DEMİYOR

Vali **Mustafa Malay** İP Heyeti-ne, Şirnak'ta "bir vahşet" yaşandığını söylüyor. Vahşetin sorumlusuna hiç değinmiyor. "PKK yaptı" da demiyor. Söz Tugay'a getirildiğinde, görev ve sorumlulukların yasalarca ayrıntılandırılmış olduğunu söylüyor. Bizim **Malay**'la görüşüp Şirnak'ı incelediğimiz aynı gün Şirnak'ın Yoğurtçu, Balveren, Dağkonak ve Zurava köylerinde operasyonlar sürüyordu. Gelen haberler, kaçan köylülerin anlattıkları, köylerin tamamen ortadan kaldırıldığı yönündeydi. İP heyeti Vali'ye köyleri birlikte gezmeyi teklif etti. Vali, yetkinin Tugay'da olduğunu söyledi. Her olay, Vali'nin her sözü yetkinin Tugay'da olduğunu, dolayısıyla Şirnak'ta yaşananların sorumlusunun Tugay olduğunu ortaya koyuyordu. Daha sonra gördüğümüz Şirnaklılar ad vererek şu anda Şirnak'ın sadece 10 kadar köyünün kaldığını, 20'den fazla köyün ise haritadan silindiğini, yakında Şirnak'ın köysüz kalacağını söylediler. Garip bir tablo ortaya çıkıyor: Köysüz il Şirnak, halksız kent Şirnak! Devlet yeni bir idari birim yaratmış oluyor.

İP heyeti Vali ile görüşürken biz gazetecilerin de Vali'nin yanıtlarını dinlemek olanağı bulduğumuz bir telefon görüşmesi oldu. İlgililer İçişleri Bakanı'nın aradığını belirttikten sonra Vali sürekli olarak, öyle bir demeç vermediğini tekrarlamak, anlatmak zorunda kaldı. Bakan, Vali'yi bir demecinden dolayı eleştiriyordu. Ger-

çeği bütün sıcaklığıyla yaşamış olan Vali'ye Ankara'dan nasıl demeç vermesi, gerçeği nasıl örtmesi gerektiği bildiriliyordu. Vali **Malay**, apaçık ortada duran gerçeğin tam tersini söylemeyecek bir sorumluluk sergilediği için gözden düşüyor olmalıydı.

TRT'NİN ŞIRNAK'A DÖNÜŞ HABERİ YALAN

O akşam, yani 31 Ağustos 1992 Pazartesi akşamı, radyo ve televizyondan Şirnaklıların terk ettikleri kentlerine devletin çağrısını dinleyerek dönmeye başladıklarını, hatta çoğunluğun döndüğünü dinleyince hem Gabar Dağı ile Cudi Dağı arasındaki vadilerde konaklayan Şirnaklılar, hem de meseleyi bilen bütün bölge halkı devlet haberlerinin gerçeği ne kadar yansıttığını bir kez daha öğrenmişlerdir. Biz İP Heyeti ile birlikte Şirnak'a giderken yarım saatlik yol boyunca kente dönen bir tek aileye rastlamadığımız gibi ters yönde göçen, yani kenti terk eden tam dört aileye rastlamıştık. Traktörlerin üstüne yığıldıkları yatak yorganeleriyle insanlar hâlâ dehşet kentini terk etmeye çalışıyorlardı. Çadırlarda, çalı çırpının ağaçlara gerilmesiyle oluşturulan gölgeliklerde konuştumuz Şirnaklılar kentlerine dönmek için Vali'nin teminatını yeterli bulmadıklarını anlattılar. "Vali'nin sözü geçmiyor ki" dediler. Tugay Komutanı **Mete Sayar**'la görüştüklerini söyleyen yaşlı Şirnaklı, Tuğgeneral'in "Gene silah sesi duyulursa aynı şeyi yaparım" dediğini anlattılar. Şirnaklı bir yaşlı, "**Doğu Perinçek**, bize SHP'ye vereceğiniz oylar size kurşun olarak geri gelecek demişti, geldi" diye başlıyor söze.

Şirnak'ta aynı gece, Cizre'de, Şirnak'ta çalışan bazı devlet memurlarıyla da görüşme olanağı bulduk. Sokaka çıkma yaşının sürdüğü günler boyunca bütün devlet dairelerinin yağmalanmış olduğunu anlattılar. Öyle bir yağma ki; telefon aygıtları, faksler, hatta mektup zarfları bile özelleştirilmiş. Vali, işe devletin hasarının tespitiyle başladıklarını söylüyor. Anlaşıyor ki, tespit edilecek epeyce bir hasar da var. Ne müthiş bir komedi: Devlet hasar yapıyor, devlet hasar tespiti yapıyor, devlet devletin hasarını ödüyor, devletin bazı görevlileri devlete verdikleri hasarı bir özel hizmet tazminatı olarak alıp evlerine götürmüş oluyorlar. ■

MEHMET SEVİMLİ

BELGELERİYLE

Kayseri DGM'de sahte evrakla tutuklama

"Yasadışı örgüt üyesi olmak" suçundan yargılanan dört öğrenci için tutuklama kararı verildi. Karara Hakim Yarbay Erdal Sevinç muhalefet etti.

Karar "oyçokluğuyla" yazıldı. Ardından o sırada izinde olan Hakim Timuçin Kurtman'ın boş kâğıda attığı imzadan yararlanılarak bu kez "oybirliğiyle" alınan karar yazıldı! Her iki kararın tarihi de 28 Ocak!

"Yasadışı örgüte üye olmak" suçundan Kayseri DGM'de yargılanan Hüseyin Öğren, Hasan Güngörmez, Oksay Oğuz ve Adem Asal 20 Ocak 1992'de dilekçe vererek tutuklanmaya itiraz ettiler. Kayseri DGM tahliye taleplerini reddetti, tutukluluk hallerinin devamını istedi. Kararın oybirliğiyle alındığı yazıldı. Buraya kadar normal bir hukuki vaka gibi görünen olayın ardında Türkiye hukuku için yüz kızartıcı bir süreç yatıyor. 2000'e Doğru, Kayseri DGM'de mahkeme belgelerinde yapılan sahtekarlığı ortaya çıkardı.

AYNI KARARDA ÖNCE "OYBİRLİĞİ" SONRA OYÇOKLUĞU

DGM asil üyesi hakim binbaşı Timuçin Kurtman kararın verildiği tarihte resmi izinliydi. Kararı onun yerine yedek üye Hakim Yarbay Erdal Sevinç'in imzalaması gerekiyordu. Kayseri DGM Başkanı Durdu Özer, üye Ö. Faruk Barış ve katip Yaşar Akçakoca sanıkların tahliye talebinin reddini onayladılar. Ancak hakim Erdal Sevinç karara muhalif kaldı. Sanıklardan Hüseyin Öğren ve Oktay Oğuz'un tutukluluk halinin devamına karşı çıktı. Kararın ilk şekli "oybirliğiyle" ibaresiyle yazılmıştı. Se-

vinç'in itirazı üzerine bir "çıkma" yapıldı. Diğer üyelerce imzalanan karara "iki sanığın tutukluluk halinin devamına üye hakim Erdal Sevinç'in muhalefeti ile oy çokluğuyla ve diğer sanıklar yönünden ise oybirliğiyle karar verildiği" eklendi ve tekrar yazıldı.

Olayın seyri bundan sonra değişti.

O sırada resmi olarak izinli

olan Kayseri DGM hakimi Timuçin Kurtman gitmeden önce 15-20 adet boş kâğıda imza atmıştı. Hakim Yarbay Erdal Sevinç'in muhalif kaldığı karar Timuçin Kurtman imzalı boş kâğıtlardan birine geçirildi. Karar Timuçin Kurtman varmış gibi kesinleşti. Böylece dört sanığın da tahliye talebi oybirliğiyle reddedildi. Garip bir durum ortaya çıkmıştı. Aynı konuda 28

1 NO.LU BELGE. Erdal Sevinç'in muhalif kalması yüzünden yeniden yazılan, ama sonra yırtılıp atılan 28 Ocak tarihli karar.

T.C.
K A Y S E R İ
DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
S A Y I :
1992/6 Müt.

K A R A R
(Müteferrik)

B A Ş K A N : DURDU ÖZER - 17236
Ü Y E : Ö. FARUK BARİŞ - 19001
Ü Y E - HÂK. Y. : ERDAL SEVİNÇ - 1973/Yd.7
K A T İ P : ÜMER İKSEL - 17

Yasadışı örgüte üye olmak suçundan sanıklar Hüseyin ÖĞREN, Hasan GÜNGÖRMEZ, Oktay OĞUZ ve Adem ASAL'ın Sivas E Tipi kapalı cezaevinden vermiş oldukları 20.1.1992 Tarihli dilekçeleri ile tevkife itiraz etmişler sanıkların dilekçeleri, Kayseri D.G.M.C. Başsavcılığının 27.1.1992 gün ve 1992/11 Az.Sayıyla yazıları ve ek'li evrak incelendi;

GEREKİ DÜŞÜNDÜ

Sanıklara isnat edilen suçun vasfı ve mahiyetine, tevkif tarihlerine, delillerin henüz toplanmamış olmasına, ve dosya müdrecatına göre yerinde tutulmeyer, tahliye taleplerinin RÜDDİNE,

Sanıkların tutukluluk hallerinin devamına, kararın sanıklara tebliğine, Dosya ve eklerinin D.G.M.C. Başsavcılığına tevdiğine, Talep uygun evrak usulüne, Hüseyin ÖĞREN ve OKTAY OĞUZ'un tutukluluk hallerinin devamına, Üye Hakim Erdal SEVİNÇ'in muhalefeti ile oyçokluğuyla diğer sanıklar yönünden oybirliğiyle karar verildi.

28.1.1992

B A Ş K A N - 17236 Ü Y E - 19001 Ü Y E - 1973/Yd.7 K a t i p - 17

Ocak 1992 tarihli iki ayrı karar vardı. Erdal Sevinç'in imzaladığı ve tutuklamayı "oyçokluğuyla" veren karar, Timuçin Kurtman'ın imzaladığı ve tutuklamayı "oybirliğiyle" veren karar. Çaresi bulundu: Erdal Sevinç'in iki sanığın tutukluluğuna itiraz ettiği karar çöpe atıldı.

SANIKLAR SERBEST BIRAKILIYOR

Öğren, Güngörmez, Oğuz ve Asal Sivas'ta üniversite öğrencisi. İhbar üzerine bu yılın Ocak ayı başında gözaltına alınmış ve 18-19 Ocak'ta tutuklanmışlar. "Dev-Sol üyesi olmak"tan gözaltına alınan bir arkadaşlarının adlarını vermesi üzerine içeri alınmışlar.

28 Ocak'ta mahkemenin tahliye istemini red kararından sonra sanıklar Şubat ayında TIKKO davasından yargılanan 13 sanıkla birlikte Sivas Cezaevi'nden firar ettiler. Çok geçme-

2 NO.LU BELGE. DGM asıl üyesi Hakim Binbaşı Timuçin Kurtman varmış gibi imzalı boş kağıda geçirilen yine 28 Ocak tarihli karar.

T.C.
KAYSERİ
DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
SAYI :
1992/5 Mut.

KARAR
(Müteferrik)

BAŞKAN : DURDU ÖZER - 17236
ÜYE : Ü.FARUK BAĞIŞ - 19001
ÜYE-Hak.Ad.Dnb. : Erdal SEVİNÇ - 1973 Yd.7
KATİP : Mustafa KARAEVLUT - 7

Kayseri D.G.Mahkemesinin 22./5./1991 gün ve 1991/30 sayılı ilamı ile 2 Yıl - ay - gün Ağır Hapis cezasına ..
Sivas Cezaevinde Huzurlu T.Turhan SAYAR'a ait dosya mahkememize
gelmeğe :

dosyanın takımı ile birlikte D.G.M.C.Başsavcılığına tevdiine, talebe
uygun evrak üzerinde oybirliğiyle karar verildi. 28/1/1992

BAŞKAN - 17236 ÜYE - 19001 ÜYE - 1973 Yd.7 KATİP

3 NO.LU BELGE. Binbaşı Timuçin Kurtman'ın 28 Ocak'ta Kayseri'de olmadığını belgesi. 28 Ocak tarihli bu kararda Kurtman'ın yerine Sevinç'in imzası var. Fakat Adalet Bakanlığı'ndan olayı incelemeye gelen müfettiş belgoyü "gereksiz" bularak almıyor.

den İstanbul'da yakalandılar. Kayseri DGM'de yapılan ilk duruşmada ilk yargılandıkları suçtan serbest bırakıldılar. Ama

firar ettikleri için dört yıl ceza alıyorlar. Oysa Kayseri DGM tahliye taleplerini kabul etseydi ne kaçacaklardı ne de ceza verilecekti.

ADALET BAKANLIĞI'NDAN SORUŞTURMA

Adalet Bakanlığı'ndan gelen müfettişler Kayseri DGM'de olayı inceliyor. Fakat yırtılan ve usule aykırı olarak yenisi yazılan kararlar ilgili soruşturma geçirilmeye çalışılıyor. Adalet Bakanlığı müfettişi kararın alındığı gün Binbaşı Timuçin Kurtman'ın Kayseri'de olmadığını gösteren belgoyü "gereksiz" bularak almıyor. Oysa olayda en büyük delil aynı gün alınan ve altında Timuçin Kurtman'ın imzasının olmadığı karar metni. Kayseri DGM'nin davalarındaki tavrı müfettişler geldiğinden beri yumuşamış durumda. 2000'e Doğru'nun görüştüğü Kayseri DGM davalara giren çeşitli illerden avukatlar bu yumuşamanın nedenini bilmediklerini, ama değişimin kararlara da yansıdığını

söylüyorlar. Avukat **Metin Can**, "Örneğin, 20 kişilik bir tahliye isteminden 12'sinin tahliyesine karar veriyorlar. Bu Kayseri DGM'de şimdiye kadar görülmemiş bir olay" diyor.

DGM ÜYESİ EVİNDE DİNİ AYINLER

Kayseri DGM'de şeriatçı kadrolaşma yaşanıyor. DGM üyesi **Raşim Tekin**'in evinde persemb akşamları dini sohbet ve ayinler düzenleniyor. Bu sohbet ve ayinlere oturum adını veriyorlar. Oturumlara DGM Başkanı **Durdu Özer** de katılıyor. Kayseri DGM Başkanı **Durdu Özer** İmam Hatip Lisesi mezunu. Hukuk Fakültesi'ni dışardan bitiriyor. *Türkiye* gazetesi yazarı **Yalçın Özer**'in kızkardeşiyle evli. Aynı zamanda Kayseri'de Faisal Finans'tan ayrılmıyor. **Durdu Özer**'in Al Baraka Türk'le ilişkileri olduğu da biliniyor.

Kayseri DGM hakimlerinin bu özellikleri davalara da yansı-

yor. **Latif Bayraktar** Türkiye'deki bir köy imamına, Almanya'dan **Fethullah Hoca**'nın kasetlerini ve *Tebliğ* gazetesini gönderiyor. PTT'de kasetlerde ve gazetelerde suç unsuru olduğu anlaşıyor. Polise haber veriliyor. Zarfın üzerinde **Latif Bayraktar**'ın adresi bulunuyor. DGM **Bayraktar** hakkında gıyabi tutuklama kararı çıkarıyor.

Latif Bayraktar yıllarca aranıyor. 1990 yılında Türkiye'ye girişte yakalanıyor.

Yıllarca aranan **Latif Bayraktar**'ın hemen tutuklanması gerekirken Kayseri DGM'ce tahliye ediliyor. O zaman kararı veren mahkemenin başkanı Albay **Tahir İlhan**. Mahkeme öğrencilerin tahliye istemini reddederken geleceklerini düşünmüyor. **Latif Bayraktar** için verilen tahliye kararında ise gerekçe: "**Bayraktar**'ın Almanya'daki işini kaybedebileceği..."

HUKUKÇULAR NE DİYOR?

2000'e Doğru, Kayseri DGM

davalarına bakan çeşitli illerden avukatlarla görüştü. Avukatlar DGM'nin davalardaki tavrının tarafsız olmadığını, kendilerine sürekli güçlük çıkarıldığını belirtiyorlar.

Avukat **Yaşar Ertaş** Kayseri DGM'de cuma günleri genellikle duruşma olmadığını belirtiyor. **Ertaş**'a göre aynı nitelikte eylemlere farklı kararlar veriliyor. Trabzon'da gerçekleşen pankart, bildiri vb. eylemlerinden yargılanan öğrenci tahliye ediliyor. **Yaşar Ertaş** "Aynı şekilde bizzat savunmalarını benim yaptığım PKK davasından yargılanan ve sadece bildiri dağıtan öğrenciler şu anda içerdelere" diyor.

Avukat **Hamza Yılmaz** da Kayseri DGM'de keyfi uygulamalar olduğunu söylüyor. En ufak bir olayda tahliyeyi reddettiklerini belirtiyor: "Kayseri DGM, Türkiye'nin en berbat DGM'lerinden. Duruşmalarda tutuklular dövülüyor. Duygusal davranılıyor."

NURŞEN BÜYÜKYILDIZ

BORSA ENDİŞELİ

"SPK, 2000'e Doğru'nun haberini basına sızdırdı"

SPK ve İMKB çevrelerine yakın kaynak: "Alınmış yeni bir karar yok. 2000'e Doğru'da çıkan bir buçuk aylık süre revize edildi." "*Cumhuriyet*'in haberi sizin haberlerin neredeyse kelime kelime kopyası." "SPK bu politikanın sonuçlarının doğuracağı ağır sorumluluğun altından nasıl kalkacak?" Aşıkoğlu görüşme isteğimize yanıt vermedi.

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'nın, altı aracı kuruluşu usulsüzlükleri nedeniyle uyardığı yolunda basında çıkan haberler, İMKB çevrelerinde yeni endişelere yol açtı.

SPK ve İMKB çevrelerine yakın bir kaynak, haberlerin bizzat SPK tarafından basına sızdırıldığını, bunun için de şirketlerin fakslarının kullanıldığını söyledi. Kaynak, "Gazetelerde çıkan haberleri dikkatle okursanız, yeni bir şey olmadığını görürsünüz. SPK aslında sizin iki hafta önceki haberinizi basına sızdırdı. Hatta 2 Eylül Çarşamba günü *Cumhuri-*

yet'te çıkan haber, neredeyse sizin haberinizin kelimesi kelimesine kopyası" dedi.

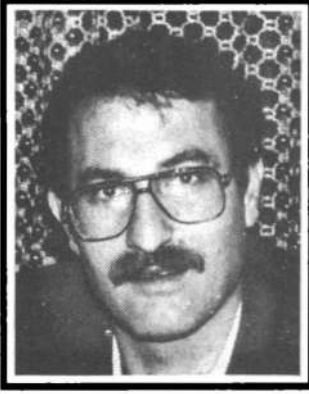
2000'e Doğru'da iki hafta üst üste çıkan haberlerin doğru olduğunu belirten kaynağa göre, SPK gerçekte gazetelerde yazıldığı gibi yeni bir karar almadı. 2000'e Doğru'nun 23 Temmuz tarihli sayısında çıkan bir buçuk aylık süreyi revize ederek, yeni alınmış gibi basına yansıttı. Bu ise SPK'nın sorunun içinden çıkamadığını gösteriyor.

Kaynak, "SPK'nın yaptığı anlamlı gibi değil. Bir ayda 130 milyarlık açık nasıl kapanır? SPK bu politikasının sonuçlarının doğura-

cağı ağır sorumluluğun altından nasıl kalkacak" sorularını yöneltti.

2000'e Doğru gelişmelerle ilgili olarak SPK Başkanı **Yaman Aşıkoğlu**'nun görüşlerini almak istedi. **Aşıkoğlu** muhabirimizle geçen hafta yaptığı görüşmede, konuyu incelemeyi sürdürdüklerini, sonucu bütün basına açıklayacaklarını söylemişti. Gazetelerde SPK kararlarına ilişkin haberler çıkarken, 2000'e Doğru'ya hiçbir bilgi ulaşmadı.

Ayrıca, **Aşıkoğlu**'na kaynağımızın iddialarını da sormak istedik. Ancak iki gün üst üste tekrarladığımız görüşme isteğimize yanıt alamadık. ■

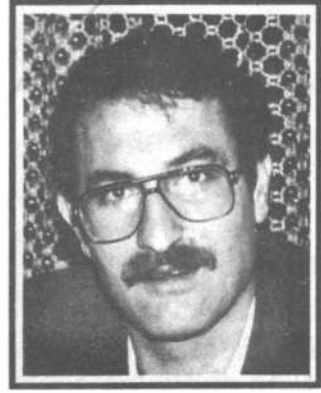

Ardeşen'den
Başbüyük'e bir deli poyraz esti.

SAVAŞ BALTA'yı

kaybettik.
Ailesine, yakınlarına, tüm dostlara
başsağlığı diliyorum

Ferit İlsever

Değerli üyemiz, sevgili arkadaşımız,
can dostumuz

SAVAŞ BALTA'yı

kaybettik.
Senin yaşamın ve emeğinle de beslenen
özveri, onur, mücadele ve halka bağlılık
geleneğinde yaşıyorsun

İŞÇİ PARTİSİ
İst. İl Örgütü

TÜRKİYE İŞÇİ KÖYLÜ PARTİSİ (TIKP)
1980 KONGRE DELEGELERİNE

DUYURU

12 Eylül rejimi tarafından feshedilen partimizin genel kurulu Aralık 1992'de Ankara'da toplanacaktır. Bu kongreye, 1980 Ocak ayında yaptığımız kongremizin delegeleri katılacaktır. Partilerin yeniden açılmasına ilişkin yasa gereğince delege listelerimizi Ekim 1992 tarihine kadar oluşturmamız gerekiyor.

Aradan geçen uzun zaman nedeniyle delege arkadaşlarımızın hepsinin adreslerini bilemiyoruz.

Delege Arkadaş,

Çağrı mektubu gönderebilmemiz için, adınızı, adresinizi, telefon numaranızı en kısa zamanda aşağıda verdiğimiz adrese bildiriniz. Ayrıca delege olduğunuzu bildiğiniz diğer arkadaşlar hakkındaki bu bilgileri de bize ulaştırınız.

Devrimci selamlarımızı ve başarı dileklerimizi sunarız.

TIKP Merkez Komitesi

Adres: Hasan Yalçın
Mithatpaşa cad. 10 / 8 Sıhhiye / Ankara
Tel: (4) 435 27 07, (4) 434 33 86

Metin Yıldız

1959..

Beyni ışıltılı, yüreği sevgi dolu güzel çocuk. Beynine sıkılan kurşunları yüreğimizde hissettik. Hangi kahpe kurşun seni yüreğimizden koparabilir? Sevgi ve bilim düşmanlarının hiçbir zaman menzil olmayacak. Sen rahat uyu güzel çocuk, karanlık kendisini hiçbir zaman kurtaramayacaktır

Y. Işkan, G. Şahin, N. Tuzcu, M. Yabasun, E.Oruçoğlu

"YANIT OLUMLU"

Kürdistanı Cephe'den Özal'a davet

Talabani ve Barzani, Cumhurbaşkanı Özal'ı Irak Kürdistanı'na davet ettiler. Kürdistanı Cephe eski Dışilişkiler Komisyonu üyesi, "Özal gelecek" diyor. Şimdi tarih ayarlanıyor. Barzani ve Talabani'nin Ankara ziyareti kritik soruyu yine gündeme getirdi: Türk ordusu Kuzey Irak'a girecek mi?

"Özal gelecek" diyor, Kürdistanı Cephe eski Dışilişkiler Komisyonu üyesi. Irak Kürdistanı kabinesinin almış olduğu davet kararını Celal Talabani'nin geçtiğimiz ay Özal'a ilettiğini ve bu davetin Özal tarafından memnurlukla karşılandığını açıklayan yetkili, "ancak henüz saptanmış bir tarih yok" diye tamamlıyor sözlerini. Diyarbakır'da görüştüğümüz Kürt Parlamentosu heyetinden Ahmet Ramazan İneşti ise "Evet, böyle bir davet var" diyor ve ekliyor: "Gerek Celal Talabani gerekse Mesud Barzani, Özal'ı Kürdistan'a inceleme yapmak ve birtakım ortak girişimleri başlatmak için ayrı ayrı davet ettiler. Hükümetin resmi

bir kararı yok. Ben kendi şahsıma Özal'ı ağırlamaktan memnurluk duyacağımı belirtiyorum. Özal'ın davete olumlu yanıt verdiği bize açıklandı."

ÖZAL'IN PLANLARI

Özal'ın bölgeye ilişkin bir başka planından daha söz ediliyor.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kuzey Irak'ta PKK'ye karşı yapacağı muhtemel bir operasyonun ardından, Özal yanında işadamları, bürokrat ve teknokratlar olduğu halde bölgeye bir gezi yapacak. Bu gezi de Irak Kürtleri'ne geniş kapsamlı yardım ve imar sözleri verecek.

2000'e Doğu'nun görüştüğü birçok Iraklı Kürt çevre, Özal ziyareti'nin bu yıl içinde gerçekleşebileceği-

ni belirtiyor.

"TÜRKİYE, ABD'NİN PEŞİNE TAKILAMAZ"

TBMM'de açış konuşması yapmasına çeşitli yollarla engel olunan Özal, bakalım Kürt Parlamentosu'nda ne zaman konuşacak? Cumhurbaşkanı Özal'ın Mesud Barzani ve Celal Talabani ile birlikte başka Iraklı muhalifleri de Köşk'e davet etmesi hükümette, siyasi partilerde ve basında tepki topladı.

Özal'ın Iraklı rejim karşıtlarıyla birlikte geliştirmeye çalıştığı inisiyatiften hükümetin habersiz olduğu ve rahatsızlık duyduğu gözlemlendi. Bu şartlar altında Özal, gezisini Türk kamuoyundan tepki gelmeyeceğine inandığı bir sırada yapacaktır.

TALABANI, BARZANI, HİKMET ÇETİN. "Barzani ve Talabani Dışişleri Bakanı'yla operasyon konusunu konuşmadılar. Ama Genelkurmay'la konuşmuş olabilirler."

Özal, Kürt liderlerin de aralarında bulunduğu Iraklı rejim muhalifleriyle görüşmelerinde Amerikan saldırırganlığının artırılması politikasına destek vermeye devam etti. Irak'ın kuzeyinde 36. Paralel'de kurulan "güvenlik hattı"nın 34. Paralel'e indirilmesinden yana olduğunu belirtti. Bunun anlamı Musul ve Kerkük'ün de ABD tarafından "korunan" Kürt bölgesine katılması oluyor. Bu tür bir senaryoya karşı, "Türkiye'nin Amerika'nın çıkarları için ateşe atılmaması gerektiği" şeklinde sesler de yükselmeye devam ediyor.

BARZANİ-TALABANİ: "OPERASYON KONUŞMADIK"

Kuzey Irak'a kara harekâtı konusu, **Barzani** ve **Talabani**'nin Ankara temasları sırasında bir kez daha tartışıldı. Kuzey Iraklı Kürt liderler başkentte Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin**, Başbakan **Süleyman Demirel**, Cumhurbaşkanı **Özal**, ordu temsilcileri ve istihbarat yetkilileriyle görüştüler.

Barzani ve **Talabani** Pazartesi günü Dışişleri Bakanı **Çetin**'le görüştüler. Görüşmede PKK konusunun ele alınacağı her iki tarafça basın mensuplarına bildirildi. Görüşme sonunda Türk Dışişleri Bakanlığı'nda bir basın toplantısı yapan **Barzani** ve **Talabani**, PKK'nin kendi bölgelerinden silahlı saldırıda bulunmasına izin vermeyeceklerini yinelediler. Aynı zamanda **Mesud Barzani** adına da konuştuğunu belirten **Celal Talabani**, sorular üzerine, Türk ordusuyla PKK'ye karşı ortak harekât yapmayacaklarını söyledi. Fakat işbirliği yollarını açık bıraktı. "Türkiye yeni askeri harekâtlarla köylerinizi yeniden

ÖZAL. Tarih sepmadı.

bombalarsa ne yaparsınız" şeklinde bir soru üzerine **Talabani** şakacı bir ses tonuyla, "Evlerimiz zaten savaş sırasında tahrip olmuştu. Yenilerini yaptığımız zaman Türkiye bombalamaz" karşılığını verdi.

Talabani, ısrarlı sorulara karşın **Hikmet Çetin**'le Türkiye'nin Kuzey Irak'a yapması muhtemel bir kara harekâtını hiç konuşmadıklarını söyledi.

Dışişleri Bakanı'yla görüşen bir gazeteci de şunları söylüyor: "Gerçekten de **Hikmet Çetin**, **Barzani**'lerle askeri operasyon konusunu görüşmemiş. 'Bu konu benim ilgi alanım değil' diyor Bakan. Ama **Talabani** ve **Barzani** bu konuyu başka yetkililerle, diyelim ki Genelkurmay'la veya MİT'le görüşmüş olabilir.

"SAVAŞSA SAVAŞ"

"**Hikmet Çetin** şu günlerde gü-

ney ve doğu komşularımıza şu mesajı veriyor: Türkiye, güvenliği için her türlü önlemi almakta kararlıdır. Bu kararlılık sadece Kuzey Irak'la sınırlı değildir. Örneğin, **Çetin** İranlılar'a bu ülkeye yapılan sıcak takiple ilgili bilgi verirken aynı zamanda 'Nasıl oluyor da sizin tarafınızdan gelip bize saldırıyorlar' diye sormuş. Suriye ve İran'a Türkiye'nin kendi güvenliğini sağlamak için her türlü önlemi alacağını ifade etmişler. 'Türk halkı bu uğurda her türlü fedakârlığa hazırdır' demişler. Bu diplomatik lafın Türkçesi, savaştır. Savaşa hazır olduğuna ancak böyle söylenir."

Bakan'la görüşen gazeteci, **Hikmet Çetin**'in Kuzey Irak'a yapılması muhtemel bir kara harekâtını Brüksel veya Washington'daki senaryolara bağlama eğiliminden rahatsızlık duyduğunu söylüyor.

Öte yandan hükümet çevreleri, kendilerinde ve askerler arasında, Kuzey Irak'a kapsamlı bir kara harekâtı yapma ve yayılmacılık taraftan kimselerin bulunmadığını belirtiyorlar. "Harekât yok" diyorlar ama ekliyorlar: "Şimdilik yok."

2000'e Doğru Kuzey Irak'a geniş kapsamlı bir askeri harekât ihtimalini 2 Eylül günü Şırnak yakınlarında bir askeri birimden sorumlu subaya değerlendirtti. Subayın yanıtı şöyle: "Buradakilerle işimiz henüz bitmedi. Gerçi ibre bizden yana döndü, ama bunun daha da yukarılara çıkması gerek. Örgütün destekçisine önemli oranda el çektiydik. PKK'ye akan yerel desteği yüzde 80 kestik. İçerisi hallolduktan sonra dışarıya gitmenin faydası olur. Yani ya bitecek, ya bitecek."

GÜNAY ASLAN / K. DENİZ ÖĞÜT

ÖĞRETMEN

ABDURRAHMAN TANER

1953 - 28.08.1992

Kürt Ulusu'nun antiemperyalist, antisömürgöçü Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın bir gönüllü nefe olarak evinde hunharca şehit edildi.

Abdurrahman Taner;
yılmaz, kararlı, yiğit Kürt
Ulus'u'nun kalbinde devamlı
yaşayacaktır
Bir grup devrimci, demokrat,
yurtsever arkadaşları

Değerli arkadaşımız Fikri'ye ve H.Hilmi Bulunmaz'ın kızları

Eylül

aramıza hoşgeldin

İŞÇİ PARTİSİ
İst. İl Örgütü

Kirazlı tütün üreticisi eylem yaptı, parasını aldı

Ege'de Mayıs 1992'de teslim alınan tütünlerin paraları hâlâ ödenmedi. Tekel'in paralarını geciktirmesinden bıkan üreticiler, tüccarlar aracılığıyla tütünlerini elden çıkarmak ve bedelini de kısa zamanda almak istiyor. Ancak tüccarların oyunları daha tütünü alırken başlıyor. Tüccar, köylünün tütününü alırken "paraları ödedim" diye kontrat imzalatıyor. Aldıktan sonra parayı istediği zaman ödüyor. Köylü aylarca parasını almak için bankaya gidip geliyor. İzmir'in Kiraz ilçesinde de aynı oyun yapılmak istendi. Kavalalı tütün şirketinin oyunu, üreticilerin mücadelesi sonunda geri tepti.

230 tütün üreticisi, 25 Ağustos'ta altı aydır biriken paralarını almak için Halk Bankası önüne

KIRAZLI ÜRETİCİLER HALK BANKASI ÖNÜNDE.

gittiler. Banka yetkilisinin, Kavalalı şirketinin hesabında para olmadığını söylemesi üzerine üreticiler, banka önünden Kiraz Cumhuriyet Savcılığı'na yürüyüşe geçtiler. Savcılığa, "Bu nasıl devlet, bizim hakkımız neden aranmıyor? Bizim hakkımızı arayacak mercii yok mu?" diyerek Kavalalı şirketi

hakkında suç duyurusunda bulundular.

Savcılıktan tekrar banka önüne kadar yürüyen üreticiler, banka önünde oturma eylemine başladı. Kiraz İğdeli köyünden **Ramazan Öztürk**, eylem sırasında "Alın terimizi kimseye yedirmeyiz" diyor. Çayağzı köyünden **Bilal Akdeniz** de örgütlenmeye vurgu yapıyor: "Hak almanın köylü ve üretici birliklerinden geçtiğini, birliksiz hiçbir şey yapılamayacağını kavrادیk. Kendi birliklerimizi oluşturmak zorundayız. Devletin memuru, işçisi örgütleniyor, polis bile örgütlenmekten bahsederken, biz de kendi örgütlerimizi kurmalıyız."

Önce "param yok" diyen Kavalalı Şirketi, üreticilerin oturma eyleminin ikinci gününde alacaklarının tümünü ödedi.

AHMET ÇARTALI

Devlette Mete Sayar tartışması

Şırnak provokasyonu sırasında telsizden emrindeki birliklere "Oraların anasını", "Yıkın ulan yıkın" diye emirler veren Tuğgeneral **Mete Sayar**, devlet ve hükümet çevrelerinde çatlaklara neden oldu.

Diyarbakır'da yayımlanan *Di-yarbakır Söz* gazetesi 2 Eylül 1992 tarihli sayısında, "Şırnak Tugay Komutanı görevden alınıyor" diye yazdı. Gazetenin haberine göre, Başbakan **Süleyman Demirel**'le görüşen DYP ve SHP'li 16 milletvekili, Şırnak Tugay Komutanı **Mete Sayar** ile Emniyet Müdürü **Necati Altuntaş**'ın görevden alınmasını, ayrıca olaylar hakkında geniş kapsamlı bir soruşturma açılmasını istediler. Habere göre milletvekillerinin bu isteklerini **Erdal İnönü** de bütünüyle paylaşıyor.

İngilizce yayımlanan *Turkish Daily News* gazetesiye, 1 ve 2 Ey-

lül tarihli sayılarında, **Mete Sayar**'ın görevden alınmasıyla ilgili olarak, İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin**'in görüşlerine yer verdi. **Sezgin**, "General Sayar görevini yapmıştır. Müdahale etmekte başarısız kalsa ve işi sadece polise ve jandarmaya bıraksaydı, esas o zaman onu cezalandırmayı düşünürdük. Keşke onun gibi daha çok generalimiz olsa" dedi.

CHP'nin geleceği 1 Kasım'a bağlı

Sosyaldemokratların gözü 9 Eylül CHP kongresinde değil, 1 Kasım yerel seçimlerinde. Kafalar-daki soru, SHP'nin oy yüzdesi azalacak mı, artacak mı?

Oy yüzdesi artarsa CHP'nin şansının azalacağı görüşü yaygın. Azalırsa CHP'nin yıldızı yeniden parlayacak. Bu durumda da Parti'nin 9 Mart kongresi beklenecek. SHP'de CHP'ye sıcak bakan mil-

letvekillerinin büyük çoğunluğu **Baykal** grubundan. 1 Kasım seçim sonuçlarına göre ilk fırsatta CHP'ye geçmesi beklenen milletvekilleri şunlar: **Deniz Baykal**, **Ali Dinçer**, **Adnan Keskin**, **Kemal Tabak**, **Veli Aksoy**, **Uluç Gürkan**, **İsmail Cem**, **İstemihan Talay**, **Faik Altun**, **İbrahim Özdiş**, **Coşkun Özalp**, **Azimet Köylüoğlu**.

Perinçek ve İlsever'e ölüm tehditi

İslami Cihad-B (İslami Yumruk) örgütü adına gönderilen ölüm listesinde, İşçi Partisi Genel Başkanı ve dergimiz yazarı **Doğu Perinçek** ile Genel Yayın Yönetmenimiz **Ferit İlsever**'in adları yer alıyor.

Bürolarımıza gelen telefonların ardından, **Perinçek** ve **İlsever**, Elazığ'dan postaya verilen mektuplarla da tehdit edildiler. 31 Ağustos 1992 günü elimize geçen mektupta, "Katlinizin vacip olduğuna dair fetva alınmıştır. Tevbe etmeniz ve Allah (C.C) yoluna dönmeniz için size münasip bir süre verilmiştir. Fesat ve ihanetten vazgeçmediğiniz takdirde emri hak vaki olacaktır" deniliyor.

Mektuptan, örgütün 30 kişilik bir ölüm listesi hazırladığı anlaşılıyor. Öteki adların yazılmadığı listede, **Doğu Perinçek** öldürülecek-

"34. Paralel" planı ısıtılıyor

2000'e *Doğru*'nun 6 Haziran 1992 tarihli sayısında yer alan "34. Paralel" haberi 3 Eylül 1992 tarihli *Hürriyet* gazetesinin manşetinde yer aldı.

Hürriyet'in "Çankaya'da Saddam'ı devirme zirvesi" başlığını taşıyan haberinde, **Turgut Özal**'ın Iraklı Kürt, Şii ve Sünni liderleri toplayarak yürütülecek politikayı görüştüğü belirtildi. KDP lideri **Mesud Barzani**, YNK lideri **Celal Talabani**, Türkmen lider **Dr. Muzafer Arslan**, Şii Arap temsilcileri **Hani El Fakiki**, **Muhammed Badir Alım** ve **Sami Azara** ile Sünni Arap temsilciler **Salah Şeyh Ali**, **Muhammed Aloosi** ve **Ayad El Alawi**'nin katıldığı toplantıda, iki aşamalı bir plan üzerinde duruldu. Buna göre, ilk olarak Çekiç Güç'ün koruduğu güvenlik sınırı daha aşağıya indirilecek. Arkasından da **Saddam** karşıtı bütün grupların temsil edileceği bir Irak geçici hükümeti kurulacak.

Gazetenin Genel Yayın Yönetmeni **Ertuğrul Özkök**, ABD Dışişleri Bakanı **James Baker**'in, Viyana'da toplanan "Irak Milli Kongresi" temsilcilerini kabul ederek, planı onayladığını yazdı.

lerin ilk sırasında, **Ferit İlsever** 11'inci sırada yer alıyorlar. Örgüt, **Perinçek**'i "Müslümanlar'ı İngiliz istihbarat servislerine peşkeş çekmek", **İlsever**'i de "İngiliz istihbaratının adamı olmak"la suçluyor.

Konuyu bir basın açıklamasıyla kamuoyuna duyuran Genel Yayın Yönetmenimiz **Ferit İlsever**, yetkilileri önlem almaya çağırıyor. *2000'e Doğru*, İçişleri Bakanlığı,

Emniyet Genel Müdürlüğü ve İstanbul Valiliği'ne koruma için başvurdu.

İslami Cihad-B (İslami Yumruk), Newroz olaylarının arkasından Güneydoğu'da bildiri dağıtarak, İP Genel Başkanı **Doğu Perinçek** ve HEP milletvekilleri ile *2000'e Doğru*, *Yeni Ülke*, *Welat* muhabir ve yazarlarını öldüreceğini açıklamıştı.

Adnan Akfırat'a gözaltı

2000'e *Doğru* Haber Müdürü **Adnan Akfırat**, eşi İşçi Partisi İstanbul il yöneticisi **Emine Sağlam Akfırat**, konukları İP İstanbul İl Sekreteri **Hüseyin Karanlık**'la birlikte 14 saat gözaltında tutuldular.

29 Ağustos günü saat 01.30'da **Akfırat**'ın evine gelen Terörle Mücadele Şubesi ve Kadıköy Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı beş polis, 055 telefonuna ihbar olduğunu, evi arayacaklarını söylediler. Ev arama için mahkeme kararı yoktu. **Akfıratlar**, evi arayamaya cakatlarını, ancak ihbarın asılsız olduğunu belirtip kimliklerini gösterdiler. Polisler bir saati aşkın misafir oldukları evden ihbarın asılsız olduğuna dair tutanak tutup, özür dileyerek ayrıldılar. Ancak, Terörle Mücadele Şubesi'nden bir yetkilinin emri üzerine ev gece göz hapsine alındı.

Sabah **Akfıratlar** ve **Karanlık** Kadıköy Emniyet Müdürlüğü'ne ifade vermek üzere davet edildiler. Müdürlük'te "Evlerini aramadıkları için şüpheli şahıs sayıldıkları" belirtilerek gözaltına alındılar. Akşam tutulan tutanak ortadan yok olmuştu. Yeniden ifadeler alındı. Terörle Mücadele Şube Müdürü'nün talimatı üzerine savcılık ve mahkeme yanlış yönlendirildi. "Örgütsel doküman" olduğu gerekçesiyle Kadıköy Nöbetçi Sulh Ceza Hakimi **Yaşar Sarıoğlu**'ndan arama kararı çıkarıldı. Evi arayan görevli, "İşte gördünüz, devlet isterse arar" diyerek, polisin iki günlük çabalarının amacını bir cümleyle açıkladı.

Aramadan sonra Gayrettepe'deki Terörle Mücadele Şube-

si'ne götürülen **Akfıratlar** ve **Karanlık**, yüzleri duvara dönük ve başları eğik durumda iki saat bekletildiler. Neden böyle bekletildiklerini sorduklarında da "Polisleri eve almazsanız burada böyle beklersiniz" yanıtı verildi. Üzerlerinde ve evlerinde suç unsuru bulunmayan, polis kayıtlarında da aranan şahıslar olmadıkları anlaşılan **Adnan** ve **Emine Sağlam Akfırat** ile **Hüseyin Karanlık**, 14 saat gözaltında tutulduktan sonra serbest bırakıldılar. **Adnan Akfırat**, **Süleyman Demirel**, **Erdal İnönü**, **İsmet Sezgin**, **Hayri Kozakçıoğlu** ve **Necdet Menzir**'e sorumlular hakkında soruşturma açılması için başvurdu.

Kara harekâtına karşı ortak miting

İşçi Partisi'nin çağrısıyla bir araya gelen HEP, SBP, Kamu Sendikaları Platformu, İHD ve bazı sol dergilerin temsilcileri, Irak'a yönelik bir kara harekâtına karşı ortak eylem yapmayı benimsediler.

İP İstanbul il merkezinde yapılan toplantıda, İP'in çağrısını olumlu bulan temsilciler, benzer girişimlerle birleşmeyi önerdiler. Şırnak'a giden inceleme heyetinin arkasından 5 Eylül Cumartesi günü daha geniş katılımlı bir toplantı yapılması kararlaştırıldı. İlk olarak İstanbul'da yapılacak bir mitingle ortak eylemliliklere adım atılması görüşü benimsendi.

Toplantıda HEP ve Partizan temsilcileri, İşçi Partisi'ni, DSP'ye de çağrı mektubu gönderdiği için eleştirdiler.

Mücadele'den PKK'ye eleştiri

Haftalık *Mücadele* dergisi, 29 Ağustos 1992 tarihli sayısında, Şırnak olayları nedeniyle PKK'yi eleştirdi. Derginin "Neden Şırnak" başlıklı başyazısında, "PKK 18 Ağustos günü Şırnak'a saldırdı mı saldırmadı tartışmaları yürütmek, bugün devrimcilerin yaklaşımı olamaz. Oligarşi, şu veya bu şekilde böyle bir saldırının gerekçesini yaratmaya çalışacak ve uygulamak isteyecektir. Burada önemli olan oligarşinin bu politikasını tespit edebilmek ve olası taktiklerinin önünü tıkamaktır" deniliyor.

Başyazı, Kürt ulusal hareketi diye adlandırdığı PKK'yi, "Burjuva fraksiyonlar arasında tercih yapmak, DYP-SHP hükümetini desteklemek, onlardan demokrasi ve 'siyasi çözüm' beklemek, uluslararası kamuoyuna hitap eden taktikler uygulamak, emperyalizmle doğrudan çatışmaya girmek"le eleştiriyor.

Yurtsever basın bile başta "PKK Şırnak'ı bastı" manşeti attığı belirtilen yazıda, PKK'nin "Olay provokasyon. Bizim ilgimiz yok" açıklaması yaptığı hatırlatılıyor ve

"Eylemi yurtsever basına dahi PKK'ye bağlatan olgu nedir? PKK bunu çözümlemek zorundadır" vurgusu yapıyor. *Mücadele*'nin 22 Ağustos sayısındaki haber başlığı da "Daha çok Şırnak'lar yaşayacaksınız" şeklindeydi.

Yazıda daha sonra, "Ancak görüldüğü kadarıyla PKK'nın bu konuda herhangi bir anlayış-çizgi doğrultma niyeti yoktur. 23 Ağustos 1992 tarihli Kuzey Botan Eyaleti Karargâh Komutanlığı imzasını taşıyan bildiride yer alan şu sözler bunun açık ifadesidir: 'Partimiz ve halkımız katliamın sorumlularını ağır bir şekilde cezalandıracaktır. Madem Şırnak imha ediliyor, İstanbul ve Ankara da yakılacaktır. Türkiye'nin sivil güçleri ve Türk memurları da savaşımızın hedefi olacaktır'. İşte PKK'nın bu türden provokasyon eylemlerinden dahi rahatça sorumlu olarak gösterilmesine neden olan, yukarıdaki satırlarda ifadesini bulan hedeflerde, amaçlarda bir netlik taşımayan, milliyetçi kinle yoğrulmuş, sınıfsallıktan uzak eylem anlayışıdır" deniliyor.

Yaşayanlar Bosna-Hersek olaylarını anlattılar

Yugoslavya Göçmenleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği tarafından 2 Eylül'de İstanbul Basın Müzesi'nde düzenlenen basın toplantısında, Bosna-Hersek'te yaşanan kanlı olaylar, yaşayanlarca dile getirildi.

Bosna-Hersek resmi ajansı BH Press'in hazırladığı ve savaşın nasıl patlak verdiğini ve nasıl geliştiğini anlatan bir metnin dağıtıldığı toplantıda konuşan TC vatandaşı **Harun Çalışkan**, 36 gün esir kaldığı Omarska toplama kampında başından geçenleri aktardı. "Oradaki olaylardan kurtulmak, burada sizinle bu acıyı paylaşmak inanılmaz bir şey" diye konuşan **Harun Çalışkan**, eşinin halen Omarska kampında esir tutulduğunu bildirdi. Kampta 400'ün üzerinde insan

gördüğünü, kendisine elektrik verilerek işkence yapıldığını söyleyen **Çalışkan**, Bosna-Hersekli'lerin yüzde 70'inin yurtlarından gittiğini, kalan yüzde 30'u kurtarmak için çaba harcanması gerektiğini belirtti.

"Sırbistan sınırları içindeki Krogoyansk kampında altı gün kaldım" diye söze başlayan **Bran-ko Fadıl**, kaçışından önce tanık olduğu zulmü dile getirdi.

Basın toplantısının sonunda, Türkiye'de yaşayan 4 milyon Boşnak'ın elinden geleni yaptığı belirtildi ve Türkiye halkı daha aktif yardıma çağrıldı. Önerilerine 150 milyon lira tutarında bir yardım paketi hedefi koyduklarını bildiren yöneticiler, basından destek istediler.

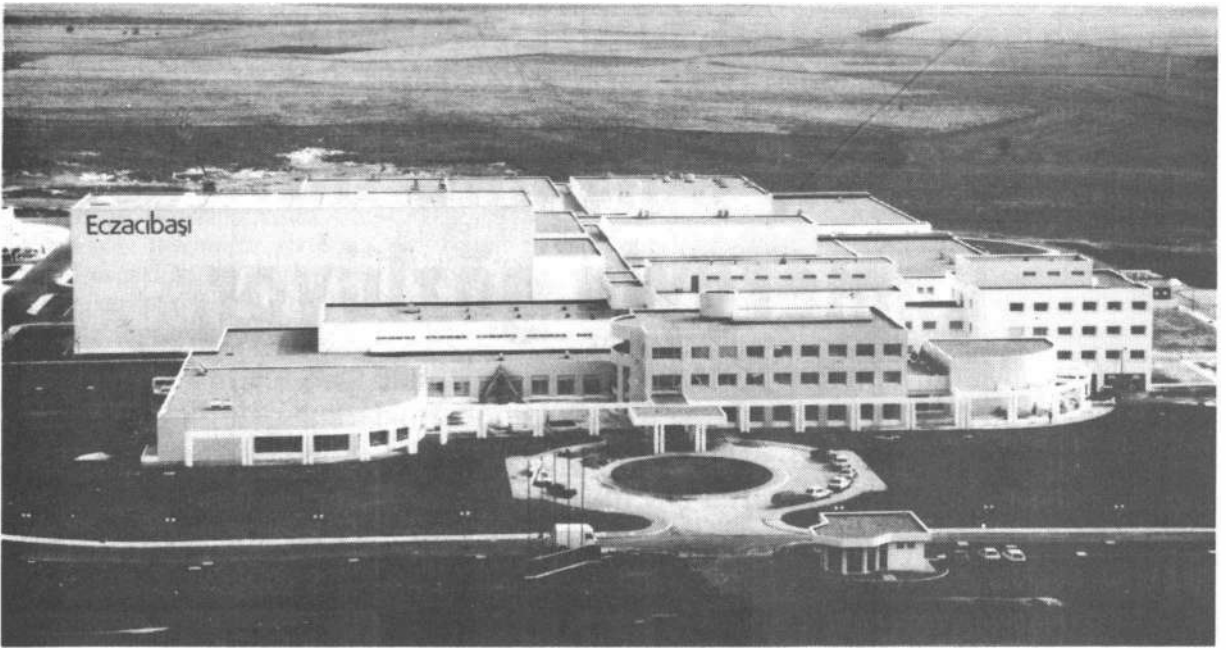
... Kısa kısa...

● ABD'nin Ankara Büyükelçiliği Basın Ataşesi **Mary Ann Whitten**, dergimizin geçen sayısında yer alan, İstanbul'a yeni atanan Başkonsolos **Jerrold Mark Dion**'la ilgili haber hakkında bir açıklama yaptı. Bayan **Whitten**'in açıklamasına göre, haberimizde OAS (Amerikan Devletleri Örgütü) ile OSS (Stratejik Hizmetler Örgütü) karıştırılmış. Bayan **Whitten**, OSS'nin CIA'nın 1947'de kuruluşundan önce faaliyet gösterdiğini, **Dion**'un ise OAS'da beş yıl görev yaptığını belirtti.

● İstanbul Umum Pazarıcı Esnafı Odası Başkanı **Ceyhan Akkaş**, İstanbul Valiliği'ne, Anakent Belediye Başkanlığı'na, Şişli Belediye Başkanlığı'na, tüm siyasi partilerin il başkanlıkları ile Şişli ilçe başkanlıklarına gönderdiği mektupta, Şişli Belediye Başkanı **Fatma Gırik**'in Feriköy semt pazarını kaldırmasıyla, 3 bine yakın pazarcının çoluk-çocuğuyla birlikte aklıla karşı karşıya kaldığını belirtti. Oda yönetim kurulunun esnafın hakkını korumak için üzerine düşeni yaptığı, ancak yetkililerce sorunlarına çözüm getirilmediği ifade edilen mektupta, "Olayın tahammül sınırlarını aşması nedeniyle, esnafımızın kontrolümüz dışına çıkabileceği kuşkusundayız. Sorunun acilen çözülmesi için yetkilileri bir kez daha göreve çağırıyoruz" denildi.

● Mezopotamya Kültür Merkezi bünyesinde faaliyet gösteren Koma Çiya'nın ses sanatçılarından **Beşer Şahin** ve arkadaşı **Güler Çelik**'ten, polis tarafından gözaltına alındıkları 29 Eylül 1992 gününden beri haber alınamıyor. Emniyet yetkilileri, avukatlarına, geceyarısı Fındıkzade'deki evinden sivil polis olduğunu söyleyen kişilerce götürülen **Şahin** ve **Çelik**'in gözaltına alındığına ilişkin kayıt bulunmadığını açıkladı.

● *Emeğin Bayrağı* gazetesi Bursa muhabiri **Metin Arıkan**, 1 Eylül'den beri kayıp. Gazetenin Yazışmaları Müdürü **Nazım Taban**, **Arıkan**'ın öğleyin Atatürk Caddesi'ndeki cenaze törenini izlerken sivil polislerce evine götürüldüğünü, yapılan aramadan sonra da gözaltına alındığını, ancak yapılan başvurulara Bursa Emniyeti'nin "**Metin Arıkan** diye birini gözaltına almadık" yanıtı verdiğini açıkladı.

Eczacıbaşı'nın Lüleburgaz ilaç tesisleri.

Türk ilaç endüstrisi Orta Asya'da

50. yılını kutlayan Eczacıbaşı Topluluğu'nun Lüleburgaz'da kurduğu ilaç tesisleri, Başbakan **Süleyman Demirel** tarafından hizmete açıldı. 3 Eylül günü yapılan açılış törenine çok sayıda bakan, Türki Cumhuriyetler'in sağlık bakanları, milletvekilleri ve Trakya illeri üst düzey yetkilileri katıldı.

Açılış nedeniyle Eczacıbaşı Topluluğu'nca yayınlanan bültende, ilaç endüstrisinin son yıllarda yaptığı gelişme anlatıldı. Bültene göre, Türkiye son üç yılda 312 milyon dolarlık ilaç hammaddesi ihraç etti. Bu ihracatın yaklaşık yarısını da Eczacıbaşı, Rusya Cumhuriyeti'ne, Kazakistan ve Özbekistan'a yaptı.

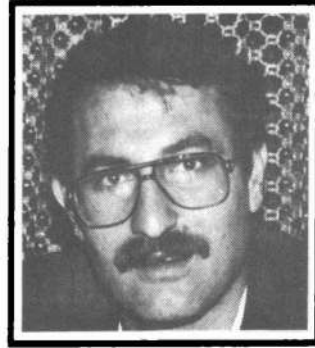
Ayrıca ilaç endüstrisinin bazı ülkelere teknoloji transfer edebilecek aşamaya geldiği, Rusya, Kazakistan ve Özbekistan'da ilaç üretim üniteleri kurulmakta olduğu belirtildi.

Belediye okul için bağışlanan arsayı lunaparkçıya kiraladı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Bakırköy Cumhuriyet Mahallesi, Köyaltı Mevkii'nde bulunan pafta 4, 231 parsel no.lu arsanın okul yapımı için bağışlanan 6 bin metrekarelik bölümünü, geçici kontratla lunapark işletmecilerine verdi.

Sahipleri adına 9 Kasım 1987 tarihinde İstanbul Valiliği'ne başvuran **Hazım Ersu**, imar durumu 29 Haziran 1986 tarihinde Bakırköy Belediyesi tarafından onaylanan arsayı, ilkökul ve ortaokul yapımı için bağışladı. İl Daimi Encümeni, bağışlama isteğini onayladı. Bakırköy Belediyesi, arsaya imar izni verilmesi konusunu Büyükşehir Belediye Meclisi'ne götürdü. Ancak bugüne kadar Meclis'ten imar izni çıkmadı.

Cumhuriyet Mahallesi sakinleri, defalarca Büyükşehir Belediyesi'ne dilekçe yazarak, imza toplayarak arsanın akıbetini sordular. Ama yanıt alamadılar. Muhtar **Hasan Arslan**, "Çocuklarımız 80-90 kişilik sınıflarda eğitim yapıyor. Oysa bu arsaya yapılacak ilk ve ortaokul sayesinde, 30-40'ar kişilik sınıflarda daha verimli eğitim yapma imkânı bulacaklar" diyor. **Arslan**, ANAP döneminde de SHP döneminde de Büyükşehir Belediye Meclisi'nden karar çıkmaması konusunda şu değerlendirmeyi yaptı: "Ben kendi çıkarımdan iş yapan belediye ve belediye başkanı görmedim."

SAVAŞ BALTA
1959...

"Kendisi için bir şey istemezdi. Yatak ölümü beklemezdi. Gitti vadesiz, gencecikken, Yığıtken, güzelken, incecikken."

Ölüm Adın Kalles Olsun"

Haluk-Veysel-Derviş-Özay-Mehmet

EMEKÇİLER ÜZERİNDE PSİKOLOJİK BASKI

PTT, çalışanlarını kamerayla gözlüyor

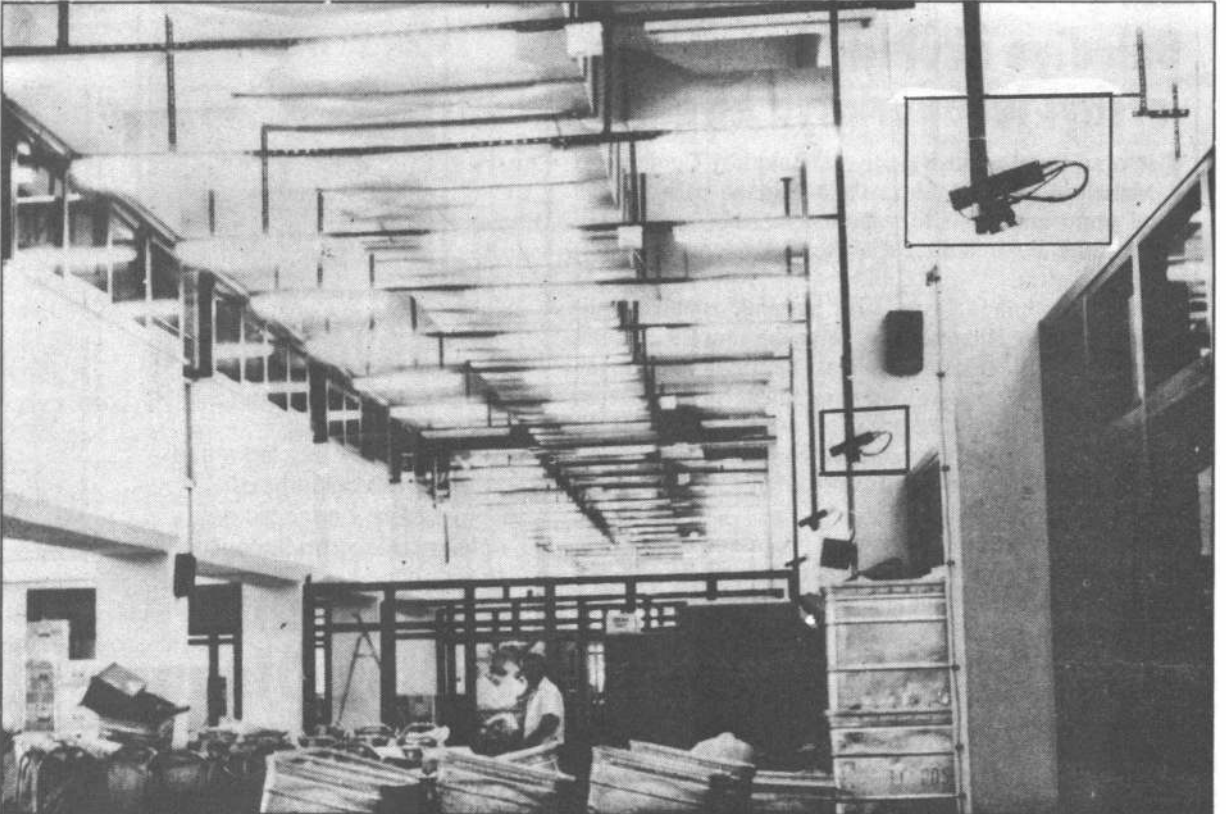
PTT Genel Müdürlüğü'nün posta işleme merkezlerinde çalışanlara kapalı devre televizyon sistemi ile denetim... "Davranış bozukluklarının giderilmesinde son derece etkili bir sistem"... "Personel disiplin içinde çalışıyor"... "Her şey mükemmel..!"

PTT Genel Müdürlüğü'nün Ankara Posta İşleme Merkezi ile İstanbul'daki 150. Yıl Posta İşleme Merkezi ve Anadolu Yakası Posta İşleme Merkezi'nde çalışanlar, kapalı devre televizyon sistemi aracılığıyla denetleniyor. Sistem, Alman modeli ve söz konusu merkezlerin yetkililerinin belirttiğine göre Japonya'dan ABD'ye kadar birçok ülkede kullanılıyor. Bu sistemde, her merkezdeki çeşitli bölümler ve binaların giriş-çıkışları kameralarla donatılmış. Kameraların bir kısmı sabit, bir kısmı ise hareketli görüntüler veriyor.

Söz konusu görüntüler, "TV odası"ndan ilgili merkezin müdür ve müdür yardımcılarının odasına aktarılıyor. Görüntüler bu ekranlarda iki saniye ile 45 saniye kalıyor. Gelen görüntülerde sigara içen, gazete okuyan veya arkadaşlarıyla konuşan bir çalışan görüldüğünde hakkında işlem yapılıyor. Bu da genellikle uyarı türünden bir işlem oluyor. İstanbul PTT Başmüdürü Hüseyin Dinçer kapalı devre denetimin gerekçelerini açıklarken, esas amacın güvenliği sağlamak olduğunu belirttikten sonra "Kaytaranlar oluyor, üç kişi bir araya toplanıyor,

lak lak ediyor. Bu gibi durumlara meydan vermemek için getirilmiş, hiç kimsenin şahsiyetini zedeleyici bir yanı olmayan çağdaş bir sistemdir" diyor. Bu merkezlerden birinin yetkilisi ise amacı çok net belirtiyor: "Çalışanlarda, sürekli denetim altında oldukları hissini uyandırmak." Konuyla ilgili olarak Tüm Haber-Sen Genel Başkanı İsmail Çınar'ın görüşleri şöyle: "Uygulamanın amacı belli. Çalışanlar, üzerlerinde sürekli bir baskı hissederlerse kaytaramazlar. Böylelikle de denetim daha kolay sağlanmış olur." Çınar bu arada sendikanın kamera-

150. Yıl Posta İşleme Merkezi'nde denetim ve disiplin 43 kamera ve beş monitörle sağlanıyor.

larla uğraşmaktan daha önemli işleri olduğunu da belirtiyor.

KAMERAYLA DİSİPLİN SAĞLANIR MI?

Sistemin uygulanmasında merkezlere göre farklılıklar görülüyor. Acıbadem'deki 150. Yıl Posta İşleme Merkezi'nde sistem büyük bir disiplinle uygulanıyor. 150. Yıl Posta İşleme Merkezi, PTT'nin çıkardığı *Postel* adlı derginin Temmuz 1992 sayısında şöyle anlatılıyor: "Merkez son derece modern... Üniteler yerli yerinde, hizmetliler disiplin içinde çalışıyor. İlk göze çarpan kontrol ve kumanda odası. Buradan personelin çalışma tarzı ekrana yansıyor. Sürekli bir kontrol iş gücünü artırıyor. Davranış bozukluklarının giderilmesinde yüzde 100 etkili. Personel disiplin içinde çalışıyor. Her şey mükemmel." Davranış bozukluklarının giderilmesinde yüzde 100 etkili sistem, personelin davranışlarını ve servislerin çalışmalarını yakından izleyen 43 kamera, beş monitörden oluşan kapalı devre TV sistemi ile sağlanıyor. 150. Yıl'da çalışanlar sistemin

kendilerini sürekli kontrol altında tutmasından son derece rahatsızlar. "Üzerinde sürekli olarak onlarca gözün dolaşmasından kim rahatsız olmaz ki? Buradaki yöneticiler neredeyse sadece, odalarındaki ekranlarından görüntü seyrediyor, başka bir şey yapmıyorlar" diyorlar. Topkapı'daki Anadolu Yakası Posta İşleme Merkezi çalışanları ise "Kameraleli kontrol sistemi" adını verdikleri sistemi pek önemsemiyorlar. İlk açıldığında biraz tedirginlik olmuş, ama daha sonra bu tedirginliği üzerlerinden atmışlar. Şimdi kameralara yokmuş gibi davranıyorlar. Hatta bazı çalışanlar, sistemle dalga geçmek için gazetelerini gidip kameraların önünde okuyorlar, sohbetlerini kameraların önünde yapıyorlar. Burada çalışan bir memur, "Fazla takmıyorum. Mesai içinde olsun, mesai bitiminde olsun gazetemi okuyorum, türkümü söylüyorum, kameralara dönerek en iyi görüntüleyebilecekleri şekilde gırgır geçiyorum" diyor. Bu şekilde disiplinin, kamerayla, şef veya amir denetimiyle sağlanamayacağını, gönüllü ve kolektif bir çalışma orta-

myla mümkün olabileceğini anlatmak istediğini belirtiyor. Görüştüğümüz diğer çalışanlar da kameraların varlığından fazla rahatsız görünmüyorlardı. Saat 12.00-12.30 arasındaki öğle tatilini bile bizimle görüşmek için 13.00'e kadar uzattılar. Bir yandan da birbirleriyle "Kameralar şimdi bizi arıyor" diye şakalaşıyorlardı.

"TEK BİLDİKLERİ PARA KAZANMAK"

Almanya'dan ABD'ye kadar birçok ülkede uygulanmasının, sistemin başarılı olduğu anlamına gelmeyeceğini de belirten PTT çalışanları "Madem o kadar iyi şeylere layık olduğumuzu düşünüyorlar, o ülkelerde iyi olan başka birçok şeyi niye getirmiyorlar da kameralı denetimi getiriyorlar?" diye soruyorlar. Bir başka PTT çalışanı ise bu konudaki düşüncesini şöyle açıklıyor: "Kapitalizmin mantığına göre insan bir metadır. Dolayısıyla en gelişmiş kapitalist ülkelerde doğal olarak uygulanacaktır. Para kazanmaktan başka bir şey bildikleri yok."

DERYA ÇAĞLAR

ANT YAYINLARI

Kumrulu Yokuşu Sokak No: 24/1 Cihangir-Taksim-İstanbul
Tel: 249 12 30

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

ANT YAYINLARI

Kumrulu Yokuşu Sokak No: 24/1 Cihangir-Taksim-İstanbul
Tel: 249 12 30

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

SENDİKAL ÖRGÜTLÜLÜKTE TEHLİKE SİNYALI

16 sendika baraj altı

Yol-İş Genel Başkanı Bayram Meral: "Sendikasızlaştırma TİSK'in direktifiyle yürütülüyor. Biz de güçlerimizi birleştirelim." **Petrol-İş Genel Başkanı**

Münir Ceylan: "Taşeronlaştırmanın amacı sendikal yapıyı, örgütü yok etmek.

93'te hallaç pamuğu gibi atacaklar. Türk-İş bu mücadeleye girmedir." **Deri-İş Genel Başkanı Yener Kaya:** "Birlikte, bir araya gelip kurultay gibi bir toplantı yapalım."

Çalışma Bakanlığı istatistiklerinde "işkolu barajını aştı" gözüken 16 sendikanın, bu barajı aşmadığı belirtiliyor. Gerçek sendikalı işçi sayısı, istatistiklerin yansıttığının yarısı kadar! Mevcut üyeler kamu kesiminden. Özel sektörde sendikalar bitiş noktasında! "Sendika mı, iş mi?" Küçük ve dağınık işyerlerinden sonra, büyük işyerlerinde, holdinglerde çalışan işçiler de bu ikilemle karşı karşıya. MESS'ten ayrılan bir işverenin teklifi "sıfır zam"! Kalifiye işçiler bir araya geliyor, işverenle "takım sözleşmesi" yapıyor; sendikayı da işyerine sokmuyor. Sendika üyesi işçi sayısında çok hızlı bir düşüş yaşanıyor.

"İşverenler son zamanlarda muazzam bir sendikasızlaştırma faaliyetine giriştiler. İşçi çıkarmaya ve taşeronlaştırmaya ağırlık verdiler" diyor Yol-İş Genel Başkanı **Bayram Meral**. "Otoyollarda, örneğin Kutlutaş sıfır zam teklif etti. Kıdem tazminatını vermemekle, işçi atmakla tehdit ediyorlar. İşçinin hak ettiği ücretleri ödemiyor, iş akdini askıya alıyor, izne çıkarıyor." Petrol-İş Genel Başkanı **Münir Ceylan** "Sendikalar dağılma, tabela olma noktasına gidiyor" diyor. Deri-İş Genel Başkanı **Yener Kaya**, "Sendikaların acil olarak sendikasızlaştırmaya karşı önlem alması gerektiğini" vurguluyor.

ÇALIŞMA BAKANLIĞI GİZLİYOR

Çalışma Bakanlığı istatistiklerine bakılırsa, Ocak 1992'den Temmuz 1992'ye, altı ay içinde sendikalı işçi sayısı 2 milyon 192 bin 792'den, 2 milyon 254 bin 271'e yükseldi! Gözle görülür bir işçi kıyımı, taşeron-

Gözle görülür bir işçi kıyımı, taşeronlaştırma yaşanırken, istatistiklerdeki sendikalı işçi sayısı nasıl artıyor?

laştırma yaşanırken, istatistiklerdeki sendikalı işçi sayısı nasıl artıyor? Bir sendikacının yanıtı şöyle: "Bizde me-zardaki işçinin bile üyeliği devam eder. İşçilik hayatı sona eren işçi bile sendikalı görünür. Üye sayısını yükseltmek isteyen sendikacının bir noteri doyurması yeterlidir..."

Son zamanlarda 29 işyerinde yetki kaybeden bir sendikacının üye sayısı, Bakanlık istatistiklerinde yüzde 1.58 artmış gözüküyor. "Yüzde 10 barajının altına düşmek üzereyiz" diye durumunu ortaya koyan bir başka sendikacının istatistiklerde görünen üye sayısı ise, işkolunun dörtte biri. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün.

GERÇEK SAYI BİR MİLYON DOLAYINDA

Türkiye'de gerçek sendikalı işçi sayısı nedir? Bu rakama yaklaşmak

için toplusözleşmeden faydalanan işçi sayısına bakılıyor. Son sekiz yılın verileri toplanıp ortalaması alındığında 739 bin rakamına ulaşıyor. İki yılda bir sözleşme yapıldığı için toplam rakama ulaşmak için 739 binin iki katını alıyoruz: 1 milyon 478 bin. Ancak bu rakamın da "yetki tespiti sırasındaki sendikalı işçi sayısını" yansıttığını göz önünde tutmak gerekiyor. Her toplusözleşmeden önce ve sonra işyerlerinden yüzlerce işçi çıkarılıyor. Sendika uzmanları, sendikalı işçi sayısının 1 milyon 300 bin dolayında olduğunu savunuyor. Petrol-İş Araştırma Müdürü **İlyas Köstekli**, toplusözleşmeden yararlanan işçi sayısının yıldan yıla azaldığına vurgu yapıyor.

MESS rakamlarına göre 1989'dan bu yana, metalurji işkolundaki sirkülasyon yüzde 80. Yüzde 50'lik bölüm işten çıkış, yüzde 30

giriş şeklinde gerçekleşmiş. Yine TİSK'in 11 işkolundan 253 bin 632 işçiyi kapsayan araştırmasının sonuçlarına göre 1991 yılında işten ayrılma oranı yüzde 30.6; işe alınma oranı yüzde 17.9.

KÜÇÜK SENDİKALARDA MALİ KRİZ

Çalışma Bakanlığı istatistiklerinden yüzde 10'luk işkolu barajını kılpayı aşan yedi sekiz sendika öteden beri vardır. Bunların durumu herkesçe bilinir. Barajın altına düşürme tehditi, açıkça ifade edilmese de karşı tarafın önemli bir kozudur. Bu tehdit altına giren sendika sayısının 16'ya yükseldiği belirtiliyor.

Küçük sendikalardan birinin son temsilciler meclisi toplantısında mali kriz sinyali verildi. "Sendikanız büyük bir mali krizde. Üye yok, aidat yok..." Sendika yönetiminin mali krize getirdiği çözüm "örgütlenme bürolarını kapatmak". Temsilciler bu tutumu eleştirdi: "Benzin masrafından kısın!"

Sendikaları ayakta tutan kamu kesimindeki üyeleri. Yol-İş Sendikası 1983-1989 yılları arasında, özel sektörde 70 bin işçiyi üye yapmış. Bugün bunlardan hemen tamamının aynı işyerinde ya da işkolunda taşeron işçisi olduğu, 10 bininin bile kalmadığı söyleniyor. "Özelleştirme nedeniyle büyük tehlike geliyor" diyor bir sendikacı. Kamu kesiminde hızla işçi azaltılıyor. TPAO'da yaklaşık bin işçi emekli edildi. Karabük ve İskenderun demir çeliklerden emekli edilen işçi sayısı 3 bin. TTK Genel Müdür Yardımcısı **Ali Rıza Akın**, emekliye sevk edilecek madden işçisi sayısını 6 bin 400 olarak açıkladı.

YETKİSİZ SÖZLEŞME İMZALANIYOR!

Bir sendika, işyerinde yetkisi düşüğü halde, işverenin çağrısına uyarak büyük bir kamu işletmesinde toplu sözleşme imzaladı. Özel sektörde ise bu tür uygulamalar oldukça yaygın.

İbrahim Ethem İlaç Fabrikası'nda önceki dönem işten çıkarmalarla, daha sonra müteahhit uygulamasıyla Petrol-İş Sendikası'nın yetkisi düşürülüyor. 200 işçiden 10 tane sendika üyesi kalıyor. İşveren sendikayı toplu sözleşme yapmaya çağırıyor. Sendika bu çağrıya olumsuz yanıt veriyor. Petrol-İş Sendikası İstanbul Şube Sekreteri **Esat Budaklar**, bu

tutumlarını şöyle açıklıyor: "Kabul etseydik o işyerinde tabela olarak varlığımızı sürdürecektik. İşveren ne dese kabul etmek zorunda kalacaktık. İşveren yüzde 20 zam verdi, işçiler örgütsüzlüğün acısını gördü. Şimdi orada yeniden örgütlenmenin zemini oluştu. Ayrıca bu tür uygulamalar diğer işverenleri de özendiriyor." Petrol-İş Araştırma Müdürü **İlyas Köstekli**'ye göre böyle bir uygulamada sendika, personel servisi işlevi görüyor. İşverenler "sendikalı" işçiyi tercih ediyor. Sendika işçiyi disiplin altında tutuyor, karşılığında işçinin aidatını alıyor. **Köstekli**, ABD'de bazı sendikaların böyle olduğunu belirtiyor.

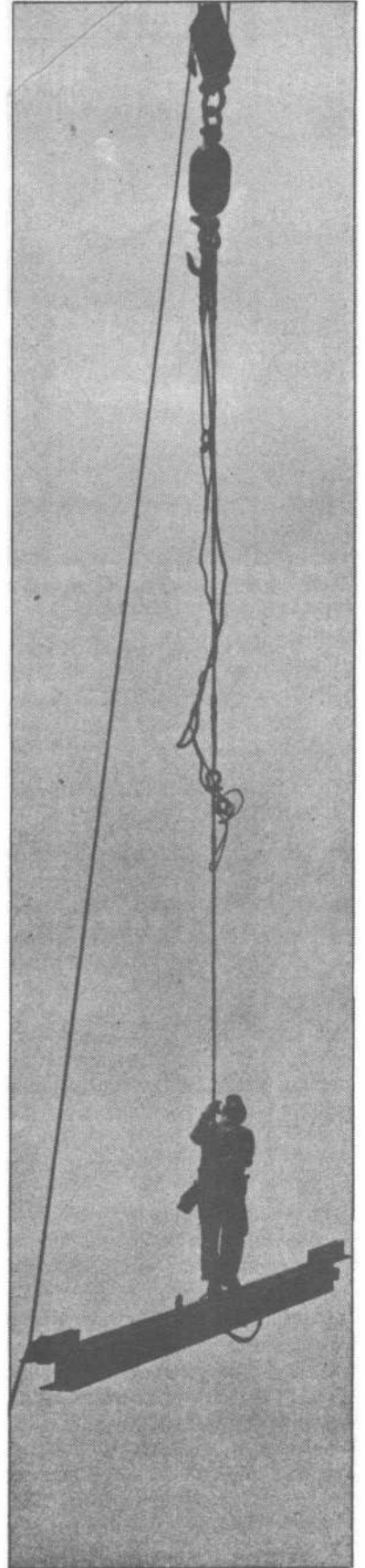
TAKIM SÖZLEŞMESİ YAYGINLAŞIYOR

Formenlerle ustabaşların ya da kalifiye işçilerin işverenle "takım sözleşmesi" yapması daha yaygın bir uygulama. Yasal dayanağı da var. Çoğunda sendika da devrede, ancak görüntüde sendika yok. Otomobil-İş örgütlenme uzmanı **Haydar Yılmaz**, giderek yaygınlaşan bu sistemin, işverenin kucağına oturmuş, istediği işçiyi işe alan, istemediğini atan "işyeri sendikacılığı"nın yolunu açtığını düşünüyor. Bazı işyerlerinde üç değişik ücret oluşmuş bile: Formen-ustabaşı ücreti, kalifiye işçi ücreti ve asgari ücret! Kimi işyerlerinde usta ve formenler "Burada ücreti biz belirleriz, patron karışmaz" diyor.

MESS üyesi ASSAN işvereni de, yetki tespiti aşamasında usta-temsilci konumundaki işçilere takım sözleşmesi teklifi yaptı: "Sendikadan istifa edin, gelin; MESS sözleşmesi sonunda yapılan anlaşmanın ayusunu sizinle yapalım."

Yol-İş İstanbul 1 No.lu Şube Başkanı **Ercan Atmaca**, "Biz bunu Hafif Metro'da sendikalaşmaya giderken uyguladık. Şimdi sendikasızlaştırma için kullanıyorlar" diyor. Henüz yetki alamadığı için bu şekilde sözleşme yapan sendikalar, takım sözleşmesi de olsa, bununla sendikaya işçinin ilgisini artırmayı amaçlıyorlar.

Öteden beri işverenle işbirliği içinde sendikacılık yapan bazı sendikalar ise, yetki aldığı halde toplu sözleşme çağrısında bulunmuyor. Yasalara göre toplu sözleşme çağrısı yapmayan sendikaların o işyerindeki yetkisi düşüyor. Ancak işçilerin sen-

Kalifiye işçiler bir araya geliyor, işverenle "takım sözleşmesi" yapıyor; sendikayı da işyerine sokmuyor.

"Daha ucuza çalışacak bir başka insan varsa, kapitalist açısından sen ne alırsan al, 'aşırı ücret' alıyorsun demektir."

dika üyeliği devam ediyor. Sendikacıyla işveren, bir protokolle ücreti bağlıyor. Başka bir sendika o işyerinde örgütlenmeye kalkıştığında, protokolcü sendika devreye giriyor...

İŞÇİLERİN YÜZDE 40'I SENDİKALI OLAMIYOR

Sendikal örgütlülüğün çöküşüne yol açan iki ana etken, kapsamdışı personel ve taşeron uygulaması. Özellikle küçük işyerlerinde işyeri kapatıp açma yoluyla sendikasızlaştırmaya gidiliyor.

"Kapsamıçi-kapsamdışı personel" uygulaması 12 Eylül'le hız kazandı. Sendikaya üye olamayan personelin tanımı giderek genişletildi. **Münir Ceylan**, "Sendikaya üye olamayan işçilerin sendikaya üye olabilmelerine oranı yüzde 40'lara ulaştı. Hızla da artıyor. Bu oran, bir yıl içinde yüzde 50'yi bulacaktır" diyor.

İnşaat, taşeron uygulamasının çok yaygın olduğu bir işkolu. Yol-İş Sendikası'nın 15-17 Ocak 1992'de toplanan Başkanlar Kurulu'na sunulan raporda, işkolundaki taşeronlaşmanın boyutu şu rakamlarla açıklanıyor: "25 bin metrekarenin altında iş yapan müteahhitlerin yüzde 78'i, 25-50 bin metrekarenin üzerinde iş yapanların yüzde 67'si, 50 bin metrekarenin üzerinde iş yapanların yüzde 100'ü taşeron kullanmaktadır."

Sendikacılar, sanayide yardımcı hizmetlerde (yemek, temizlik gibi) başlayan taşeron uygulamasının gi-

derek kalifiye emek gerektiren işlerde de yaygınlaştığını vurguluyorlar. Sendikacıların bu durum karşısında ki genel tutumu: "Benden sonra tufan!" Taşeron uygulaması karşısında bugüne kadar "bir şeyler yapılmaya" çalışıldı. Bunlardan biri, taşeron işçisinin de sendikanın işverenle yaptığı toplu sözleşmeden faydalana bilmesini sağlamaya çalışmak. "İşçilerin sendika üyesi olmadığı bir işyerinde, Bakanlar Kurulu kararıyla bir başka toplu iş sözleşmesinin uygulanması" şeklinde tanımlanabilecek "teşmil" sisteminin ise, tersine sendikasızlaştırmaya hizmet edeceği görüşü ağırlıkta.

"Başlangıçta işverenle karşılıklı diyalogla çözmeye çalıştık taşeron sorununu" diyor Yol-İş Genel Başkanı **Bayram Meral**. İşverenin tutumu "Taşeronlaştırmaya ağırlık vermek, işçi çıkarmak, sıfır ücretle, kıdem tazminatını ödememekle... tehdit etmek" oluyor. **Meral**, "Sendikasızlaştırma TİSK'in direktifiyle yürütülüyor. Bizim de güçlerimizi birleştirmemiz gerekir" diyor.

BİR BAŞARI: PETROL-İŞ BİN TAŞERON İŞÇİSİNİ SENDİKALI YAPTI

Petrol-İş Genel Başkanı **Münir Ceylan**, "Yasal düzenlemeyle sendikasızlaştırmaya çözüm getirilebileceğini" düşünmüyor; "Mücadele gerektiği" vurgusunu yapıyor. Petrol-İş Sendikası kendi işkolunda taşeron işçisini sendika üyesi yapma çalış-

ması içine girdi. TPAO'nun Adıyaman ve Batman işyerlerinde bin taşeron işçisi Petrol-İş'e üye oldu. **Münir Ceylan**, "Taşeronlaştırmanın amacı sendikal yapıyı, örgütü yok etmek. Sendikalar yeni işyerlerinde örgütlenemediği gibi, mevcutları da kaybediyor. 93'te hallaç pamuğu gibi atacaklar. Örgüt olmadan demokrasi olmaz. Türk-İş bu mücadeleye girmedir" diyor. **Münir Ceylan**, memurların ne denli güç şartlarda örgütlendiğini hatırlatıyor. Deri-İş Genel Başkanı **Yener Kaya**, "Birlikte, bir araya gelip kurultay gibi bir toplantı yapalım ve ne yapacağımızı birlikte kararlaştıralım" önerisinde bulunuyor.

Özçelik-İş uzmanlarından **Mehmet Beşeli**, ser-

mayenin, hükümetle de uyum içinde, tam bir sınıf kavgası verdiğini; ücretlerde ikinci 12 Eylül darbesi yaşandığını söylüyor. "Çok sistemli gidiyorlar. Bu arada Ekonomik Sosyal Konsey konusunda epey yol aldılar. İşçi sınıfı cephesinde gedikler açtılar. İşçi sınıfı moral anlamda çok yıprandığı bir dönemi yaşıyor. Sendikalar işverenin 'aşırı ücret' propagandasının etkisiyle sıfır sözleşme imzalıyor. Oysa daha ucuza çalışacak bir başka insan varsa, kapitalist açısından sen ne alırsan al, 'aşırı ücret' alıyorsun demektir."

Petrol-İş Araştırma Müdürü **İlyas Köstekli**, taşeronlaştırmanın ve sendikasızlaştırmanın dünya çapında işçi sınıfının bir sorunu olduğunu belirtiyor. **Köstekli**'ye göre köklü çözüm, işçi sınıfının enternasyonal örgütlenmesiyle gerçekleşecek. Yol-İş Eğitim Daire Başkanı **Yıldırım Koç**, 1989-1991 döneminde işçi sınıfının çok büyük kazanımlar elde ettiğini, işverenlerin son zamanlarda büyük bir telaşa kapıldıklarını belirtiyor. TİSK'in 91 yılı işgücü maliyetindeki gerçek artış oranını yüzde 46 olarak belirlediğini hatırlatıyor. **Koç**, "İşveren panik halinde bir direnç gösterdi; yoğun bir faaliyete girdi. 1989'da olduğu gibi sendikalar yeni bir antibiyotik geliştirecektir. Ama bu zaman gelecek; sendikal hareket dibe vurduktan sonra geliştirilecektir" diyor.

RUHSAR ŞENOĞLU

860 delegelik için 4 bin başvuru

2000'e Doğru, ocak ocak dolaşarak işçilerle toplantılar yaptı. İşçiler kongreyi ve çalışmalarını değerlendirdiler. Kongrenin toplu sözleşme dönemine getirilmesi, Denizer'in seçimleri kazanmak için ortaya koyduğu tehlikeli bir oyun olarak yorumlanıyor. "Muhalefet grupları birleşirse Genel Merkez'in işi çok zorlaşır."

Genel Maden-İş Sendikası delege seçimleri için çalışmalar başladı. Madenler hareketli. Çeşitli listeler oluşturuluyor. Havza çapında 860 delegelik için 4 bin civarında işçi başvurdu. Şube kongreleri için seçilecek delege sayıları şöyle: Merkez: 140, Karadon: 200, Kozlu: 140, Üzülmaz: 140, Armutçuk: 120, Amasra: 120. Delege seçimlerinin Eylül ayı içinde yapılması bekleniyor. Seçim takvimi konusunda ise Genel Merkez henüz bir şey açıklamadı.

2000'e Doğru, ocak ocak dolaşarak işçilerle toplantılar yaptı. İşçiler kongreyi ve çalışmalarını değerlendirdiler. Kongrenin toplu sözleşme dönemine getirilmesi, Denizer'in seçimleri kazanmak için ortaya koyduğu tehlikeli bir oyun olarak yorumlanıyor.

SEÇİM BÖLGELERİ YENİDEN DÜZENLENİYOR

Bu seçim döneminde olası üç gruplaşmadan bahsediliyor. Birin-

cisi; Genel Merkez yöneticilerinin ve onlarla ittifak yapan şubelerin oluşturacakları delege listeleri. Sendika yönetimi delege oyunlarına başvuruyor. Aynı bir seçim bölgesi olan Akdağmadeni, merkez şubeye bağlı seçim bölgesi olan müdürlüklere bağlandı. Gene Asma, seçim bölgesinden çıkarıldı. İşçiler bu değişiklikleri, "Genel Sekreter Erdem Ercan ve Teşkilat Sekreteri Ramazan Karakök'ün seçimleri kazanması için yapıldı" şeklinde yorumluyor.

Kozlu'da daha evvelki seçimlerde harici servisler seçim bölgesinde bulunan birçok işyeri Uzunmehmet seçim bölgesi içine alındı. Amaç Genel Merkez'in adam olan Kozlu Şube Mali Sekreteri Fikri Tunç'un seçimleri kazanabilmesi. Seçim bölgelerinin yeniden düzenlenmesiyle ilgili olarak, Kozlu, Asma ve Merkez işçileri şunları söylüyor: "Bunların işçiye karşı hiçbir sorumlulukları yok. Geçmişte san sendika diye eleştirdikleri yöneticilerin taktiklerini aynen kendileri

uyguluyor. Ama boşuna. İşçi bunların yüzünü gördü, başarılı olamazlar."

İŞÇİ ÖNDERLERİNE İŞVEREN BASKISI

İkinci listeyi, genel merkeze muhalif yönetici ve işçi önderleri oluşturacak. "Bizim burada sendika genel merkezine muhalif birçok grup var. Bu gruplar belli bir fikir temelinde birleşmeli. Bu gruplar birleşirse genel merkezin işi çok zorlaşır." İşyeri amirlerinin muhalefet gruplarına baskı yaptığı belirtiliyor: "Maden işçileri işçi sınıfının motor kuvvetlerinden biri. Bugünkü düzen Denizer yönetiminden memnun. Bu nedenle işyeri amirleri muhalefet gruplarında bulunan işçi önderlerine baskı yapıyorlar. 'Listeden çıkın' veya 'Şu listeden seçimlere girin' diyorlar."

Bu seçimlerde özellikle Kozlu bölgesinde MÇP'lilerin faaliyet göstermesi dikkat çekiyor. Bunların da ayrı bir liste oluşturmaya çalıştığı söyleniyor.

İşçiler seçimlerde hemşericiliğin ve bölgecilik de hortlatılacağına dikkat çekiyorlar ve "Bu seçimlerde bunlarla mücadele edeceğiz" diyorlar. "Şimdiye kadar bölgecilik ve hemşericilik bir silah olarak kullananlar, bizleri hep aşağıladılar, hor gördüler. Eski genel başkanlardan Osman İpekçi 'Benim Zonguldak'ta 40 bin davarım var' demişti. İşte bunların zihniyeti bu. Fakat şu son üç yıllık pratik gösterdi ki, kendi menfaatleri için her türlü cambazlığı yapanlar, bizim için hiçbir şey yapmadılar. Bu nedenle artık hemşericilik ve bölgecilik bırakmamız lazım. Bu genel kurulda bu hastalığı yenmeye kararlıyız."

NEYAZI İŞİK

Maret, belediye mezbahasını kullanıyor

Maret Et Entegre Tesisleri'nde 20 Ağustos'tan beri devam eden grev işveren tarafından kırılmaya çalışılıyor. Grevin ilk günlerinde üretime Elif Sucukları tesislerinde devam eden işveren, şimdi de İstanbul Büyükşehir Belediyesi Mezbahası (ISMER)'ni kullanıyor. Belediye yetkilileri üretimin keskinlikle yapılmadığını, sadece kesim işinin olduğunu söylüyorlar. ISMER'de çalışan işçiler ise Maret için ayrılan bölümde üretim yapıldığını iddia ediyorlar. İşçiler 2 Eylül günü etiket makinelerinin de getirildiğini belirttiler. Yaklaşık 200

MARET İŞÇİLERİ. ISMER çalışanlarıyla görüşüyor.

Maret işçisi 3 Eylül günü belediye mezbahasına giderek yetkilileri protesto ettiler. Üretimin durdurulmasını, bunun aynı zamanda grev kırıcılığı olduğunu, işveren hakkında dava açacaklarını belirttiler.

Liman-İş'ten "Özelleştirmeye Hayır" kampanyası

Liman-İş Sendikası, limanların özelleştirilmesine izin veremeyeceklerini ve yönetmeye talip olduklarını belirtti. Liman-İş Sendikası İstanbul Şube Başkanı **Muzaffer Akpunar** yaptığı açıklamada, "Limanların asıl sahibi biz işçileriz. Limanımızı sermayedarlara satmaya, kiralamaya, işletmesini başkalarına devretmeye kimsenin gücü yetmez, hakları da yoktur. Ekmeğimizle, özgürlüğümüzle ve iş güvencemizle asla oynatmayız ve bu konuda tüm gücümüzü kullanmaya hazır ve kararlıyız" dedi. Limanların zarar ettiği yolundaki gerekçenin doğru olmadığını söyleyen **Akpunar**, zararda işçi kesiminin ne iradi, ne de fiili hiçbir katkı ve kusurunun olmadığını belirtti: "Zarar ediyor bahanesi inandırıcı değildir. Zarar eden bir işletmeye Türkiye'de talip olacak özel bir şirket yoktur. Özelleştirme gündemi ne hep en verimli KİT'ler alınmaktadır. Kaldı ki, eğer limanlar zarar ediyorsa bunun nedeni kötü yönetim, kötü teknolojidir. İyileştirilmesi mümkündür, çaresi vardır." Liman-İş Sendikası, "Özelleştirmeye hayır" başlıklı bir imza kampanyası da açtı.

TÜM HAVA-SEN ÜYESİ MEMURLARIN BASIN AÇIKLAMASI (2 EYLÜL 1992).

Tüm Hava-Sen üyesine istifa baskısı

Atatürk Havalimanı Başmüdürlüğü'nde çalışan, Tüm Hava-Sen üyesi memurlar üzerindeki baskılar son günlerde arttı. Personel Müdürü, sendika üyelerini istifaya zorluyor. 2 Eylül'de, Devlet Hava Alanları Başmüdürlüğü önünde toplanan yaklaşık 50 hava-

limanı çalışanı basın açıklaması yaptı. Açıklamada, sendika kurulduğundan beri sürekli baskı yapıldığı belirtildi. İstanbul Valiliği, 30 Haziran'da sendikanın kapatılması ve faaliyetlerinin durdurulması için Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurmuştu.

Derkon'da atılan işçiler geri alındı

Tekirdağ Marmara Ereğli-si'nde kurulu Derkon Deri Konfeksiyon'da 22 Ağustos'ta tazminatsız olarak işten atılan 288 işçi fabrika önündeki direnişlerinden sonra geri alındı. Atılan işçiler 24 Ağustos'ta oturma eylemine başlamışlardı. Fabrikada kalan beş işçi de eylemi

içerden destekledi. Dokuz gün süren mücadele sonunda işçiler 1 Eylül'de işbaşı yaptı. İşçiler sendikalaşma haklarının verilmesi için mücadele ettiklerini söylüyorlar. Eylemleri sırasında Marmara Ereğlisi halkı da yanlarında. İşçilerin bütün ihtiyaçlarını karşıladılar.

Yapı Kredi Bankası'ndan toplu işten çıkarma

Yapı Kredi Bankası'ndan 435 işçi 28 Ağustos'ta hiçbir gerekçe gösterilmeden işten atıldı. Banka dört aydır yüze yakın şubesini kapattı. Kapatılan şubelerde çalışan 240 işçi, dört ay ücretli izne ayrıldılar. İzin dönüşü başka şubelere yerleştiremedikleri gerekçesiyle tazminatları verildi. Geriye kalan 195 işçi, hizmetli ve veznedar kadro-

sunda. Bunların atılma gerekçesi ise işverenin "performanslarını beğenmemesi". BASİSEN Başkanlar Kurulu toplantısında, Yapı Kredi işverenin az şube, az personel ve daha çok kâr anlayışı içinde hareket ettiği vurgulandı. Sendika bu olaya sessiz kalmayacaklarını ve çeşitli eylemlerle kamuoyu oluşturmalarını açıkladı.

...Kısa kısa...

● Çerkezköy'de kurulu bulunan Eure Plast A.Ş. de işçilerin Laspetkim-İş Sendikası'na üye olma girişimi sonucu 11 işçi işten çıkarıldı. İşten çıkarmalar üzerine tüm işçiler fabrika önünde oturma eylemi yaptı. Direnişin sürmesi üzerine işveren, işçilerle görüşme masasına oturdu. İşyerinde sendikanın örgütlenmesini kabul etti. Direniş yapan 120 işçi işbaşı yaptı.

● Ankara Mamak Belediyesi'nde çalışan 198 geçici işçinin işten çıkarılacağı belirtiliyor. Neden olarak belediyenin maddi olanaklarının yetersizliği gösteriliyor. İşçiler ise belediyenin gerekçesinin doğru olmadığını, tek nedenin özelleştirme olduğunu belirttiler.

● Bursa Kamu Çalışanları Sendikalar Platformu'nun, 5 Eylül'de düzenlediği "Grevsiz toplu sözleşmesiz sendika hakkına hayır" mitingine Bursa Valiliği engel oldu.

● Tüm Bel-Sen 6 No.lu Şube üyesi memurlar Güneydoğu'daki katliamları protesto amacıyla 28 Ağustos'ta iki günlük açlık grevi yaptılar.

● DİSK, Eylül ayındaki faaliyetlerini içeren bir program açıkladı. Buna göre, 26 Eylül'de İzmir'de "Demokrasi için mücadele mitingi" yapılacak. Ayrıca örgütlenme programı çerçevesinde de bölge toplantıları düzenleniyor. Bu toplantıların takvimi şöyle: 3 Eylül İzmir, 6 Eylül Bursa, 7 Eylül Kocaeli, 10 Eylül Adana, 19 Eylül Çorlu.

ANKARA BATIKENT HALKEVİ TARAFINDAN DÜZENLENEN "İŞÇİ SINIFININ SENDİKAL MÜCADELESİNDE PERSPEKTİFLER" KONULU PANEL (30 AĞUSTOS 1992). Ankara Batıkent Halkevi, 30 Ağustos'ta "İşçi sınıfının sendikal mücadelesinde perspektifler" konulu bir panel düzenledi. Panele konuşmacı olarak, Sendikalarda İşçi Seçeneği Koordinasyon Kurulu Başkanı Tayfun Tabakoğlu, DİSK Petkim-İş Eğitim Uzmanı Emel Arslan, DİSK Dev Maden-Sen Örgütlenme Sekreteri Tayfun Görgün ve Yol-İş Eğitim Daire Başkanı Yıldırım Koç katıldı. Tayfun Tabakoğlu konuşmasında, Türkiye'de IMF patentli bir programın uygulandığına vurgu yaptı: "IMF patentli bu program; özelleştirme, sendikasızlaştırma, taşeronlaştırma ve bunları gerçekleştirebilmek için de devletin sopası şeklinde yürütülüyor." Konuşmasında İşçi Seçeneği Programı'nı da anlatan Tabakoğlu, "Türkiye'de ücret sendikacılığı yapılıyor. Bu işçi sınıfına bir şey getirmediği gibi özellikle hakim sınıfların, patronların çok iyi kullandığı bir koz hale gelmiştir" dedi. Yıldırım Koç da konuşmasında, "Çağdaş sendikacılık" anlayışını eleştirdi: "Bizdeki sınıf mücadelesi çok yoğun bir biçimdedir. Bazı arkadaşlarımız bir dönem sınıf ve kitle sendikacılığını Fransa'dan ithal etmişlerdi. Son yıllarda da yine Çağdaş Sendikacılık kavramını ithal ettiler. Çağdaş Sendikacılık anlayışı son derece yanlış bir anlayıştır. Batı Avrupa için tartışılır. Amerika'da da tartışılıyor. Son olarak oralarda da bu tür yanlışlıklar sorgulanmaya başlandı. Bir iki ay önce Kanada Sendikalar Konfederasyonu'nun genel kurulu oldu. Yeni gelen başkan bu tür toplumsal uzlaşmalara karşı çıkarak, Reaganizm, Thatcherizm gibi yaklaşımlarla, sermayeyle uzlaşmayacaklarını çok açık bir şekilde ifade etmeye çalıştı." Emel Arslan ve Tayfun Görgün de DİSK'in geçmiş mücadelelerinden ve 12 Eylül'ün yaptıklarından bahsettiler.

Müslümanlık'ta evlat edinme

Zaman gazetesinin yazarı Ahmed Şahin Sohbetler köşesinde okuyucusunun bir sorusunu yanıtlıyor. Çocukları olmayan bir aile evlat edinmek istemiş. Etrafındakiler uyarılmış "Dinimizde evlat edinmek yoktur" diye. Evet, gerçekten öyleymiş. Küçükken bir mahzuru yokmuş, ancak büyüüp baliğ olunca kızsız evin erkeğine, erkekse evin kadınına namahrem olurmuş. Çünkü o ne olursa olsun bir yabancıнын çocuğu. Evlat edinmekle evlat olmayacağından "mirasa konma" konusunda da hak kazanamaz. "Yabancıнын oğlu ve kızı kendi nesilleri içine girip de miraslarına ortak olamaz."

Şemseddin Nuri Bey, Yusuf Aleyhisselam'ı evlat edinme konusunu açıklarken kitabında şöyle demekteymiş: "... Ve hiçbir zaman bunlar arasında, anne-baba ve evlat münasebeti fıtrî bir şekilde devam etmez. Bazılarında menfi hadiselerle sebebiyet verebilecek hisler uyanmasa bile, bunlar, bir kaide değil, bir istisna teşkil ederler."

Eyç, bi, bi deyince boyu mu büyüyor?

Eyç, bi, bi. HBB, yani Has Bilgi Birikim Televizyonu. Kendi adlarını söylerken İngilizce alfabeyle okuyorlar.

Aklımıza Çin Kültür Devrimi geldi. Nereden nereye... O sırada trafik lambalarının renklerini tersine çevirmişler. Kırmızıda geç, yeşilde dur. Komünistlerin kızıl renkte durmaları gururlarına dokunmuş olmalı. Pratik sonuçları açısından pek anlamlı olmayabilir, belki de biraz uç. Ayrı bir tartışma. Ama insanın kendinde, o kadar yerleşik bir kuralı bile değiştirebilme gücünü görmesi güzel değil mi?

Kiminin de adını bile kendi alfabetiyle okumaya dili varmıyor.

Efendilik ruhu ve tabiyet ruhu.

ANKARA NUMUNE HASTANESİ. Sağlığınıza!

Fotoğraf: NALİ BULUT

IMF' den ABD'ye "acı reçete"

Uluslararası Para Fonu (IMF) ABD'yi uyararak bütçe açığını azaltmak için sıkı önlemler alınmasını istemiş.

IMF'nin yönetim kurulu toplantısında patlak veren tartışmalarda, ABD'nin bütçe açığını azaltmasının hem ABD ekonomisi hem de dünya ekonomisi için gerekli olduğuna işaret edilmiş. Bir kemer sıkma politikasına gerek olduğu belir-

tilmiş. Ancak ne Bush'un ne de Demokrat Parti Başkan adayı Clinton'un böyle bir "acı reçete"den söz etmedikleri toplantıda vurgulanmış.

IMF'ciler merak etmesinler. Telaşa gerek yok. Acı reçeteyi, Bush ya da Clinton, hangisi iktidara gelirse gelsin yazar. Faturasını da bizim gibi ülkelere gönderir.

Kaş yapayım derken, göz çıkarmak

Küçükçekmece Ekipler Amiri Komiser Ömer Çakır, kendini vurmak isteyen kişiyi öldürdüğü için Başbakan tarafından 30 milyon liraya yakın -neden yakın, pek anlamak mümkün değil, belki de vergisini düşüyorlar- parayla ödüllendirildi. Çakır, daha önce Sefa-

köy'de bildiri dağıtan gençlerden birini öldürdüğü için 30 yıl hapis istemiyle yargılanıyordu.

Çakır, o olaya ilişkin şöyle diyor: "Yakınlarının duyduğu üzüntüyü ben de duydum. Herhangi bir art niyetimiz olsaydı, tutanakları ona göre düzenlerdik."

AZ-ÖZ

ŞİŞMAN MİLLİ DUYGU!

Eskiden önüne geleni "komünistlik" ile suçlamak modaydı. Şimdi de "millî duyguları zayıflatmak" ile suçlamak moda.

Oysa bizce asıl suçlanması gerekenler, "millî duyguları şişmanlatanlar"!

Hangi milliyetten olursa olsun "millî duyguları şişmanlatanlar", yani aşırı milliyetçilik yapanlar, sonunda o ülkeyi kan gölüne çevirmiyorlar mı?

Ve eski Sovyetler Birliği'nde, Yugoslavya'da, nihayet Güneydoğu'da olup bitenler, bir bakıma "millî duyguların şişmanlaması" sonucu değil mi?

YARIM DEMOKRASİ-

Bugünlerde bir grup DYP milletvekili hangi şarkıyı söylüyor?

Ben demokrasiye demokrasi demem, demokrasi yarım olmadıkça!

OFLAZ

Fethiye bakkalı ve 2000

2000'e Doğru'dan Tekel 2000 sigarası içen iki arkadaşın Fethiye'ye yolları düştü geçenlerde. Bakkal bakkal dolaştılar sigara bulamadılar. Feyza, en son girdiği dükkandan da "yok" yanıtını alınca "peki, bir tane Cumhuriyet rica edeyim o zaman" diyor. Bakkal iki dakikalığına ortadan kayboluyor. İçerden elinde iki paket 2000 sigarasıyla geliyor. "Bu Cumhuriyet okuduğunuz için" diye gülümseyerek uzatıyor. "2000'e Doğru'da çalıştığımı söylersem, karton verirsiniz..." Bakkal "tabii" diyor, gene ortadan kayboluyor. Elinde bir karton sigarayla geliyor. Feyza, bu kez biraz mahçup "isterseniz basın kartımı göstereyim" demeye çalışıyor, ancak bakkal onu "daha neler, yok canım" sözcükleriyle kapıya kadar yolcu ediyor.

MEHMET MOĞULTAY. Doğruyu söyleyince...

Moğultay'a neden kızdılar?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mehmet Moğultay açılan iş müfettişliği sınavı için Parti Meclisi üyelerine, "Bakanlığımıza 240 müfettiş alacağız. Son başvuru 11 Eylül tarihinde. Eğer müfettiş olmasını istediğiniz ve torpil arayan tanıdıklarınız varsa, bana onların adını verin. Gereğini yapayım" demiş. Aman efendim, bazı milletvekilleri çok kızmış. Hop oturup hop kalkmışlar güya.

Neden acaba?

Hep yaptıkları bir iş. Açıkça söyleyince mi ayıp oluyor?

GAZİPAŞA'DAN

GÜNEYDOĞU'DA OLANLAR SPOR SAYFALARINA YANSIDI!!..

İşte başlıklardan örnekler:

"Bombola Cim Bom"
"Baba Koç, Beşiktaş'a yağıdırıyor"
"Feldkamp'ın silahı"
"İki füze de Konya'ya"
"Bakırköy alarında"
"Sarıyer pusuda"
"Ya vurulursak !.."

MUTLULUKLAR...

Bugün gazetesi Haber Merkezi şefi gazeteci Ayhan Fırıldak'ın oğlu Özgür Güneş, Nalan Gövgeli ile evlenmiş, ANAP'lı Başkan nikâhı kıymış, DYP'li Başkan da tanıklık yapmış. Mutlu olsunlar, oh doğumu da SHP'li ebe yapar olur biter...

BRE GAZETECİLER !..

Diyarbakır'da petrol bulunmuş, şimdilik günde 500 varil çıkarılıyor-muş.. Yahu gazeteci kardeşler böyle şeyler yazılır mı? Yani şu Amerikalıları iyice azdırmanın zamanı mı şimdi?

BUNA BİR ÇÖZÜM BULMALI

Halk büyük bir coşkuyla bağırmaya başlamış:

"En büyük Türkiye"

Tamam..

Ama korsan TV Interstar da iddia ediyor ki:

"En büyük Interstar!.."

Gel de çık işin içinden !..

ŞİMDİ DE GÜVERCİN

DSP Genel Başkanı Ecevit, CHP'yi tastamam teslim almak istiyor ya, bu yetmiyor!.. Buyurmuş ki, "6 okun yanına güvercin anıblemini de koymalı!..". Valla bu kadarla kalsa amenna... Buna evet denirse ardında geleceklere bakalım:

Bunların yanına bir Helmut tipi şapka.. Bir mavi gömlek.. İki çay bardağı (birisi Rahşan Hanım'ın), bir adet tekir kedi... BR harfleri...

Grafiker kardeşler, işiniz zor ki zor...

YAŞA ASIM

Eski ulusal damat davulcu Asım, anılarını anlatıyor. Bir yerinde diyor ki: "Oy kaybına en çok biz sebep olduk..."

Ne diyelim ? Allah sizden razı olsun !..

SAMİM KOCAGÖZ'E SELAM OLSUN

Ünlü roman ve öykü yazarımız Samim Kocagöz 1916 Söke doğumlu. Hiçbir yaptığını kaçırmadım. Her zaman yaptığım gibi, yıllar önce yayımlanmış kitapları tekrar okurken, Kocagöz'ün "Yılan Hikâyesi" romanını yine gözden ve gönülden geçirdim. 1946 yılı sonrası demokrasi çarpıntılarının kırsal kesimdeki yansımalarını anlatır bu roman. 1954'te ilk baskısı yapılan roman 1982 yılında Adam Yayıncılık'ça yeniden basıldı..

1946'dan sonra olanlara bakıyorum da demokrasi çırpınmamız gerçekten tam bir yılan hikâyesi!.. Kitabı bitirdikten sonra eski yıllara uzanıp gittim, bu büyük yazarı yine sevgiyle saygıyla andım... Gazipaşa'dan ferade ferade selam eder, gözlemlerimden püs eylerim..

KOCA KURT RIFAT ILGAZ SÖZÜM SANA

Ortak dostumuz Kemal Bayram Çukurkavaklı'nın beklenmedik ölümü üzerine sana bir başsağlığı kartı salıncıttım, sanırım ulaşmadı. Kısaca, başın sağolsun.

Seni de çok özledik. Kısmetse, Kasım ayında sergi için İstanbul'dayız... Bir ya da iki kadeh ögle rakısına ne dersin? Sık sık yaptığımız gibi, zamanın bahrinde? İlanlardan görüyorum kitapların ardı ardına çıkıyor, ama sevimli oğlun bizi es geçiyor, biliyorum hakkını bakidir, şimdiden imzala bir yana koy, gelince gırgıra gelmeden alalım.. Senin de insanlara hep sevgiyle bakan çakır gözlemlerinden öperim.

İkiniz de Hüda'ya emanet olun benim bin yıllık dostlarıım.

Bidonla benzin izne bağlandı

Cağaloğlu ve Sultanahmet'teki matbaacılar, işleri gereği gınaşırı, bazen de her gün bidonlarla gaz ve benzin alırlar. Geçtiğimiz hafta başında sahil yolunda Sultanahmet yol ayrımındaki benzinciye gidenler elleri boş döndüler. Bidonla gaz ve benzin almak için karakoldan izin almaları gerekiyormuş. Hem de her bidon için her seferinde ayrı izin. Gerekleştirmeyi araştırıp soruşturan matbaacılar şu yanıt verilmiş: "Bidonlarla benzin alan teröristler gemileri yakıyorlar."

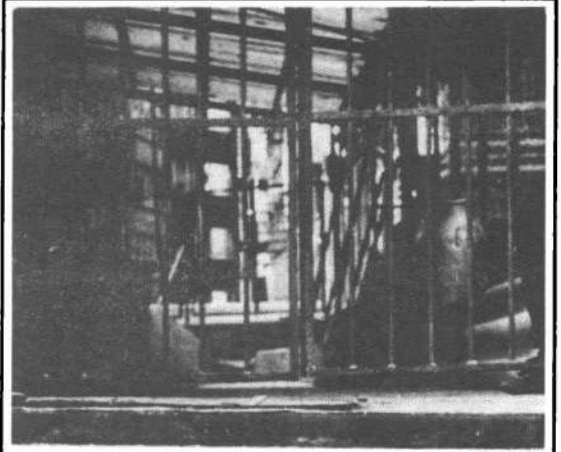
İsrail Avrupa'da mı?

İsrail, futbolda artık resmi olarak Avrupa Şampiyon Kulüpleri, Avrupa Kupa Galipleri ve Dünya Kupası elemeleri Avrupa grubu üyesi. Basketbolda da zaten öteden beri öyle. Eurovision'un baş katılımcısı.

İsrail'in Avrupa'yla ne ilgisi var?

Peki, Fas'ın neden yok? Hani, Avrupa'yla arasında yalnızca 15 kilometrelik bir uzaklık var da...

Avrupalı olmak matah bir şey değil kuşkusuz. Yalnızca merakımızdan soruyoruz.

**EMNİYETÇE
ÇÖP DÖKMEK
YASAKTIR**

YAZISIZ

Fotoğraf:
NURŞEN BÜYÜKYELEZ

GÖZLEMNAME

Paris diyarını anlatır bir üçleme arzederim:

1) Paris'in umumi ahvalindendir...

Birçok eş, dost, tanıdık bize Frangistanı ve de hususiyetle Paris diyarındaki şartları sorup oraya çalışmaya gitmek istediklerini söylemektedirler. Biz gördüğümüzü bildiğimizi anlatalım da kararı yine onlar versinler.

Oraya gidip imrenip dönen seyyahlar, Champs-Elysees'yi, Eiffel kulesini, Saint-Michel'i, Sacre-Coeur'ü, Montparnasse'ı, Pompidou kültür merkezini, Seine ırmağını ve köprülerini, daha nice yerlerini ballandıra ballandıra anlatmaktadırlar ki, ağzınızın suyunu akıtırlar, Dede hakir ise yıllar boyu bu beldenin başka bir yüzünü, çalışanlar cephesini yaşamıştır ki, iç yüzünü daha iyi görebilmiştir.

Evvvela, şu "artık zengin oldu, proletaryanın zincirlerinden başka kaybedecekleri de var" diyen avanaklara bir laf sarkıtalım. Oranın çalışanları yaşadıkları hayatı "metro, boulot, dodo" diye hulasa etmektedirler ki, bu "metro, iş, uyku" anlamına gelmektedir. Bütün ömürleri bu üç işi yapmak ve ihtiyaçlarında kafalarını sokacakları bir evi taksitle alabilmek için para biriktirmekle geçmektedir. Çünkü emeklilikte alacakları para fındık kabuğunu doldurmayacaktır, o evi de almazsa bir ihtiyaçlar bakımevine kapatılacak ve ömrünün sonunun gelmesini bekleyecektir. Korkunç bir işsizlik tehditi altındadır, bu yüzden ırkçı propagandalardan etkilenmektedir. Yabancı işçiye "sen işsiz kalırsan memleketine dönersin, ya ben ne yapacağım" diye sormaktadır. Gençlik öfke içindedir, eğitim sisteminden memnun değildir. Liseli gençlik sokağa dökülmüştür ki, hükümet milli eğitim bütçesini değiştirmek zorunda kalmıştır. Memurlar, öğretmenler, sağlık personeli her gün sokaklardadır.

Mahalleleri yabancıların işgali altındadır. Zengin Fransız Paris'i terk etmiş, güney sahillerine kaçmış, kalanları da birer küçük adacık gibi olan birkaç lüks semte sığınmışlardır. Alayının oyu ırkçı Le Pen'e gitmektedir.

Sokakları pislikten geçilmemektedir ki, İstanbul onun yanında zembem suyuyla yıkanmış gibidir.

Uzun yıllar Almanya'da kalmış ve Paris'i hiç görmemiş bir dostumuz bize misafir gelmiştir de, bakıp bakıp "galiba yakında burada devrim olacak" deyivermiştir.

Eh, bu umumi tabloyu çizdikten sonra, haftaya yabancı işçilerin durumunu anlatabiliriz.

DEDE ÇELEBİ

Polisin dolmuşunda ücret başka türlü ödenir

Diyarbakır'da malum, polisler sivil minibüslerle dolaşıyorlar. DSİ durağında yorgun argın bekleyen bir genç karşıdan gelen minibüsü normal dolmuş sanar. Elini kaldırır. Minibüs durunca kapıyı açar sorar: "Balıkçılarbaşı'na gidiyor mu?" İçindeki sivil polisler homurdanır: "Evet, gidiyor. Bin!" Böyle bir günah karşılıksız kalmaz. Daha biner binmez delikanlı neye uğradığını şaşırır. Tekme, tokat, küfür yiyeyiye Balıkçılarbaşı'na kadar gelir. Arkasına bir tekme, minibüsten atılır: "İşte son durak!"

Genç "Neden beni dövdünüz" diyecek olur, Diyarbakır'ın alikaran başkesenlerinden yanıtını alır: "Lan, oğlum buraya gelmek istemiyor muydun? Vatandaşa yardım olsun diye seni son durağa kadar bedava getirdik, dahane istiyorsun?"

Delikanlı canına susamadığı için başka soru sormaz.

Devletin kalçasındaki diken

Devletle baba arasında ilişki kuran benzetmeleri ben de "banal" buluyorum. Gene de Şırnak'ta baba ve devlet kavramlarını birlikte düşünmekten kendini alamıyor insan.

Babamız bizleri döver dövmes pişman olurdu. Daha doğrusu biz pişman olduğumu sanırdık. Bu duygusunu sözlü olarak dile getirdiğini hiç anımsamıyorum. Ama özür dileme içeren bir yumuşama döneminin başlayacağını daha dayağı yerken bilirdik. Aradan yıllar geçtikten sonra bu çocukça değerlendirmeleri şimdi yeniden ele alıyorum, Şırnak'ta olup bitenlerle birlikte değerlendiriyorum. Aslında ne babamızın dövmesi gerçek bir dövmedir, ne de devletin Şırnak'ta evleri, işyerlerini yakıp yıkmaları gerçek bir cezalandırmadır. Dolayısıyla gerçek bir özür dilemeden, bir yumuşamadan söz etmek de doğru olmayacaktır.

Sanıyorum devletin de, babanın da davranışının özü kendini hissetmek ihtiyacıdır. Ben baba mıyım gerçekten veya ben devlet miyim sorusuna bir yanıt arayışıdır. Ne demek istediğimi anlamak için temel özelliklerinizden birini sorgulayan bir cümle oluşturarak deneyin. Örneğin, bir yazarsanız ve yazarlığınıza ilişkinse sorup; kitaplarınıza, yazılarınıza bakmak, dokunmak isteyeceksiniz. Bir askerseniz eliniz tabancanızı yoklayacak veya elbisenize bakacaksınız. Babalığın kontrolü çocuklarının başına, şurasına burasına dokunmak biçiminde oluyor, devletliğini ise Şırnak'taki gibi. Bir an için varlığından kuşkuya kapılıp da, boşlukta kalmışlık duygusundan hemen kurtulmak isteyince devlet, ister istemez biraz fevri, biraz sert davranabilmektedir. Şimdi bu düşüncelerin sonunda

anlıyorum ki, olaydan veya dayaktan sonraki o yumuşama, sertliğin yöneldiği insanlarla ilgili değildir. Kendi varlığından yeniden emin oluşun oh çekmeyi andıran gevşemesi bize yumuşama, hatta özür dileme gibi gelmektedir.

Devlet Şırnak'ta bir tür sayım yapmıştır. Ev ev, dükkân dükkân dolaşarak bir nüfus sayımı yaparcasına, tek tek numarasını okuyup

yurttaşlara veya dünyaya değil, bizzat kendisine kanıtlamıştır. Mesele bundan ibarettir. Demirel, "Devlet yurttaş baskı yapmaz", "Devlet halkına kurşun sıkmaz" derken bu gerçeğe vurgu yapmaktadır. Devlet gerçekten yurttaş kurşun sıkmamıştır. Amacı eziyet değildir. Kendini aramıştır. Bu yazının başlığını önce "Devlet Şırnak'ta kendini arıyor" diye koymuştum, bizim bu arayışı anlamamız ise daha önemlidir. Bu noktaya ilişkin anlayış yeteri kadar geliştiğinde haksız kırgınlıkların giderilmesi de daha kolay olacaktır. Nitekim Şırnaklıların kenti terk etmeleri böyle bir anlayışın yetersizliğini ortaya koydu.

Vali Mustafa Malay, "Haksız Şırnak'ta oturmak, diken üstünde oturmak gibi" diyor. Devletin yurttaşsız yapamayacağı, bu hüznü sözlerde apaçık ortaya konmuş oluyor. Bir hızar makinasını düşünün. Keresteden yoksun kalınca o sevinçli inlemeler yerine, boşlukta dönmenin bıktırıcı, yavan hırlamalarını duyarsınız. Bir planeyi malzemesiz çalıştırmaya kalkarsak, gidip tablasını tahrip eder. Tam da bu anlamda devletin yurttaş mutlak ihtiyacı vardır. Nitekim halk Şırnak'tan çekip gidince devlet güçleri, devlet dairelerini yağmalamaya başlamışlardır. Böyle anlatılıyor. Anlatılmasa bile tahmin etmek zor değil. Boşta kalan mekanizma, varlığını kanıtlama ihtiyacını bizzat kendine yönelik bir eylemle gidermeye çalışacaktır.

Normal durumda sıralanış şöyledir: En alta diken, onun üstünde yurttaşlar topluluğu, en üstte bütün haşmetiyle devlet. Şimdi orada yurttaş aradan çıkıp gidince sadece diken ve devlet kalmıştır. Vali Malay'ın sözünü ettiği diken budur.

ayağa kaldırdığı öğrencilerini tepeden tırnağa süzen bir öğretmen gibi yurttaşlarını kurşunla yoklamıştır. Her kurşunda devlet olduğunu, muktedir olduğunu yeniden yeniden duyumsamış; kuşkularının yersiz olduğunu, işte oracıkta, Şırnak'ta var olmayı sürdürdüğünü,

AFRİKA ULUSAL KONGRESİ TEMSİLCİSİYLE GÖRÜŞME "Klerk yönetmek istiyorsa masaya oturmak zorunda"

2000'e Doğru, ANC Londra temsilcisi Mandla Langa'yla genel grev sonrası Güney Afrika üzerine görüştü. ANC'nin önümüzdeki dönem politikaları... ANC ve Güney Afrika Komünist Partisi... Mandela'nın De Klerk'a yaptığı görüşme çağırısı...

Beyaz yönetimle demokrasiye geçiş üzerine yapılan bir dizi toplantılardan sonra Afrika Ulusal Kongresi (ANC) ve **De Klerk** yönetimi arasında anlaşma sağlanamadı. Aynı sıralarda 44 ANC taraftarının Boipatong'da polis destekli Zulu Inkathacılar tarafından katledilmesi üzerine **Mandela** önderliğindeki Ulusal Kongre genel grev kararı almıştı. İki günlük genel greve Güney Afrika tarihinde görülmemiş ölçüde bir katılım sağlanmış, **De Klerk** görüşmelere yeniden yeşil ışık yakmıştı. Bu sıralarda ANC Londra temsilciliğiyle 2000'e Doğru bir görüşme yaptı. Son zamanlarda hükümet ile ANC arasında yeniden başlatılan görüşmeler hâlâ yerinde sayıyor. Pan African Congress temsilcileri de görüşmelerde yer almak istediklerini belirtiyorlar. **De Klerk** rejimi ANC içersindeki farklı eğilimlerden medet umuyor ve ANC içindeki radikal unsurların görüşmeyi engellediği iddia ediliyor.

ANC temsilcisi **Mandla Langa**, aynı zamanda Güney Afrika kültürü üzerine yayınlarıyla bilinen *Rixaka* adındaki derginin editörü ve romancı. İlk romanı 1987'de "Kanın Sıcaklığı" adıyla basıldı. **Langa**'yla 2000'e Doğru'dan **Mesut Akın** görüştü.

-Bize kısaca genel grevin amacı ve sonuçlarını anlatır mısınız?

-Codesa görüşmelerinin sonuçsuz kalmasıyla birlikte -ki bu görüşmelerin olumsuz bir şekilde kesilmesinin de sebebi **De Klerk** rejimidir- Milliyetçi Parti kendilerince yaratılan ırkçı havanın ortadan kaldırılmasına karşı çıkarak, demokrasi görüşmelerinin kilitlenmesine neden olmuştur. **De Klerk** rejimi beyaz azınlığın veto hakkını savunarak çoğunluk kararlarını işlemez hale getirmek istedi. Bu da görüşmelerin sona ermesinde en önemli unsurdu. Kaldı ki tüm ülkelerin anayasalarında üçte iki çoğunlukla kararlar yürürlüğe girebildiği halde **De Klerk** bu oranı yükseltmeye çalıştı. Bu durumda, görüşmelerin devam etmesinin bir anlamı olmadığını düşündük. Genel grevle kitlenin gücünü göstermek, bir işaret vermek istedik. Ka-

rarı 16 Haziran'da aldık. 17 Haziran'da Boipatong'da 44 kişinin öldürülmesi de Codesa görüşmelerinin bir anlamı olmadığını gösterdi. **Nelson Mandela** yoldaş da aynı kanıdaydı.

Bu koşullar içinde genel grev tüm Güney Afrika çapında hayata geçirildi. Düşündüğümüzden de başarılı bir eylem oldu. Bu güçlü eylem ANC'nin gücünü bir kez daha gösterdi. Aynı zamanda önümüze birçok görevler koydu. Soylu ve onurlu görevlerdi bunlar. Güney Afrika'nın ölüm timlerini silahsızlandırmak ve gizli polisle uğraşmak. Bildiğiniz gibi

önde gelen ANC militanlarından

Gnowe, İstihbarat Dairesi Başkanı generalin emriyle öldürülmüştü.

MANDLA LANGA.
"Batı medyası kendi ülkelerinin dış politika anlayışına uygun bir çizgi tutturmak ihtiyacı duyuyor."

"KLERK ARTIK TEK BAŞINA YÖNETEMEZ"

-*Guardian* ve *Independent* gazetelerinde de yazdı. **Mandela'nın De Klerk'a görüşme çağrısı yaptığı doğru mu?**

-Her şeyden önce bu görüşme meselesi ANC'nin inisiyatifiyle başlatılmıştır. Daha 1987'de Güney Afrika Televizyonu görüşme olasılığını işlemeye başlamıştı. Aynı sıralarda Güney Afrika'nın Transvaal, Natal gibi bölgelerinde şiddet eylemleri başlamıştı. Rejimin bunalımı genişlemekteydi. Bu durumun halledilmesi halkın politik alana çekilmesiyle mümkün olabilirdi. Bu durumda **De Klerk**'ın ülkeyi tek başına yönetebilmesinin hiçbir şartı kalmamıştı. Yani **Klerk** tamamen işlevsiz bir hale gelmişti. İşte bu durumda ortaya çıkıyordu. Masaya oturalım, özgür bir ortamda seçimlerin yapılması ve tüm Güney Afrika'nın yeniden örgütlenmesini görüşelim dedik.

-*Görüşmeler sonunda siyasi mahkûmların durumuyla ilgili herhangi bir gelişme kaydedildi mi? Klerk rejimiyle tartıştığınız maddelerden biri de genel af ilan edilmesiydi?*

-Bu mesele de tartışıldı. Elimizdeki önemli maddelerden biriydi. Ancak rejim karşımıza saçma bir tezle çıktı. Elimizde herhangi bir siyasi mahkûm yok, sadece canileri tutuyoruz dediler.

YÖNETİM: "ELİMİZDE SİYASİ MAHKÛM YOK"

-*Yani ANC üyelerini de mi aynı sınıflamaya koyuyorlardı?*

-Evet, zaten özellikle ANC üyeleri hakkında konuşuyorum. İlerde de devam edeceğimiz görüşmelerde tüm politik tutukluların kayıtsız şartsız serbest bırakılması meselesinde ısrar edeceğiz.

-*ANC içindeki militan kanadın Mandela'nın rejimle sürdürdüğü görüşmelere karşı olduğu ve görüşmelerin kesilmesi gerektiği şeklinde düşünceleri olduğu söyleniyor. Bu, ne denli doğrudur, üst kademe ile farklılıkları nedir?*

-ANC 1912'de kuruldu. Şimdi 1992 yılındayız. 80 yıllık bir hareketiz yani. Bir kitle hareketiyiz. Bir politik parti değil. Her kitle hareketi sorunları kendi içinde de-

DE KLERK. ANC içindeki farklı eğilimlerden medet umuyor.

mokratik yöntemlerle tartışılabilir. Bu, ANC içinde hayata geçirilmiştir. Şimdiye kadar ANC ile ilgili yapılan gözlemler ve gazete değerlendirmeleri hep silahlı mücadele ve görüşmelerle ilgili olmuştur. Elbetteki herkes çok özel gündemler üzerinde aynı görüşe sahip olmayabilir. Üstelik bu farklılık önemli bir seviyede değildir. Yani rejimin ve basının abartılı olarak ortaya koymaya çalıştığı bir seviyede değil. Silahlı mücadele ve müzakereler meselesi de dahil tüm sorunlar ANC içinde demokratik bir ortamda tartışılmaktadır. Öte yandan önemli bir ayrılık olmaksızın varlığını sürdüren tek örgüt yine ANC'dir. Tarihinde önemli bir kopma olmamıştır.

"GÜNEY AFRIKA'NIN SERT KAPİTALİZMİ"

-*Yeni politikalar konusunda ANC ile Güney Afrika Komünist Partisi (SACP) arasında farklılık var mı?*

-Belirttiğiniz gibi SACP bir partidir. Kendi ayrı programı ve tüzüğü vardır. Birçok ANC üyesi aynı zamanda Komünist Parti üyesidir ve birçok alanda ortak tespitler vardır. ANC, Afrika halkı tarafından yaratılmıştır. Rejim hep ANC'yi komünist partinin uydusu olmakla suçlamıştır. Bu doğru değildir. ANC, Komünist Parti ve Cosatu (Afrika Sendikalar Birliği), tümü de halkımızdan destek almakta ve Güney Afrika'nın güçlü ve sert kapitalizmine karşı mücadele vermektedirler.

YURTSEVER CEPHE NEDİR?

-*Güney Afrika'daki Yurtsever Cephe Türkiye'de pek tanınmıyor. Bu konuda bir şeyler söylemek ister misiniz? ANC, Azanya Halk Örgütü, PAC arasındaki ilişkiler nasıl?*

-Sanıyorum ANC 1990'da bir program ortaya koydu. Bu politik, kültürel, sosyal nitelikli 92 örgütü bir araya getiren "Yurtsever Cephe"ydi (Patriotic Front). Amacı halk arasında birliği sağlamak ve meşru olmayan yönetime karşı mücadele etmektir. Bu perspektifle demokrasinin için Codesa görüşmelerine geldik.

-*Son gelişmelere karşı Batı basınının tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?*

-Güney Afrika'yla ilgili röportaj ve haberlerde birbiriyle çelişen yanlar var. Bazı gazeteciler Güney Afrika halkının verdiği mücadelenin farkında olmaksızın bir şeyler yazıyor. Batı medyası kendi ülkelerinin dış politika anlayışına uygun bir çizgi tutturmak ihtiyacı duyuyor. Bu durumda gazeteci için kendi ülkesinin menfaatini dikkate alarak yazmak daha kolay oluyor. Örneğin, Güney Afrika'dan yazan İngiliz gazetecileri de İngiliz politikasının dışına çıkamıyor. Sansasyonel haber yakalayamıyorlarsa 100 kişinin öldürülmesi vb. durumlar onlar için önemli değil. Bazen Boipatong katliamı gibi çok büyük olaylar da gizlenemeyeceği için Batı basınında yer alabiliyor. Örneğin, ANC'nin büyük kitle eylemleri de apaçık büyük olaylar olduğu için veriliyor.

-*Türkiye halklarına iletmek istediğiniz bir mesaj var mı?*

-Haklarınız için, kaderinizi tayin hakkınız için verdiğiniz mücadele vazgeçilemez ve hiç kimsenin elinizden alamayacağı bir uğraştır. İster askeri ister sivil devlet mekanizması veya herhangi bir ülke, ezilen halkların mücadelesini engellemez. Hepimiz aynı düşünceler uğruna mücadele veriyoruz. Hedefimize ulaşmak kolay değil, ama çocuklarımızın düşlerimizdeki özgür ortamda ezilmeden, baskı görmeden büyümesini istiyoruz. Bu hedefe ulaşmak için istenen yöntemlerle uğraşmaya kararlıyız. Başaracağımıza inanıyoruz. ■

Dünya ekonomisinde kara ufuklar

GATT raporuna göre dünya ekonomisi büyük bir durgunluğa giriyor.

Dünya ekonomisindeki dengesizlik döviz piyasalarına da yansıyor.

Piyasalardaki söylentilere göre Almanya, markı revalüe edecek. Dünya ekonomisindeki kriz Üçüncü Dünya ülkelerinde ölümcül sonuçlar doğurabilecek.

GATT tarafından geçen hafta yayınlanan yıllık rapora göre dünya ekonomisi büyük bir durgunluğa giriyor. Geçen yıl içinde dünya ticareti sadece yüzde 1.5 oranında artış gösterdi. 1992 yılı artışının yüzde sıfır düzeyinde gerçekleşmesi ya da gerileme göstermesi bekleniyor. 1990 yılındaki artış yüzde 3.5 olmuştu.

GATT görüşmelerinde henüz bir anlaşma sağlanmış değil. Yeni bir GATT anlaşması yapılıp yapılmayacağı da kesin değil. Yayınlanan rapora göre dünya ticaretindeki durgunluğun başlıca üç nedeni var: ABD ekonomisindeki gerileme, Batı Avrupa'daki büyümenin yavaşlaması ve eski Sovyetler Birliği ile Doğu Avrupa ülkelerindeki muazzam üretim düşüşleri.

Bu alanlarda olumlu değişiklikler meydana geleceğine ilişkin hiçbir işaret görülmediği gibi, tersi yönde gelişmeler gözleniyor. ABD'de otomobil, beyaz eşya, bilgisayar gibi pahalı tüketim malları üreten şirketlerin aldığı siparişler büyük ölçüde azalıyor. Yalnız Temmuz ayındaki azalma yüzde 3.4 oranında oldu. Çelik ve makine siparişlerinde de büyük düşüşler var.

Raporda sorunun değişik ülkelerin ekonomileri arasındaki dengesizlikten kaynaklandığı belirtiliyor. Bu dengesizlik döviz piyasalarına da yansıyor. Dünyaya döviz piyasalarındaki söylentilere göre Almanya, markı revalüe edecek. *The Economist* dergisi de aynı söylentilere yer vererek "Aslında Almanya'dan başka bütün ülkeler mec-

buren devalüasyon yapmış olacak" saptamasını yaptı.

"KARA PAZARTESİ"

Almanya'daki yüksek faiz hadlerinin bu türden bir politikayı mecburi kıldığı belirtiliyor. Uzun vadede revalüasyonun Alman sermayesini güçlendireceği ve yabancı şirketleri satın alma gücünü artıracığı kaydediliyor. Almanya'daki fiyat artışlarının istikrar kazanmasına rağmen Bundesbank yüksek faiz politikasını en azından bu yılın sonuna kadar sürdürecektir. Bir süre önce yüzde 4'ün üzerinde bulunan ve şimdi yüzde 3.3 düzeyinde olan enflasyon oranının yüzde 2'ye düşürülmesi hedefleniyor.

ABD ile Almanya arasındaki faiz hadleri yüzde 6'nın üzerinde olduğu sürece para akımının dolardan marka doğru olacağı belirtiliyor. ABD'de birçok ekonomi uzmanı

bir süredir "kıyamet günü"nden söz ediyor. Bir finans uzmanı, "1987 ile yaşadığımız günler arasında büyük benzerlikler görüyorum ve bu da beni korkutuyor" şeklinde konuşuyor. Finans uzmanı burada 1987 Ekim ayında yaşanan "Kara Pazartesi"nden söz ediyor. "Kara Pazartesi" ile bugün arasındaki benzerlikler şunlar: ABD ile Almanya arasında ekonomi politikaları konusunda hiçbir koordinasyon bulunmuyor, dış yatırımcılar, en önce de Japonlar, Amerikan kaynaklı değerli kâğıtlarını satıyorlar.

ÜÇ PARALI SİSTEM

Markın revalüe edilmesi aynı zamanda doların artık dünya piyasalarındaki öncü para olmadığını da ortaya koyacak. Dünya parası olarak dolar, mark ve yen'in kullanılacağı üç paralı bir sisteme doğru gidiyor. Wells Fargo Bank'ta görevli bir uzman bu konuda

şunları söylüyor: "Biz para politikalarımız üzerindeki kontrolümüzü kaybettik. Şimdi artık her şey Almanya'nın para politikalarına bağlı olacak."

GATT raporu 1991 yılında Asya'daki ticarete büyük bir artış meydana geldiğini ortaya koyuyor. Ancak artış yılın ikinci yarısında yavaşladı. Bu da Japonya ve diğer Asya ülkelerinin de Avrupa ve ABD'deki gibi aynı olumsuz eğilimin etkisinde olduklarını gösteriyor.

Geçen hafta sonuç eren ortak tatilden dönen AT komisyonu üyeleri işlerinin başına geçer geçmez Avrupa'yı bekleyen ciddi ekonomik sorunlarla karşılaştılar. Fransa'da yapılacak halkoylamasından

LOS ANGELES'TAKİ MAYIS AYAKLANMASINDAN BİR GÖRÜNTÜ.
Dünya ekonomisindeki durgunluğun üç önemli nedeninden biri ABD ekonomisindeki kriz.

DOĞU ALMANYA. Durgunluğun diğer önemli nedeni eski SB ve Varşova Paklı ülkelerinde üretimde meydana gelen muazzam düşme.

Maastricht Antlaşması'na hayır oyu çıkması olasılığı, birlik planları ve ortak paranın düşük konjonktüre çare olup olmadığı konusundaki tartışmaları yeniden alevlendirdi.

YENİ BİR BÜYÜK DEPRESYON

Önceki hafta dünya döviz piyasalarında meydana gelen çalkalanmaların ardında temel bir ekonomik sorun yatıyor. Avrupa ekonomisinde bir lokomotif rolü oynayan Alman ekonomisi artık eskisi kadar etkili bir çekiş gücüne sahip değil. Önde gelen Alman ekonomi uzmanları 1992 yılı için öngörülen yüzde 2'lik büyümenin gerçekçi olmadığı görüşünü taşıyorlar. Birçok uzman Alman ekonomisindeki durgunluğun bütün Avrupa için ciddi etkileri olacağı ve eşini ancak iki dünya savaşı arasındaki dönemde bulabileceğimiz türden bir depresyona yol açacağı tahmininde bulunuyor.

Avrupa'daki Maastricht taraftarları Bundesbank'ın başına buyruk uyguladığı yüksek faiz politikası karşısında, ortak Avrupa Merkez Bankası'nın diğer AT ülkelerinin daha az etkilenmesini sağlayacağını ileri sürüyor. Ancak IMF tarafından yayınlanan bir raporda da para birliğine hazırlık olarak bazı ülkelerin izlemesi öngörülen sıkı antiinflasyonist politikaların işsizlik oranını artıracığı ve büyümeyi durdura-

cağı belirtiliyor.

SİSTEM İŞSİZLİK ÜRETİYOR

Bir dizi AT ülkesi birlik planlarının öngördüğü büyük bütçe kısıntıları nedeniyle daha şimdiden büyük sıkıntılar içinde bulunuyor. Aslında Maastricht'te kabul edilen para birliği için gereken şartları şu anda yerine getirebilecek durumda olan tek ülke Lüksemburg. Yunanistan ve Portekiz, gereken şartların hiçbirini yerine getirecek durumda değil. Geçen hafta Atina'da kamu görevlileri AT'ye uyum politikalarını protesto etmek amacıyla greve gittiler. Uyum politikaları gerçekte işten çıkarma ve ücretlerde düşüş anlamına geliyor. Yunan hükümeti kemer sıkma politikalarının sancılı, ama Yunanistan'ın AT iç pazarındaki yerini alması için mecburi olduğunu söylüyor. Hükümet en azından daha dört yıl kemerlerin sıkılacağını söylemekten başka bir şey vaat edemeyeceğini vurguluyor.

İspanya'da da çalışma hayatında aynı sorundan kaynaklanan sıkıntılar etkili oluyor. Portekiz de son bir yıldır AT iç pazarına uyum politikalarının sıkıntılarını yaşıyor. Yıllardır AT ülkeleri içinde en yüksek işsizlik oranına sahip olan İrlanda'da şimdi de yüzde 20 olan işsizlik oranının, içinde bulunduğumuz 10 yıl boyunca iki katına çıkacağı tahmin ediliyor.

İşsizlik yalnızca ekonomisi zayıf ülkelerin sorunu değil. Alman en-

düstrisi son bir yıl içinde istihdam ettiği tüm işçilerin yüzde 11.5'ini işten çıkardı. Endüstri ve madenlerde Doğu Almanya'da 950 bin, Batı Almanya'da da 150 bin kişi işini kaybetti. Resmi olmayan tahminler bir milyon kişinin daha işinin tehlikede olduğunu gösteriyor.

KRİZ TEDBİRLERİ!

AT Komisyonu Başkanı Jacques Delors sorunlara daha fazla para kullanarak çözüm bulunmasına çalışıyor. Buna göre açık Avrupa piyasalarındaki acımasız rekabet şartlarında en yoksul AT ülkelerine yardım edilmesi ve yardım tutarının 10 milyar ECU olması öneriliyor. Delors'un yardımcıları bu önerinin ABD başkanlarından Roosevelt'in 1930'lu yıllarda uyguladığı New Deal politikasını hatırlattığını söylüyorlar. Bu politika Büyük Depresyon'dan sonra uygulamaya konulmuştu. Sistemin gidişi hiç de iyiye doğru değil.

ASIL ZARARI ÜÇÜNCÜ DÜNYA ÇEKECEK

Dünya ekonomisindeki kriz birçok Üçüncü Dünya ülkesinde ölümcül sonuçlar doğurabilecek. ABD ile Avrupa arasındaki GATT anlaşmazlığı sürüyor. Diplomatik çevrelerden edinilen bilgiler, ticaretin serbestleştirilmesini öngören GATT görüşmelerinin başarıyla sonuçlandırılması için bir mucize gerektiğini gösteriyor. Uluslararası diplomatik çevrelerde egemen olan hava, herkesi tatmin edecek bir GATT anlaşmasının mümkün olmadığı. Eğer sonunda bir anlaşma olacaksa bile bu tarafları tatmin edecek bir çözüm bulunmasından dolayı değil, emperyalist güçlerin GATT'ın tamamen çökmesini engellemek istemeleri yüzünden olacak. Bu ise sadece geçici bir çözüm. Her durumda asıl zarar gören Üçüncü Dünya ülkeleri olacak. Çeşitli ülkelerin kişi başına düşen yıllık gelirlerine dayalı olarak yapılan bir hesaplamaya göre, dünyada yaşayan insanların en zengin bir milyarı, yani tüm dünya nüfusunun yüzde 20'si, global gelir pastasından yüzde 82.7 oranında pay alıyor, buna karşılık en yoksul bir milyanın payı sadece yüzde 1.4 düzeyinde kalıyor. ■

ÖZCAN BUZE

LONDRA KONFERANSI'NDAN SONRA

Emperyalist merkezler mola aldı

Bosna-Hersek'in bölünmesi ve Boşnaklar'a çok az bir arazinin verilmesi kesinleşmiş durumda. Londra Konferansı Bosna'daki fiili duruma uygun kararlar aldı. Asıl gelişmeler bir süre sonra yaşanacağı benziyor. NATO askeri komitesi çeşitli müdahale planları üzerinde çalışıyor. BAB, önümüzdeki yılın Nisan ayından itibaren AT'nin askeri kolu olarak faaliyet göstermeye başlayacak.

BAB operatif genelturmaya sahip olacak.

Önceki hafta Yugoslavya krizi ile ilgili olarak yapılan Londra Konferansı'ndan Bosna-Hersek'te mevcut fiili durumu teyit etmekten başka bir sonuç çıkmadı. Konferanstan çıkan sonuç, Yugoslavya konusunda anlaşamayan emperyalist merkezlerin kısa bir mola aldıklarını düşündürüyor. Şu andaki hareketsizlik emperyalistler arası kuvvet ilişkilerindeki değişikliklerin henüz tam olarak netleşmemiş olmasından kaynaklanıyor. Asıl gelişmeler bir süre sonra yaşanacağı benziyor. Bu arada NATO askeri komitesinin çeşitli müdahale planları üzerinde çalıştığı belirtiliyor.

Gelişmelerin yönü için iki olasılık bulunuyor: Bosna-Hersek'in kantonlara ayrılarak bölünmesi ve Batı müdahalesi. Londra Konferansı'ndan çıkan sonuç, Bosna-Hersek'in üç kantona ayrılarak bölünmesinin kabul edildiği. Yugoslavya krizi ne yönde gelişirse gelişsin, bu cumhuriyetin bölüneceği ve Boşnaklar'a çok az bir arazinin verileceği kesinleşmiş durumda. Savaşın tarafların çarpışmalarla varmak istediği hedefler de aşağı yukarı elde edilmiş bulunuyor. Önümüzdeki aşamada Bosna-Hersek'in bölünmüş statüsünün kalıcılaştırılması var.

KANTONLAR KALICI DEĞİL

Bosna'daki Sırp lider Radovan Karaciç konferans öncesinde, cumhuriyetin topraklarının yüzde 70'ini elde bulundurduklarını, ama yüzde 64'ünü talep ettiklerini söylemişti. Londra Konferansı'ndan çıkan sonuç da aşağı yukarı Karaciç'in talepleriyle aynı yönde oldu. Bir başka deyişle konferans, Bosna'daki fiili duruma uygun kararlar aldı. Bos-

na-Hersek Devlet Başkanı **Alija İz-zetbegović** *Newsweek* dergisine verdiği demeçte Batılı ülkeleri ağır bir dille suçladı.

Sırp liderliğinin amacı Bosna-Hersek'in kantonlara ayrılması. AT tarafından önerilen ve Londra Konferansı'nda da zımnen desteklenen Bosna-Hersek'in üç kantona ayrılması, fiiliyatta bir formalite olmaktan öteye gidemeyecek. Hırvat ve Sırp kantonları "anavatan" ile sıkı ilişki içinde olacak ve bir süre sonra iltihak kararı alacak. Hırvatistan Devlet Başkanı **Franjo Tudjman** 1939 sınırını kabul edebileceklerini söyledi. Bu sınıra göre Bosna-Hersek'in batı kesimlerinin büyük bölümü Hırvatistan'a kalıyor. Batı Hersek, Hırvat milliyetçileri için büyük önem taşıyor. Ustaşi hareketinin çekirdeği Batı Hersek kökenli, Sırp Çetnik hareketinin silahlı adamları da büyük ölçüde Bosna kökenliydi.

NATO PLANLARI

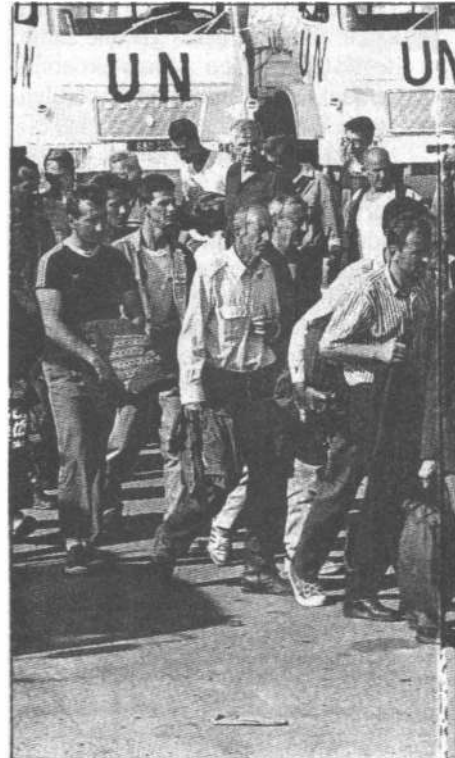
Belgrad'dan gelen haberlerde Sırp politikacıların Londra Konferansı'na başını olarak değerlendirdikleri bildiriliyor. Sırbistan ile Karadağ'dan oluşan yeni Yugoslavya'nın Devlet Başkanı **Dobritsa Çoşiç** konferansı "Yugoslavya için bir dönüm noktası" olarak değerlendirdi. Başbakan **Milan Paniç** de konferansın Sırbistan'ın tekrar uluslararası topluluğa dönmelerini sağlayacağını ve müdahale ihtimalinin ortadan kalkacağını söyledi. Ancak birçok gözlemci bunun aceleci bir değerlendirme olduğu görüşünde birleşiyor. Nitekim NATO'nun en yüksek askeri organı olan Askeri Komite'nin Başkanı Norveçli General **Vigleik Eide** çeşitli müdahale

planları üzerinde çalıştıklarını söyledi. **Eide**, "Bu türden uluslararası bir girişimde zamanlamanın büyük bir önem taşıdığını söylemek için büyük bir vukuf sahibi olmaya gerek yok" dedi.

AT İÇİNDE AÇIK REKABET

Bosna-Hersek'in kantonlara bölünmesi ya da Yugoslavya'ya askeri müdahalede bulunulması, Avrupa Topluluğu'nun siyasi birliği açısından önemli sonuçlara yol açabilecek. Yugoslavya krizi başladığından beri AT üyeleri ortak bir tavır almak bir yana açık bir rekabete giriştiler. Bu rekabetin boyutları ilgili ülkelerdeki tartışmalarda da görülüyor.

Fransa'da Maastricht Antlaşması'nın onaylanması konusunda 20

Eylül'de yapılacak olan halkoyması öncesinde Yugoslavya en önemli tartışma konularından birini oluşturuyor. Her iki taraf da Yugoslavya krizinden kendi görüşlerini desteklemek için yararlanmaya çalışıyor. İngiltere Dışişleri Bakanı **Douglas Hurd** Londra Konferansı öncesinde Bosna-Hersek'in bölünmesi planlarına karşı çıkarak uyarıda bulunmuştu. Ancak daha 9 Mart'ta AT dışişleri bakanlarının Lizbon'da yaptıkları toplantıda görüşülen "Barış Planı"nda cumhuriyetin bölünmesi için sinyal vermişti.

Haziran ayındaki Brioni Antlaşması'yla AT bir "arabulucu" rolü üstlenmişti. Bu anlaşmayla Slovenya'da ateşkes sağlanmış ve Sırp kuvvetleri çekilmişti. Buna karşılık Slovenya ve Hırvatistan'ın bağımsızlık ilanları buzdolabına kaldırılmıştı. Sırbistan'daki siyasi liderliğin Yugoslavya federasyonunu muhafaza etme planlarından vazgeçtiği daha o zaman belli olmuştu.

Bu aşamada Fransa ile İngiltere, Yugoslavya'nın birliğini savunuyorlardı. Ta ki Almanya AT'ye, Slovenya ile Hırvatistan'ın tanınması konusunda ultimatoma varıncaya kadar. Ultimatoma, Almanya ile Fran-

sa 50 bin kişilik ortak ordunun kuruluşunu ilan ettikten sonra ve Maasticht Antlaşması henüz hazır değilken verilmişti.

Öte yandan AT şimdilik askeri müdahaleyi yönetecek bir mekanizmadan yoksun bulunuyor. Haziran ayında Batı Avrupa Birliği'ne yeni bir yapı kazandırılmıştı. Genel Sekreter **Willem van Eekelen**'e göre BAB, önümüzdeki yılın Nisan ayından itibaren AT'nin askeri kolu olarak faaliyet göstermeye başlayacak. BAB, operatif genelkuruma sahip olacak. Ortak Alman-Fransız ordusu plana göre 1995 yılında göreve başlayacak. Bu bakımdan bazı diplomatlar Yugoslavya krizini AT için erken patlak vermiş sayıyorlar. Diplomatların bu sözünü, emperyalistler arası kuvvet ilişkilerindeki değişikliklerin henüz tam olarak netleşmediği şeklinde anlamak gerekiyor. Yugoslavya krizi bir bakıma bu ilişkilerin belirginleşip, mekanizmalarının oluşturulması için kullanılıyor.

MİLOSEVIÇ-PANIÇ ÇEKİŞMESİ

Bu arada yeni Yugoslavya'nın Başbakanı **Milan Panić** ile Sırbis-

tan Devlet Başkanı **Slobodan Milošević** arasındaki çekişmenin de Londra Konferansı'ndan sonra sertleştiği gözleniyor. Geçen hafta **Panić**'e karşı parlamentoda verilen güvensizlik önergesi **Milošević** tarafından da destekleniyordu. **Panić**, Konferans'ta Yugoslavya'nın alınacak kararlara uyacağını söylemişti. Ayrıca kendisi de Konferans'a katılan **Milošević**'e yönelik tehditlerde bulunmuştu. **Panić** konferansta söz almaya çalışan **Milošević**'in konuşmasını keserek, kendisinin ondan daha meşru bir temsilci olduğunu söyledi. **Panić**, "Umarım **Milošević** barış anlaşmasının sonuçlarına uyar. Yoksa ..!" dedi. Batılı siyasetçiler ve analistler tarafından bir palyaço olarak nitelenen ve Sırp kökenli bir Amerikalı olan **Panić** Haziran ayında göreve gelmişti. **Panić** Londra Konferansı'nda Yugoslavya'da tartışma yaratan bir dizi öneri getirdi. Bunlar arasında Sırbistan ile Bosna-Hersek arasında BM askerlerinin yerleştirilmesi önerisi de var. **Panić** daha önce de Yugoslavya'nın boykot edilmesine rağmen AGİK toplantısına katılmış ve 100 gün içinde iç savaşa bir son vereceğini söylemişti. Bu hedefe ulaşabileceğini gösteren hiçbir belirti görünmüyor.

YENİ ARABULUCU "DOKTOR ÖLÜM"

Lord Carrington'tan boşalan AT arabulucu görevine yeni atanan Lord Owen verdiği ilk demeçte AT içindeki çelişkileri gizlemeye çalışarak şunları söyledi: "Benim görüşüm öteden beri biliniyor. Ama artık önemli olan bireysel görüşler değil, topluluğun görüşleri." Lord Owen geçen ay Bosna'ya yaptığı bir gezide Sırp'ları lanetleyerek hava harekâtı yapılmasını savunmuştu. Britanya Başbakanı **John Major**'ın desteğine sahip olan Lord Owen sertlik taraftan bir diplomat olarak biliniyor. 1970'li yılların sonunda dışişleri bakanlığı görevinde bulunan **David Owen** politikacılar arasında "Doctor Death" (Doktor Ölüm) adıyla tanınıyor. Owen bu hafta Cenevre'de çalışmalarına başlayacak olan AT-BM ortak komisyonunun eşbaşkanlığını yapacak. Ortak komitenin diğer eşbaşkanı ABD eski dışişleri bakanlarından **Cyrus Vance**. ■

ÖZCAN BUZE

CEMAL SÜREYA

ŞİİR VE İNCELEME ÖDÜLLERİ

İNCELEME DALI

İlk Ödül: Cemal Süreya'nın Biyografisi

KATILMA KOŞULLARI

- (1) Ödüllerin İnceleme Dalı'nda ilk konu olarak "Cemal Süreya'nın biyografisi" saptanmıştır. (Her 3 yılda bir verilecek ödüller için inceleme konuları ayrıca duyurulacaktır.)
- (2) **Seçici Kurul:** Halki Aktunc, Murat Belge, Muzaffer Buyrukçu, Atilla Özkırımlı, Doğu Perinçek.
- (3) **Ödül Tutarı:** İlk ödül 1994 yılında verileceğinden, ödül tutarı günün koşulları göz önünde tutularak ileride saptanacak ve duyurulacaktır.
- (4) **Katılma Biçimi:** İnceleme, 7 dosya olarak, yazarın bir zarf içindeki özyaşamöyküsü ve fotoğrafıyla birlikte belirtilen adrese elden teslim edilecek ya da postalanacaktır. 2000'e *Doğru* dergisi, Nuruosmaniye Caddesi, no.19 / 3 Cağaloğlu-İstanbul.
- (5) Dosyaların ödüle katılmak için son teslim tarihi, 1 Ağustos 1993'tür.
- (6) Ödülü kazanan incelemeci, 9 Ocak 1994 tarihinde 2000'e *Doğru* dergisinde açıklanacak ve aynı tarihte Cemal Süreya'nın anısı için gerçekleştirilecek törende ödül kendisine sunulacaktır.
- (7) Ödülü kazanan inceleme, 1994 yılı içinde kitap olarak yayımlanacaktır. İncelemeci, telif hakkını ayrıca alacaktır.

CEMAL SÜREYA ŞİİR VE İNCELEME ÖDÜLLERİ

ŞİİR DALI

Yayımlanmamış Yapıt

KATILMA KOŞULLARI

- (1) Ödüllerin Şiir / Yayımlanmamış Yapıt Dalı'nda, şiir kitabı olarak yayımlanabilecek nitelik ve nicelikteki şiir yapıtlarıyla katılınabilir. (Şiirlerin tümünün ya da kimilerinin dergilerde vb. yayın organlarında yayımlanmış olması, katılmaya engel değildir. Kitap olarak yayımlanmamış olması temel koşuldur.)
- (2) **Seçici Kurul:** Füsun Akatlı, Cevat Çapan, Ahmet Oktay, Tuğrul Tanyol, Can Yücel.
- (3) **Ödül Tutarı:** 3 milyon TL.
- (4) **Katılma Biçimi:** Yayımlanmamış şiir yapıtı, 7 dosya olarak yazarın bir zarf içindeki özyaşamöyküsü ve fotoğrafıyla birlikte, belirtilen adrese elden teslim edilecek ya da postalanacaktır. 2000'e *Doğru* dergisi, Nuruosmaniye Caddesi, no. 19 / 3 Cağaloğlu-İstanbul.
- (5) Dosyaların ödüle katılmak için son teslim tarihi, 15 Kasım 1992'dir. (Yapıtlarını postayla gönderecek yazarların, postadaki olası gecikmeleri göz önünde tutmaları rica olunur.)
- (6) Ödülü kazanan yazar, 9 Ocak 1993 tarihinde, 2000'e *Doğru* dergisinde açıklanacak ve aynı tarihte Cemal Süreya'nın anısı için gerçekleştirilecek törende ödül kendisine sunulacaktır.
- (7) Ödülü kazanan yapıt, kitap olarak 1993 yılı içinde basılacaktır. Yazar, telif hakkını ayrıca alacaktır.

CEMAL SÜREYA ŞİİR VE İNCELEME ÖDÜLLERİ

ŞİİR DALI

1992'de Yayımlanmış Kitap

KATILMA KOŞULLARI

- (1) Ödüllerin Şiir/Yayımlanmış Kitap Dalı'nda, 1992 yılı içinde yayımlanmış şiir kitapları ile katılınabilir.
- (2) **Seçici Kurul:** Füsun Akatlı, Cevat Çapan, Ahmet Oktay, Tuğrul Tanyol, Can Yücel.
- (3) **Ödül Tutarı:** 3 milyon TL.
- (4) **Katılma Biçimi:** Şiir kitabından 7 adet, yazarın bir zarf içindeki özyaşamöyküsü ve fotoğrafıyla birlikte, belirtilen adrese elden teslim edilecek ya da postalanacaktır. 2000'e *Doğru* dergisi Nuruosmaniye Caddesi, no. 19 / 3 Cağaloğlu-İstanbul.
- (5) Şiir kitaplarının ödüle katılmak için son teslim tarihi, 15 Kasım 1992'dir. (Kitaplarını postayla gönderecek yazarların, postadaki olası gecikmeleri göz önünde tutmaları rica olunur.)
- (6) Ödülü kazanan yazar, 9 Ocak 1993 tarihinde 2000'e *Doğru* dergisinde açıklanacak ve aynı tarihte Cemal Süreya'nın anısı için gerçekleştirilecek törende ödül kendisine sunulacaktır.

Not: Cemal Süreya Şiir ve İnceleme Ödüllerine bir dalda katılmış yazar, diğer iki ödül dalında aday olamaz. Gerek ilgili yılın Seçici Kurul Üyeleri, gerek 2000'e *Doğru* dergisi çalışanları, bu ödüllere katılamazlar.

Antikomünist darbe

Nebiyev yönetimi, darbeci muhalefet tarafından ülkeyi kapitalizme döndürmekte bir engel olarak görülüyordu. Nebiyev sosyalist kazanımları korumakta ısrarlı olduklarını söylüyordu... Darbede Afganistan faktörü... Ülkenin kuzeyinde büyük desteğe sahip olan yönetimin iktidarı geri almak için savaşılabileceği belirtiliyor.

Tacikistan'da Devlet Başkanı **Rahman Nebiyev** yönetimine karşı darbe yapıldığı bildirildi. Nebiyev'in geçen Salı günü Duşanbe'den ayrılmak zorunda kaldı. Tacikistan'dan gelen haberlerde, Başkan'ın bir Rus askeri üssüne gittiği yolunda söylentiler bulunuyor. Daha sonra gelen haberlerde bu söylentiler yalanlandı. Ancak Nebiyev'in nerede bulunduğu konusunda bir bilgi verilmedi. Başkan Nebiyev'in başkentten ayrılmasından bir gün önce muhalefet istifa etmesini talep etmiş ve aralarında hükümet üyelerinin de bulunduğu 33 üst düzey görevli rehin alınmıştı. Rehinelere arasında Nebiyev'in yakın çalışma arkadaşlarının da bulunduğu belirtiliyor.

Moskova'daki Tacikistan temsilciliği tarafından verilen bir haberde Başbakan Yardımcısı **Cemşit Kerimov**'un daha sonra serbest bırakıldığı bildirildi. Ajanslar tarafından aktarılan haberde Kerimov'un serbest bırakıldıktan sonra Parlamento Başkanı **Ekberşah İskenderov** ile birlikte Başkanlık Sarayı'na giderek muhalefet temsilcileriyle görüşmeler yaptığı öne sürüldü.

EN YOKSUL CUMHURİYET

Tacikistan'daki son gelişmeler Haziran ayında hükümet, muhalefet ve silahlı kuvvetler arasında yapılan "siyasi ateşkes" anlaşmasının sona erdiğini gösteriyor. Tacikistan'da uzun süredir bölgesel ve siyasal sorunlar nedeniyle huzursuzluklar hüküm sürüyordu. Mayıs ayında muhalefet tarafından Nebi-

yev'in istifasını talep eden gösteriler sırasında 70'ten fazla kişi ölmüştü. **Rahman Nebiyev** önderliğindeki yönetim, muhalefet tarafından ülkeyi kapitalizme döndürmekte bir engel olarak görülüyor. Nebiyev sosyalist kazanımları korumakta ısrarlı olduklarını söylüyor. Son aylarda Duşanbe'de yapılan gösteriler büyük ölçüde İslamcı gruplar tarafından düzenlendi. *Financial Times* gazetesinin Haziran ayında bildirdiğine göre, Duşanbe'deki İslamcı göstericiler kendilerini 1979 yılında İran'da gerçekleşen devrimde ölen "İslam şe-

TACİKİSTAN'DA 1992 BAŞINDA MEYDANA GELEN İSLAMCI GÖSTERİLER. Programları antikomünizm ve piyasa ekonomisi.

hitlerine" benzetiyor. Farsça'nın bir lehçesini konuşan Tacikler, Şii olan İranlılar'ın aksine Sünni mezhebine bağlı. Tacikistan eski Sovyet cumhuriyetlerinden en yoksulu olarak biliniyor. 5.1 milyon nüfuslu cumhuriyetin Afganistan ile de sınırı bulunuyor.

ORTAK NOKTA ANTİKOMÜNİZM VE PIYASA EKONOMİSİ

Afganistan ile olan bu yakınlık Tacikistan'daki darbenin en önemli boyutlarından biri. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Afga-

nistan'daki ve Tacikistan'daki Tacikler arasındaki ilişkiler de büyük ölçüde arttı. Afganistan'daki Mücahidin liderlerinden ve şimdiki yönetimin etkili adı Savunma Bakanı **Ahmet Şah Mesut**, Tacikistan'daki muhalefete büyük destek veriyor. Hem Mesut hem Geçici Başkan **Burhaneddin Rabbani** Tacik. Tacikistan'daki isyanın büyük ölçüde Afganistan'dan yönlendirildiği ya da en azından desteklendiği belirtiliyor. Tacikistan'da darbe yapan muhalefet çeşitli gruplara bölünmüş durumda. Muhalefetin içinde bir yanda laik gruplar,

öte yanda İslamcı gruplar var. Laik cephede serbest piyasa ekonomisini savunan gruplar ile ekonomi politikası belirsiz gruplar bulunuyor. İslamcı cephede Batı taraftan gruplar ve Batı'ya karşı olduğunu söyleyenler var. Hepsinin ortak noktası sosyalizmde ısrarlı olduğunu söyleyen yönetime karşı olmaları. ABD ve Rusya, Tacikistan'daki muhalefetin Batıcı ve piyasa ekonomisi taraftan kesimlerini destekliyorlar.

Devlet Başkanı Nebiyev geçen yıl yapılan seçimlerde Tacikistan Komünist Partisi'nin adayı olarak girmiş ve kazanmıştı. Geçen Mayıs ayında muhalefetle varılan anlaşma uyarınca bu yılın Aralık ayında parlamento seçimleri yapılması gerekiyordu. Nebiyev yönetimi ülkenin güneyinde zayıf, ancak kuzeyinde büyük desteğe sahip. Güneyde ve başkent Duşanbe'de kontrolü kaybeden yönetimin kuzeydeki kuvvetlerle iktidarı geri almak için savaşılabileceği belirtiliyor. ■

ÖZCAN BUZE

SAKLAMBAÇ

Eski tabulardan yeni tabulara

Show TV'nin yarışma programı Saklambaç'ın çekimlerindeydik. Katılan genç kız ve erkeklerle görüştük. "İngiltere'deki süper!" "Orada tatile gidiyorlar." "Ufak ufak reformlarla biz de ilerliyoruz." "Kız arkadaşına katılması için izin vermiyorum.

Benden iyisini bulamaz."

Erkan ve Simge lise yıllarından bu yana arkadaşlar. Şimdi ikisi de üniversitede okuyor. Erkan biraz sonra Saklambaç yarışmasının seçici olarak katılacak. Burak da öyle. Burak'ın kız arkadaşı Erdem'de tatilde. "Fırsattan istifade" katılıyormuş. Çünkü kız arkadaşı Burak'a çok kızmış, "Eğer katılırsan vururum" demiş. "Ben de çelik yelekle dolaşırım" diyor, "Biraz yağ, sevgisel laflarla kendimi affettiririm."

Erkan, Simge'nin katılmasına izin vermiyor: "Benden iyisini bulamaz." Simge'nin başvuru formu katlayıp çantaya konmuş. Neden? "Ne yapayım, baksanıza suratına!" Formlardaki "Kız-erkek arkadaşınız var mı? Ne der?" sorusuna Erkan'ın yanıtı: "Modern bir ilişkimiz var. Bir şey demez." Erkan'ın annesi babası Simge'ye sormuş "Sen ne yapacaksın" diye, o da "Ben de Tutti Frutti'ye katılacağım" demiş.

-Çin, çin!

-Ama o Türk toplumuna hiç

uygun bir yarışma değil.

-Ay, affedersin bu, Türk toplumunun nesine uygun? Bir bakıma modern çöpçatanlık.

-Saçmalamayın bu bir oyun.

-Seçmediklerine de kartını verecek.

-Hani oyundu, amaç Limuzin'e binmekti.

GIYSİ, LİMUZİN,
HAVYAR VE OTEL

Diğer yarışmacıların, izleyicilerin arasında dolaşıyoruz.

-Artık bizim de elbisemiz olacak.

-Eskiden Atalar'dandı. Şimdi hiç adını duymadığım bir yer.

-Mahmutpaşa'dan mı?

-Kazanamayanlara saat veriyorlardı, Converse'e düştü.

-Kaybedince insan üzülmez mi! Biri giyiniyor, Limuzin'e biniyor. Öteki elinde bir torbanın içinde ayakkabıyla gidiyor.

-Yemeğe başlarında Nurseli Hanım da geliyormuş. Çok laubali olmasınlar diye.

-Otele götüreceksin değilim ya!

-Normal arkadaşlıktan öteye gitmiyormuş.

-Bir kız tanıdığım gitti. Çalıştığı için erken, saat iki buçukta dönmüş. Sonra bir daha hiç görüşmemişler.

-Avrupa'da evlenip gelenler ya da kavga edenler oluyormuş.

-İngiltere'dekini gördünüz mü? Oradaki süper! Kızlar fotomodel, erkekler manken gibi.

-Orada tatile filan gidiyorlar.

-Ufak ufak reformlarla biz de ilerliyoruz işte!

-Şu yaz günlerinde tatil verseler.

-O zaman işte arabuluculuğa

NURSELİ İDİZ. Saklambaç'ın sunucusu. "Genel olarak düşünüldüğünde belli bir tabuyu yıktığı bir gerçek. Benim zamanımda öyle sanıyordum. Oysa hala gençlerin birbirleriyle flört etmeleri garip karşılanan bir şeymiş."

Fotoğraflar:
KAMİL ERDOĞDU

NURSELİ İDİZ Kadın seçici mi?

Saklambaç'ın sunucusu, tiyatro sanatçısı **Nurseli İdiz**'le programdan yola çıkarak Türkiye'de kadın-erkek sorunu üzerine görüştük.

-Bu programı sevdiğinizi söylüyorsunuz. Neden?

-Her gün 30-40 insanla karşılaşyorum. Farklı plandaki bakış açıları, kişiliklerini tanıma açısından izlenim bir oyuncu için bulunmayacak bir olanak. Bir de şunu kanıtlamak istiyorum. Oyunculuk denen mesleğin Türkiye'de, her konuda olduğu gibi bir karşılığı yok. İyi bir tiyatro oyuncusu birçok dalda iş yapabilir. Oyuncunun değişkenliğini göstermesi önemlidir. "Güzel oyuncu yok" diyor. Biz fiziğimizi çok ön planda tutan insanlar değiliz. Oyuncular isterse güzel de olur. Güzel oyuncular da var. Ama bu gerekirse kullanılır, gerekmezse kullanılmaz. *Karartma Geceleri*'nde bir kadını oynuyorum. O kadın niye güzel olsun, şık görünsün? Burada şen şakrak bir program sunuyoruz. Fatafat olunur, şık da olunur.

Programın belli bir tabuyu yıktığı bir gerçek. Benim zamanımda öyle sanıyordum. Oysa hâlâ gençlerin birbirleriyle flört etmeleri garip karşılanan bir şeymiş. Bir eğlence programı iken bir anda sosyal sorunlara parmak bastı. Flört nedir? Cinsellik nerede başlar nerede biter? İnsanın cinselliği de kafa ve kültür yapısına göre değişen bir çizgidedir.

Kadın ve erkeğin yüzyıllardır süren çekişmesi ve dişişmesi var. Ne bir arada, ne de birbirleri olmadan olabiliyorlar. Soyut bir düzeye bu da irdeleniyor. Oraya gelen değişik insanların birbirlerine bakış açıları, nasıl algılıyorlar, neden hoşlanıyorlar, nasıl eğleniyorlar? Ayrıca bir eğlence programı. Eğlenme de bir gereksinme. Türk toplumu pek eğlenmeyen bir toplum. Gençler çok baskı altında. Eğitim yarışında. Özel zevklerini, hobilerini gerçekleştirecek hiçbir ortam yok. Spor yapmaya bilmem fırsatınız oluyor mu? Gençlerin hiç olamıyor.

Türkiye'de bir de "güzel kadın, güzel erkek" diye bir kavram var. Saklambaç'a çirkin, güzel her konumda insan katılıyor. Geçen gün bir garson katıldı programa. O çocuk yanlışlıkla garson ol-

muş. Oyuncu filan olmalıymış. İnanılmaz esprili bir çocuk. Şimdi bir de tanınmış insanlar katılacak programa. Sonra yaşlılarla yapacağız. Onlar cinselliğe nasıl bakıyorlar? Bir ömür bırakmışlar arkalarda.

Program Amerika'da ve Avrupa'da yayınlanan biçimini aşarak farklı sosyal olgular yüklenmeye başladı. Bu tabii, düşünülerek yakalanan bir çizgi. Bir beyin takımı var burada.

Bir sululuğa girebilirdik. Hem sunuşunda hem hazırlanışında hassas bir saygınlık çizgisi kuruldu. Bana gelen birkaç mektup dışında, saygı duyuyorlar. Ben biraz abıltık yapıyorum. Onların kulağını çekerek "Buraya kadar bu iş, fazla bir şey yok, eğleneceksiniz, biz de başınızda geliyoruz" diyorum. Gerçekten de evlerine teslim ediyoruz. Ben de özel yaşantımla çok ortalarda olan bir insan değilim.

Bu düzeye gitsin istiyoruz. Fazla bir anlam, felsefe de yüklemek istemiyoruz. Sonuçta bir eğlence, yarışma programı. Ama gene de kendi içinde bir felsefesi var.

-Toplumda bazı tabular var kuşkusuz. Bir genç kızın ve erkeğin gönülleri, sevgiye dayalı, sağlıklı bir ilişki yaşamaları çok zor. İki tarafı da incitmeden, duygularına kuşat bir ilişki kurmaları neredeyse olanaksız. Bu durum iki

girer.

KAMERANIN KARŞISINDA OYUN

Emine, Füsün, Esra seçilmek üzere hazırlanıyorlar. Heyecandan

Çekimlerden önce gençlerle söyleşiyoruz. Simg'e'nin başvuru formu katlanıp çantaya konmuş. Neden? "Ne yapayım, baksanıza suratın!" Formlarda "kız-erkek arkadaşınız var mı? Ne der?" sorusuna Erkan'ın yanıtı: "Modern bir ilişkidir. Bir şey demez."

yönde değişebilir "Batılılaşarak", yani kadının iyice metalaştığı, erkeğin iyice onursuzlaştığı, ilişkilerin bir alışverişe dönüştürüldüğü, eski tabuların yerini kimselerinin "ileri" diye tanımladığı başka tabuların aldığı bir biçimde. Ya da gerçekten tüm tabuların, dayatılan köhne değer yargılarının yıkıldığı, iki tarafın da rızasına ve isteğine bağlı, yapaylıktan uzak, gerçek birlikliklerin yaşanabildiği bir düzen kurularak. Bu program hangi seçeneğin önünü açıyor? Bu ilişkileri güzelleştirecek bir unsur var mı programda? Yoksa çöküntü içindeki Amerikan toplumunun yaşadıklarını, değer yargılarını kopya etmek mi getiriliyor?

-Bu programa girerken en büyük korkum oydu. Bir formülü var. Buna uyuyorsunuz. Ne ölçüde kendi ulusumuzun yaratıcılığını katabilirim, onu düşündüm. Çünkü ben bir oyuncuyum. Türk toplumunda insanın kendi bireysel kimliğini oluşturmaya çok acıklı bir durumda. Daha çok onu göstermek, onu açıklamak için geliyor. Özellikle gençler Türk toplumunda hiç sevilmiyor ve eziliyorlar. El tutamıyor, flört edemiyor, spor yapamıyor. Ancak para ve mevki sahibiysen bu işleri yapabiliyorsun.

Tamam, bilgi olarak okullarda okutulsun. Fakat ben cinselliğin konuşulmaktan çok, yaşanması gerektiğine

inanıyorum. Cinsellik olmalıdır dersiniz, ama flört ettiğiniz zaman size garip bir gözle bakarlar. İnsanlar tartışadursun biz de böyle bir şey yapıyoruz. İnsanların flört etmeleri gibi bir olanak var. Nedir medeni cesaretiniz, ne denli bunu yapabilirsiniz? Ailelerin medeni cesareti nedir? Böyle uygulayıcı bir program gibi de bir yanı var. Zaten çoğu da bir arada olmuyormuş daha sonra, çok ilginç. Demek ki formülle olmuyor bu iş.

-Belli bir kıstas olmaz, ilke ve değer yargıları açısından özen gösterilmezse "cinsel özgürlük" erkeğin lehine kullanılıyor. Bu artık bir özgürlük değil; kadının, erkeğin istem ve hizmetine daha kölecesine sokulmasını getiriyor. Programda da bazı cinsel espri ve vurgular bugün toplumda erkeğe ve kadına biçilen role denk düşmüyor mu? Yani, erkeğin hakim konumundan, onun penceresinden kadına bakış... "Ne var bunda, daha rahat ol" demek, kadını duygularından ve inisiyatifinden soyutlayıp "bedene", "nesneye" indirgeyerek, deyim yerindeyse "daha rahat kullanıma açmak" gibi bir mesaja hizmet edebilir mi?

-İşin tersi de var ama. Kadın da seçiyor. Böyle bir özgürlüğü de var. Biraz bunu da kırmaya çalışıyor insanlar. Tabii, kişilere de bağlı bu. Bunu program-

da ne kadar yapabilirsiniz. Ancak benim onları yönlendirmemle olabilir. Tansiyonu birçok açıdan elimde tutmam gerekiyor. Bazen erkeklere müdahale ediyorum. "Sen inanma bunlara. Bir Arap sabunuyla bir erkek arasında ne fark vardır? Bence yoktur, ama neyse, neyse ben karışmayayım" gibi.

-Cinselliği bu kadar vurgulamak, bir kadınla erkek arasındaki ilişkiyi bundan ibaret gibi görmeyi getirmiyor mu? Zaten bugün genel geçer değer yargıları bu noktada toplanıyor. Günah, ayıp sayılan şeylerin kökünde de aslında aynı bakış açısı yatıyor bir anlamda. Tabii ki önemli, ancak kafa ve beden bir arada uyumu açısından...

-Bana kalırsa yalnızca o vurgulanmıyor. Ben programın bir romantizmi olduğuna inanıyorum. Evet, cinsellik vurgulanıyor. Çünkü yarışmanın konusu aslında karşı iki cinsin savaşı. Üç erkek birbirleriyle yarışıyor, biri kendini beğendiriyor. Kız içlerinden birini seçiyor. Altın alta belirli bir cinsellik teması var ama arkadaşlık, flört, şiiir, şarkı, romantizm hepsi var içinde. Kabuk bunlar. Dün bir açılış yaptım. "Saklambaç'a hoşgeldiniz". "Çok üzgün olduğum, artık romantizmin öldüğünü düşündüğüm bir dönemde Saklambaç çıktı. Ne güzel! Siz de böyle düşünüyor, romantizmi özölüyorsanız, bu yarışmaya katılın!"

muza "doğal halimle davranacağım" diyen Fusun heyecandan bizimle daha uzun boylu konuşacak durumda değil. Yarışmada ise "hangi makyaj malzemesi olmak isterdin" sorusuna "dudak kalemi" yanıtını veriyor, "333 dediğim zaman güzel dudaklarımı his-

sedebilmen için!"

Seçici genç kıızı yarışma sırasında cinsel çağrışımlar yapan soruları rahat rahat sorarken izliyoruz. Ablasıyla birlikte gelmiş. Sahneden indikten sonra normal kalıplarına dönüyor. Seçtiği erkekle göz göze bile değmemeye

çalışıyorlar. Biri izleyicilerin oturduğu sıranın bir ucunda, diğeri öteki ucunda. Bir gün önceki çekimlerde genç bir kızın midesine tam yarışmaya çıkacağı sırada kramp girmiş. Şiddetli sancıyla hastaneye kaldırılırken alelacele suratındaki sahne makyajını sil-

AMERİKA VE AVRUPA'DA SAKLAMBAÇ "İlerleme" yönü

Amerikan televizyonlarında bu tür programlar 1960'ların sonuna doğru kadın-erkek ilişkilerinde de bir liberalleşmenin görüldüğü dönemde başladı. Genellikle kadın seçici, üç dört erkek yarışmacı olurdu. Erkeğin ne iş yaptığı, hangi tür müzikten, filminden hoşlandığı, seyahat etmeyi sevip sevmediği gibi sorular sorulurdu. Kazanan çiftler yemeğe ya da bir geziye giderlerdi. Sunucular tarafından bu tekrar tekrar vurgulanırdı. Cinsel ilişki kesinlikle olmazdı. Başlarında televizyondan bir gözetimci bulunurdu. O dönemde genç kız ve erkeklerin evlenmeden ya da cinsel ilişkide

bulunmadan önce birbirlerini iyice tanımalarına, uzun süre arkadaşlık etmelerine, yemeğe, dansa, eğlenceye gitmelerine önem verilirdi.

Bugün ise, 80'li yıllardaki ekonomik bunalıma koşut olarak gelişen sosyal erozyon, insanlar arasındaki ilişkileri de önemli ölçüde etkiledi. Reagan-Bush döneminin tam serbest piyasa felsefesinin sonucu, daha da bireycileştiler. Kadın-erkek ilişkileri de serbest piyasa koşullarına uyum sağladı, deyim yerindeyse ticarileşti. Artık öyle uzun süreli birbirini tanıma amacıyla yapılan arkadaşlıkların yerini, barlarda ya da diskolarda o gece başlayıp ertesi sabah biten ilişkiler

aldı. Bunalım, hiçlik, uyuşturucu, çaresizlik, umutsuzluk, çürümüşlük ortamının ypratıldığı tipik kadın ve erkekler.

Türkiye'deki Saklambaç türü programlar da toplumdaki bu tür eğilimleri yansıtmaya başladılar. Mekanikleşti ve cinsellik unsuru önem kazandı. Şimdi hemen her TV istasyonunun benzer programları var. Eskiden en çok seyredilen 18.00 ve 21.00 saat dilimi arasında yayınlanan programlar, çocukların uykuda olduğu saatlere kaydı. Temel seyirci hedefi küçük burjuvalar, işsizler ve çalışmayan ev kadınları.

Yarışmacıların bileşimi de değişti. Artık kadınlar da seçiliyorlar. Kadınların dış görünüşü olarak "çekici" olmalarına, kıyafetlerinin cüretli olmasına özen gösteriliyor. Sorular ve yanıtlar ağırlıklı olarak cinsel içerikli, en yakın arkadaşınıza bile sormaya çekineceğiniz türden. Ara-

Disko'da paldır küldür gibi değil de, ona beğendirmek için birtakım şeylerle onu giydiren, süsleyen, makyajını yapan ve ondan sonra cinselliği sunan bir yanı var bu programın. Zaten sorularda ve yanıtlarda belli bir dozun ötesine izin vermemeye çalışıyoruz.

-Konuştuğum genç arkadaşlar "Bakın biz de ne kadar ilerliyoruz" diyorlardı. Programda ödül olarak sunulanlar Limuzin, havyar, şampanya ve bir insan. Kadın ya da erkek. Değer yargıları olarak, bunlara ulaşmayı önlerine koymak bir

ilerleme diye nitelendirilebilir mi?

-İlerlemeyi o anlamda söyledilerse değil, tabii. Orada ütöpik, masalsı bir şey var. Evet, burjuva zevkini simgeliyor. Hangi çağda ya da ideoloji altında olursa olsun var olan bir şeydir. Bunun cinsi şekli değişir. Ben hiç Limuzin'e binmedim, hiç Andromeda'da, o kadar pahalı bir lokantada yemeğe de gitmedim. Belki de hiç aklıma gelmez. Bu bir gecelik rüya yaşatmak gibi bir şey. Biliyorlar ki o bitecek. Bu burjuva dünyasında özel bir kadın, böyle şeyler de ola-

biliri getirmiyor. Böyle şeyler olamaz. Biz size bir gecelik masal yaşıyoruz. Gece 12'den sonra gerçek hayatlarınıza döneceksiniz. Bir gecelik düş görüyorlar. Buna herkesin hakkı var. Garsonun da, işçinin de, resepsiyonistin de.

-Bu tür "eşyalara" sahip olmak ve olmamak. O kadar körükleniyor ki bu duygular. Uç bir biçimde Amerika'da yaşıyor. Bilmem hangi marka ayakkabıyı satın alabilmek için 10-12 yaşındaki çocuklar uyuşturucu işine karışıyorlar, hırsızlık yapıp adam öldürüyorlar.

-Evet. Anlıyorum. Artık programda Limuzin'i filan anons etmiyoruz. Nereye gidecekleri belli oldu. Başka şeyler ön plana çıkmaya başladı. İngiliz bir yönetmen geldi. "O kadar Türk toplumuna uygun, değişik ve yaratıcı bir program olmuş ki. Bana sordular 'siz nasıl yapıyorsunuz' diye, ben bir şey anlatmak istemedim" dedi.

Evet, çağdaş yaşama biçimleri ve standartlar var. Bunlar olsa bile insan kendi kişiliğini koyabilmeli ortaya. Çok önemli."

NURSELİ İDİZ VE ŞULE PERİNÇEK. "İnsanlar tartışırsanız biz de böyle bir şey yapıyoruz. İnsanların flört etmeleri gibi bir olanak var. Nedir medeni cesaretiniz, ne denli bunu yapabilirsiniz?"

miş. Ailesinin haberi yokmuş çünkü. "Medeni cesaret" onu ancak oraya kadar taşıyabilmiş anlaşılan. "Şimdi sana dangerous bir so-

ru: Ben Michael Jackson olsam, sen de benim bir parçam... Ne olmayı seçerdin? Neden? Öyle bir yanıt ver ki, parçalanayım!" sorusunu yanıtlamak üzere TV sahnesine çıkmaya gücü yetmemiş.

KADIN VE ERKEK ROLLER

Nurseli İdiz, seçici genç kızla seçilemeyenleri tanışırken biri için "Parlak geleceği olan bir elektrik mühendisini kaçırdın" diyor, ötekisi için "Konuşmayı öğrettiği muhabbet kuşu vardı. Eğer onunla gitseydin sana da kuşunu gösterecekti" der demez izleyicilerde hafif bir gülüşme dalgası esiyor. Yanşmacı çekimden sonra "eyvah" diye arkadaşına yakınıyor: "Şimdi bu laf çevremde çok sansasyon yaratacak."

Gençlerden sık sık kendilerini şu ya da bu biçimde bir eşyaya benzetmeleri isteniyor. Kadın "Beyaz bir piyano olmak isterdim. Üzerimde ellerinle dolaşsın di-

ye" yanıtlıyor, erkek de şöyle: "Senin için üretilmiş özel ve lüks bir arabayım. Yalnız yedek parçalarım bulunmaz, dikkatli kullanmalısın."

Saklambaç'ın Genel Koordinatörü **Burçin Özdemir** "İki buçuk milyon yemek, iki milyon kıyafetler, beş milyon Limuzin... Türkiye'de kaç kişiye nasip oluyor bu. Renault'a binmek de olabiliirdi" diyor.

Yanşmacıların eline çekimler sırasında nasıl davranmaları gerektiği konusunda bir form dağıtılıyor. Ne zaman gülecekleri, ne zaman üzülecekleri, tepki gösterecekleri, öpüşecekleri, seyircilerin "uuu" diye bağıracakları belirtiliyor. TV çekimlerinin gereği teknik nedenlerle bazı sahneler tekrar tekrar çekiliyor. Gençler de tekrar tekrar oynuyorlar. Formun son 27. maddesi şöyle: "Bu oyun boyunca eğlenin, eğlendirin. Gülün, güldürün. Yaratıcılığınızı ve cesaretinizi kullanarak tüm Türkiye'yi etkileyin."

ŞULE PERİNÇEK

daki paravan açıldıktan sonra sırt sırta duruyorlar, ilk önce ellerini birbirlerinin vücudunda dolaştırarak tanışıyorlar. Bazı programlarda çiftler tekrar çağırılıyorlar. Neler yaptıkları, geceyi nasıl geçirdikleri, erkeğin iyi öpüp öpmediği türünden sorular soruluyor. Tabii artık gözetimci de yok.

Bugün en yaygın ve gözde olan programın adı "Aşk İlişkisi". Ödüller giderek büyüdü. Havayolları, şirketler, turizmciler daha çok katkıda bulunuyor. Avrupa'da ve Amerika'da yaşlılar için de programlar var. Boşanmışlar ve dullar için. "Nasıl, bir şeyler oldu mu?" diye geziden sonra soruyorlar. Kiminde de kısa video filmle kendilerini tanıtır ilişki kuracak arkadaş arıyorlar. Bunlar henüz yeni ve çok yaygın değil.

LATİF BOLATOĞLU / LOS ANGELES

ATILLA ERTÜZ VE SİNEMADA EFEKT

Her sesin bir üreticisi var

"Sigaranın jelatini çıkırdayan şöminenin; tespih ve kalem rulet masasının ya da bisikletin; rulo haline getirilmiş gazeteler ve bir kaşık, buz gibi bir karpuzun kesilmesinin; Hindistan cevizinin kabuğu bir atın nal sesidir. Gerekliğinde vücudumu da bir alet gibi kullanırım; ısıklımla bir kanaryaya ekranda yaşam veririm. Ağzımı ve parmağımı kullanarak şampanya patlatırım." 2000'e Doğru sinemamızın adsız kahramanlarından efektör Atilla Ertüz'le görüştü.

Ses. sessizlik, gürültü, patırtı, şamata... Doğal ya da yapay, dünyamız biraz da "ses" üzerine kurulu. Farkına vardığımız, kendini "duyuran" bu sonsuz sayıdaki "ses çeşiti" bizi ne kadar ilgilendiriyor? Radyo sinyallerinden saatin tik tak'larına, komşunun horlama sesinden uzaktan geçen trenin homurtusuna, sigaranın çıkırtısından dalgaların geri sürüklediği çakıl taşlarının hışırtısına kadar "ses'siz" bir yaşam düşünün. Düşünceniz bile ses çıkaracaktır!

Sinema da yaşamın bir parçası, yansıması ve görsellik kadar işitselliğe de dayanan bir sanat dalı. İzlediğimiz bir sinema filmi, TV dizisi ya da radyo programı da tıpkı günlük yaşam gibi üst, arda ardına gelen seslerden oluşuyor ve bu sesler üretiliyor. Duysak da duymasak da birileri bizim için sesler yaratıyor ve bu yaratma işlemine "efekt" adı veriliyor.

Sözlüklerin; "Radyo ve TV yayınlarında, tiyatro temsillerinde veya film seslendirmelerinde hareketleri takip eden doğal seslerin yeterli olmadığı ya da yeniden meydana getirilemediği durumlarda, bu seslerin yeniden özel olarak yaratılması işlemi" olarak tanımladığı efekti, "hayvan sesleri" ve "nabarba" olarak iki gruba ayrılıyor. Birinci grup adı üstünde her türlü hayvan sesinden oluşuyor. "Gürültü" anlamına gelen nabarba ise; kurlan

Patrick Suskind'ın *Koku*'sunun "koku" peşinde koşan kahramanı gibi o da "gürültülerin" kaynağına iniyor.

camların, çarpan kepenklerin, birbirine giren ya da virajı alan otomobillerin, mitinglerin, stadyumların, takırdayan mitralyözün sesini ve daha birçoklarını kapsıyor. Bu mesleğin de kendine göre "meslek kuralları" var. Örneğin, bir filmde miting sahnesi varsa, slogana yer verilmemesi ilke olarak benimsenmiş.

Efekt aynı zamanda, "salon" ve

"doğal" efekt olarak da ikiye ayrılıyor. Salon efektinde her türlü ses önceden DC'lere kaydediliyor ve gerektiğinde kullanılıyor. Doğal efektte ise film ya da dizi için ilkel denilebilecek aletlerle "insan" tarafından yaratılıyor. Film endüstrisinin geliştiği ülkelerde bilgisayarlarla da "ses" üretilirken, Türkiye'de yaygın olarak doğal efekt kullanılıyor.

İtalyan yönetmen Maurizio Nicchetti, geçtiğimiz Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde açılış filmi olarak gösterilen *Uçmak İstiyorum*'da çizgi filmlere efekt yapan Maurizio'nun öyküsünü anlatıyordu. Hiçbir elektronik alet kullanmayan Maurizio, oldukça ilkel yöntemlerle inanılmaz efektler yaratarak, çizgi film kahramanlarına her türlü sesi "yakıştırıyor"du.

2000'e Doğru, sinema endüstrisinin "isimsiz" kahramanlarından biriyle, *Uçmak İstiyorum*'un Maurizio'sunun bir benzeri olan efektör Atilla Ertüz'le görüştü.

EFEKTÖR ATILLA ERTÜZ

Atilla Ertüz doğal efektçi... Sesleri, o an elde bulunan malzemelerle yaratıyor. 46 yaşında. 10 yıldır bu işi yapıyor. Efektörlüğünü yaptığı film ve dizi sayısını anımsamıyor. Tiyatro kökenli. Sinemada, önce figüranlık, ufak tefek roller derken, sonunda biraz da rastlantıyla efektörlükte karar kalmış. "Mektepli" değil, "alaylı". Bu işin okullardan

değil, ancak erbabından öğrenilebileceğini söylüyor. "Yaptığınız iş sanıyektir. Sahneyi 25 kare önceden takip edeceksiniz. Resmi ezberleyeceksiniz" diyor.

Atilla Ertüz, TV ekranlarında gösterilmekte olan *Bizimkiler*, *Ana ve Savcı* gibi dizilerle birlikte, **Kemal Sunal**'lı *Gülen Adam*, **Kadir İnanır**'lı *Tatar Ramazan* ve *Med Cezir Manzaraları*, **İbrahim Tatlıses**'li *Fosforlu Cevriye*, **Atif Yılmaz**'ın *Arabesk*'inden **Tunç Başaran**'ın *Uçurtmayı Vurmasınlar*'ına, **Ümit Efekan**'ın *Sevgiler Düştü Kaldı*'sına kadar ilk elde akla gelen pek çok filmde çalışmış. **Küçük Emrah**'ın, **Küçük Ceylan**'ın tüm filmlerinde de...

Televizyonun henüz vitrinlik olduğu "radyo günleri"nden belleğimize kazınan bir adı, "Radyo Tiyatrosu"nun ve "Arkası Yarın"ların ünlü efektörü **Korkmaz Çakar**'ı anımsayıp, meslektaşlarını soruyoruz **Ertüz**'e. **Sudi Yılmaz** ve **Ayhan Atlı**'nın adlarını veriyor. **Yılmaz** şimdi emekli olmuş, **Atlı** ise tiyatroya ağırlık vermiş. **Ertüz**, "tek adam" portresi çiziyor.

SİĞARA JELATİNİNDEN ŞÖMİNE ATEŞİ

Montaj odasıdayız. Efektin yapıldığı köşeyi hemen tanımamak olanaksız. Önde bir masa ve karşıda da ekran. Çaydanlıktan çöp kutusuna, telefondan kapı zillerine, tahta ve demir parçalarına, çarşık halde duran kaset bantlarına kadar ne ararsanız masanın etrafına yayılmış. Hemen ötede içi kum dolu bir havuz, yanında da "kirli" mermer; yolda ya da asfaltta yürüyenlerin ayak sesleri için. Kauçuktan kösele, takunyadan espadrile kadar çeşit çeşit ayakkabı...

İlk karşılaşan yabancılara "ıvır zıvır" gibi gelen ve "Acaba burada bunların ne işi var" sorusunu sordurtan bu "alet"ler, efektörler için yaşamsal öneme sahip. **Ertüz**, "Sizin çöpe atacağınız kırık bir bardakla ben, iki sevgilinin şerefe kadeh kaldırıp tokuşturdukları andaki sesi veririm" diyor. Örnekleri sürdürüyor: "Sigaranın jelatini çıkırdayan şöminenin; tespih ve kalem rulet masasının ya da bisikletin; rulo haline getirilmiş gazeteler ve bir kışık, buz gibi bir karpuzun kesilmesinin; Hindistan cevizinin kabuğu

bir atın nal sesidir. Gerektiğinde vücudumu da bir alet gibi kullanırım; ışıqlımla bir kanaryaya ekranda yaşıyorum. Ağzımı ve parmağımı kullanarak şampanya patlatırım."

Ertüz, efekt sırasında kullanılan mikrofonun da önemli olduğunu söylüyor. "Mikrofonu tanımak çok önemli. Sağır mikrofon vardır. Bazıları önden, bazıları yandan ses alır. Bu yüzden mikrofonla ağız arasında 30-40 cm. ara olmalı."

BİRAZ GELİŞİYOR

Ülkemizde efektörlük geçmiş yıllara oranla hayli ilerleme kaydetmiş. Yakın zamana kadar filmlerin dublajı, müziği ve efekti birlikte yapılırken, şimdi ayrı ayrı yapılıyor. Buna bağlı olarak zamandan da tasarruf edilmiş. Önceleri günlerce süren efekt, bugün bir günde bitiyor. Bu bir günün içine birkaç dizi film de rahatlıkla sığdırılıyor. **Ertüz** bu süreci şöyle açıklıyor: "Önceden 35 mm.lik filmlerle çalışırdık. Çekimler tamamlandıktan sonra bu filmler teknik aşamadaki işler için küçük parçalar halinde kesilir ve makaraya takılırdı. Dublajcısı, müzikçisi, hepimiz birlikte çalışırdık. Önceden prova yapmamıza rağmen kayıt sırasında gene de yanlış yapılırdı. O zaman silbaştan her şeyi tekrar ederdik."

Günümüzde artık filmler küçük parçalar halinde kesilmiyor. Dublajcısı, müzikçi ve efektör de aynı anda çalışmıyor. Önce filmin kuru dublajı yapılıyor; onu efekt ve müzik izliyor. Daha sonraki aşamada teknisyen görüntüler ile diyalog, efekt ve müziği birleştiriyor. Bir hata söz konusu olduğunda bunu gidermek de şimdi çok kolay.

SON EFEKTÖR!

Türkiye'de efektörlüğe ve montaja önemi oranında değer verilmiyor. Filmlerin jeneriğinde çoğunlukla efektle, efektörle ilgili hiçbir not düşülmüyor. Sinema eğitimi verilen okullarda konuyla ilgili ders yok. Montajın yapıldığı binaların özel olarak inşa edilmesi ve sestten yalıtılmış olması gerekirken, Türkiye'de ses izolasyonu yumurta kutularıyla, battaniyelerle yapılıyor.

Efektörler seslere sokaktaki herhangi bir insandan daha duyarlılar. Bizi zaman zaman "deli", kimi zaman da "hasta" eden gürültülü cad-

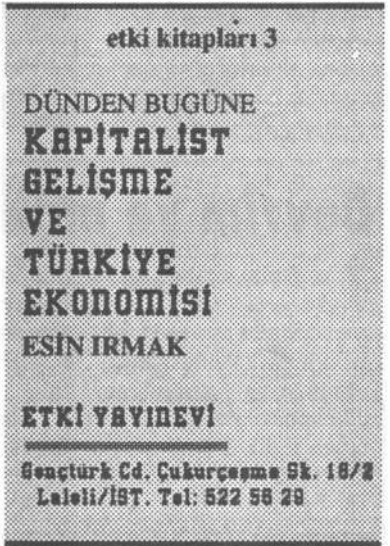
deler ve sokaklar onlar için bambaşka anlamlar taşıyabiliyor. Yeni keşif alanları... **Atilla Ertüz** kentin gürültüsünü aradığını, sevdiğini söylüyor. **Patrick Suskind**'in *Koku*'sunun "koku" peşinde koşan kahramanı gibi o da "gürültülerin" kaynağına iniyor, küçük moleküllere bölüyor, her birini nasıl elde edeceğinin arayışına giriyor. Bir kuşun kanat sesini, bir parça kâğıt ve bir elin parmaklarıyla yeniden yaratmanın tadını yakalıyor.

Atilla Ertüz kendi deyimiyle mesleğinin son temsilcisi. Efektörlüğün sonu sesli çekimlerin yaygınlaşmasıyla mı gelecek? **Ertüz** bunu olanaksız görüyor. Türk sinemasında sesli çekimlerin yapılmasının neredeyse hayal olduğunu, sesli çekim yapılan bir iki filmin de yapımcıların başını çok ağrıttığını vurguluyor. Hem sesli filmler için de çoğu zaman yapay efektte ihtiyaç duyulabilir. Bu açıdan içi rahat...

Ayrıca, **TODER** (Tiyatro Oyuncuları Demeği) bünyesinde oluşturulan "Seslendirme Sanatçıları Odası"na da üye. Oda sayesinde hak ettiği parayı alıyor. İş garantisi de var. Çünkü "odaya kayıtlı olmayanlar" efekt yapamıyor.

"Siz kendinizi emekliye ayırdığınızda bu iş nasıl yürüyecek" sorumuza, "Zorunlu olarak dünyada uygulanan teknolojiyi getirmek zorunda kalacaklar" yanıtını veriyor. Ya bir gün "Artık size ihtiyaç yok" denilirse? Yanıt biraz buruk: "Yeşilçam'daki birçok arkadaşımız gibi kahvelerde oturup, birbirimizle sohbet edeceğiz."

FUNDA ÖZ

Fotoroman edebiyatı!

Hep aynı... "Burada yaşamaya katlanamazsak... Beni buraya bağlayan ne vardı ki..." sorusu ve uçurumun kenarında oturmuş, ayaklarını aşağı sarkıtmış üç üp: Selin, Elfe ve Nevit.

Yerine ulaşip ulaşmadığını bilmeden, "gizli koridorlarda" bildiriler yolluyorlar birbirlerine. Konuşurken "kalbim kanıyor", "kalbimde bir kesik var", "kalbimdeki ağrı, şu düşlerime giren yara hiç kapanmıyor" diyorlar. Ölmek istediklerini söylüyorlar. "Düşlerden kırmızı karabasanlara geçerek bütün mutlulukların, kederlerin ötesi"ne yol aldıklarını iddia edip, akvaryumda dönüp duran aptal yüzü balıklar gibi olduklarını itiraf ediyorlar.

Aşağı atlamayacaklarını biliyoruz. "Ey uçurum! Söyle, bizden mutsuzu var mı dünyada?" türünden "edebiyat parçalama"yla iştigal ettiklerinin farkındayız. Kalkıp gitmeye de niyetleri yok. Varyete çekiyorlar! Tek arzuları, uçurumu gözyaşlarıyla doldurmak. Ağlamak için gözlerine limon sıkarak beceriksiz aktörler gibi davranıyorlar bu nedenle.

Onları "sevmek" için

Sen Olsaydın Yapmazdın Biliyorum. (Kürşat Başar, Afa Yay., 124 s.)

bir neden yok. Ama edebiyat sosyetemizin "el bebek gül bebek" yazarı **Kürşat Başar**'ın üçüncü kitabı *Sen Olsaydın Yapmazdın, Biliyorum*'u okuyan bir insan olarak Selin, Elfe ve Nevit'i uçurma atmamak için çok neden var! En azından kurtulmuş olacaklar... "Evet gibidebildik, bütün bu acılardan kaçabileceğiniz bir yerde yeniden başlayabilecek kadar param vardı" diyen bir insana şefkat göstermek mümkün mü? Cepteki paraya bağlanan "kaçış"a, paranın dönüştürücülüğüne kurban olalım!

Başar, Kış İkindsinin Evinde ve Konuştuğumuz

Gibi Uzaklara'da, intiharın eşliğinde sıçrayan çekirgeleri anlatıyordu. Hâlâ sıçramaya devam ediyorlar. İş, "arkası yarın"ı da geçti! Yazarın kalemine dolanan öykü ve roman kişilerinin, "Yeter, yeter... Öleceksek, ölelim" diye şarkı söylediklerini duyar gibi oluyoruz.

Olay basit aslında... Elfe ve Selin kolej yıllarından beri çok iyi arkadaşlardır. Nevit, Elfe'nin sevgilisidir. Selin, Nevit'ten hamile kalır. Elfe'nin gelişmelerden haberi olmaz. Nevit, Elfe'yle evlenir. Selin, ortalarında bir yerlerde, "Sen olsaydın yapmazdın, biliyorum" cümlesi geçen bir mektup yazar Elfe'ye. "Olmazsa olmaz" türünden bir sevimse sahnesi de barındıran kitap, "şimdilik" biter.

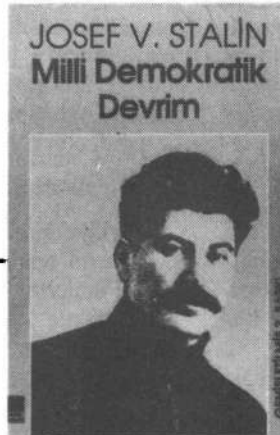
Hıbr dergisinin çizimlerinden **Mehmet Ersoy**, "İlişkiler" adlı köşesinde, her hafta buna benzer öyküleri üçte bir sayfaya sığ-

dırıyor. Sezen **Cumhur Önal**, yalnızca iki çift laf ederek, derdini anlatıyor. **Kürşat Başar** ise **Faruk Geç** ve **Süleyman Turan**'ı çok çağrıştıran bir fotoromancı olarak, okuru 124 sayfa boyunca boğuşmak zorunda bırakıyor. "Duyarlılıkçı" kitap övücülerine az bile geliyor bu kadarı. Ama insaf!

Yine de **Başar**'ın bu kitabındaki karakterlerin, öncekilere göre biraz daha "canlı" olduklarını, bir eylemlilik içinde olmaya çalıştıklarını söylemeliyiz. Kıpırdanıyorlar... Nihayet, "pırıl pırıl bir güneş açmıştı" dediği için yazarı da kutlamalı mıyız acaba?

Hep "acı"dan söz ediyor **Başar**. Ama bu acının "nedeni" konusunda hiçbir ipucu yok. Elfe, Selin, Nevit neden acı çekiyorlar, belli değil. Bu durumda da şımankça, lüks bir acıya bulanmış bu "sefil" insanlara gülüp geçmekten ötesi gelmiyor elimizden.

Piyasa, "sahtelik"e ve "çaya çorbaya bir kaşık bunalım"a iyi prim veriyor. ■

Milli Demokratik Devrim. (Josef V. Stalin, Kaynak Yay, Çev: Şule Perinçek, 149 s.)

Proletarya Devrimi Çağında Milli Mesele. (Josef V. Stalin, Kaynak Yay, Çev: Şule Perinçek, 88 s.)

Devrim ve milli mesele

İki Stalin kitabı... *Milli Demokratik Devrim*, Stalin'in 1925-27 yıllarında kaleme aldığı, sömürge ve yarısömürge ülkelerdeki devrim sorunuyla ilgili önemli yazılarını derliyor. Kitabın ilk baskısı 1977'de Aydınlık Yayınları'na ya-

pılmıştı. Elimizdeki ikinci baskısı "Çin Devriminin Perspektifleri Üzerine" başlıklı makale de eklenmiş.

Stalin'in bu yazılarında, Lenin'in ezilen ülkelerde devrim konusunda geliştirdiği görüşler ile Mao Zedung'un Çin devriminin

pratiğinde geliştirdiği Yeni Demokratik Devrim teorisi arasındaki köprüleri gör-

mek mümkün.

Kitabın doğrudan Türkiye'yi ilgilendiren bö-

Yalın ve iz bırakan bir yaşam

Geçtiğimiz yıllarda yayımlanan *Siste Kala-baliklar*, *Yurtsuz Şiirler*, *Reşo-Talan İklimi*, *Bir Ay-rılık Bir Yoksulluk Bir Ölüm*, *Feride* gibi şiir kitaplarından ve *Şeyh Said İsyanı*, *Eylül Defterleri*, *Kül Aşklar* gibi öykü-anlatı

Çocuklar ve Adresler. (Yılmaz Odabaşı, Gendaş Yay., 147 s.)

çalışmalarından tanıdığımız **Yılmaz Odabaşı**, bu kez *Çocuklar ve Adresler* ile sesleniyor okuruna.

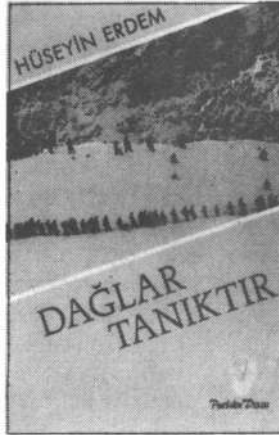
Babası Tunceli'de küçük bir memur olan bir çocuğun, "tayinler"le gelen "sürgünler"ini ve "adres" arayışlarını anlatıyor **Odabaşı**. Tunceli. Ankara. Kayseri... Unutulmayan arkadaşlıklar, öğretmenler, köyün ve büyük kentün gerçekleri, özlemler, gelecek... **Odabaşı**, yer yer "şairanelik"i de elden bırakmadan, yalın bir dille anlatıyor. Bir çocuktan yola çıkarak çocuklara; bir insandan yola çıkarak insanlara; bir köyden yola çıkarak geniş bir ülkeye; geçmişten bugüne ulaşıyorsunuz. Sıradan ama "basit" olmayan bir öykü.

Çocuklar ve Adresler'i eline alan okur, ilk bölümlerdeki kimi pürüzler nede-

niyle biraz zorlanabilir, "ilgisiz" kalabilir. İkinci bölüm ise akılda kalıcı, etkileyici bir atmosfere sahip.

Çocuklar ve Adresler'in bir roman olduğunu söylemek de çok kolay değil. Bir romandan çok, "uzun öykü" yapısı egemen.

Kitabın sonlarına doğru, "önceden ilan edilmiş" bir sürpriz bekliyor okuru. 129. sayfada, **Yılmaz Odabaşı**'nın daha önce yayımlanmış bir öyküsü, "Altındağ'da Bir Ev" çıkacak karşınıza, sizin şaşırmayın. İlk kez okuduğumuz ve bir kuduz olayını öyküleyen "Altındağ'da Bir Ev"ün başarısının altını çizelim. ■

Dağlar Tanıktır. (Hüseyin Erdem, Belge Yay., 78 s.)

dum" adlı şiirdeki "Kavuşur dağlarında eski kar yeni kara / Bin yıllardan beridir / Acılarını ağlar ırmakların / El değmemiş

Şiir, "Kürt gibi güzel" olmalı

Yayınevinin yeni başla-dığı "Poetika" dizisinin ilk kitabı, Kürt-Pen Kulübü'nün başkanlığını sürdüren **Hüseyin Erdem**'in şiirlerini içeriyor. Dilbilim'den yazın çalışmalarına, radyo programcılığından senaryo yazarlığına, müzik çalışmalarından folkloru uzanan geniş bir alanda at koştu-

ran **Erdem**'in daha önce *Siyabend ile Xecê* adlı Kürt halk öyküsü yayımlanmıştı.

Kitabına **Lermontov**'dan "... Bugün çok güzelsin, tıpkı bir Kürt gibi..." alıntısıyla başlayan **Erdem**'in şairliğinde güçlü ve güçsüz yanların bir arada barındığını söylemek zorundayız. "Yur-

lümleri de var. Çin devrimine ilişkin tartışmalarda, Kemalist devrimin karakteri, başarıları ve yetersizlikleri sık sık gündeme geliyor.

Stalin'in 17 cilt tutan "Eserler"inin Almanca baskısı taranarak dilimize çevrilen yazılar, "Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi'nin Doğu'nun Sömürge ve Bağımlı Ül-

keleri Karşısındaki Görevleri"nden, "Çin'de Devrim ve Komintern'in Görevleri"ne kadar uzanıyor.

İlk baskısı yine 1977'de Aydınlik Yayınları tarafından yapılan *Proletarya Devrimi Çağında Milli Mesele* ise, **Stalin**'in 13 makalesinden oluşuyor. **Stalin**, milli meselenin devrim me-

selesiyle kopmaz bağıni ortaya koyuyor, dünya proleter devriminin bir parçasını oluşturan milli kurtuluş devrimlerinin özelliklerini açıklıyor. Günümüz Türkiye'si açısından da büyük önem taşıyan kitap, Türk ve Kürt halklarının devrimci ve enternasyonalist yönelimine katkı sağlayacak nitelikte. ■

YENİ ÇIKANLAR

Edebiyat Bahçesinde. (Derleme, Damar Yay., Çev: Asım Bezirci, 143 s.)

Kitap, değişik görüşlere bağlı yabancı şair ve yazarların şiir, roman, edebiyat ve eleştirileriyle **Max Jacob**, **Paul Eluard**, **Bertolt Brecht**, **Nâzım Hikmet**, **Albert Camus**, **Jean Paul Sartre**, **Emile Zola**, **Françoise Sagan**, **Daniel Anselm** üzerine yazdıkları deneme ve incelemeleri kapsıyor. Ayrıca "İyi Roman Nasıl Olmalı?", "Romancı Zamanını Yansıtmalı mı?", "Boğulan Eleştiri İçin Çıkar Yol Nedir?", "Emile Zola İçin Ne Düşünüyorsunuz?" gibi konularda yapılmış geniş hacimli soruşturmaları içeriyor.

Sevgi Koydum Adımı. (Sevgi Özcan Güven, Soy-lu Yay.)

Cemal Süreya'nın, "Ülkemizin en entelektüel transseksüeli" diye not düşüştüğü **Sevgi Özcan Güven**'den yer yer hüznü, yer coşkulu bir anlatı.

özgürlükler taşırlar / Dağların bağrından / Güneşle kavrulmuş ovalarına / Bir avuç su olsam / Kurak ovalarında / Bir incecik dere / Fırat'ta yitirsem kendimi / Dicle'de / Bir gelin ağlar güneşe" dizelerindeki etkileyicilik, kitabın genelinde kendini göstermiyor ne yazık ki.

"Yaşama Direnci", "Yenildik" ve "Umudum" adlı şiirleri de ayrı bir yere koyalım ve şairin "Ve Ağrı / Ve Hakkâri / Zilan / Ve ekmeğimiz / Ve onurumuz", "ekmeğimizi ve onurumuzu çiğnetmeyeceğiz" söyleminin kısıtlı-yıcılığından bir an önce kurtulmasını dileyelim. Şiir, "Kürt gibi güzel" olmalı. ■

"Rüya"nın başlangıcı

29. Cadde (29th Street) / Yönetmen: George Gallo / Senaryo: George Gallo / Görüntü Yönetmeni: Steven Fierberg / Müzik: William Olvis / Oyuncular: Danny Aiello, Anthony LaPaglia, Lainie Kazan, Robert Forster, Frank Pesce.

Sinemada bir "Amerikan rüyası" daha. Yaşamını şansın belirlediği Frank Pesce'nin bazen dramatik, bazen de komedi unsurlarıyla örülü öyküsü. Ara sıra trajediye yönelmiyor da değil hani!

Senaryo yazarlığından gelen İtalyan asıllı yönetmen **George Gallo**'nun ilk sinema filmi olan **29. Cadde**, 1976'nın yılbaşı gecesinde açılıyor. Ulusal Piyango'da finale kalan Frank Pesce, büyük ödülü (6.200.000 dolar) kazanıyor ve anlamını filmin finalinde kavrayacağımız, ama bu sahnelerde anlamsız gelen bazı davranışlarda (davranış bozukluğunda) bulunuyor. Bunun üzerine polisler tarafından karakola götürülüyor. Burada yapımın sonuna değin sürecek bir geriye dönüşle Frank Pesce, öyküsünü anlatmaya başlıyor.

29. Cadde'de yaşamının tamamını geçiren Frank, doğduğu günden başlayarak şansının yardımıyla ya para kazanır ya da ölümden

kurtulur. Ancak şansının bir de ekisi ucu vardır; babasının şanssızlığı. Onun da adı Frank Pesce'dir ve oğlunun doğumuyla başlayan bir şanssızlık zinciri peşini bırakmaz. Bu iki insanın ailenin diğer üyeleri ve 29. Cadde'nin sakinleri ile olan ilişkileriyle koşut gelişen öyküleri, filmin ana çizgisini belirler.

Başlangıçta babasını kendisine "idol" olarak benimseyen Frank, günler geçtikçe babasının yaptığı hataların sınırlardan taşmasıyla ona karşı gelmeye başlar. Ancak finalde "beklenen" sahneyle bu iki insanın, ailelerinin, dahası tüm 29. Cadde halkının bütünleşmesini izleriz.

George Gallo'nun **29. Cadde**'si, Amerikan orta sınıf insanının düşler ve gerçeğin harmanlanmasıyla oluşmuş yaşamlarına içerden yapılmış bir bakış denemesi. **Frank Pesce**'nin gerçek öyküsünü perdeye getiren film, **Pesce**'yi de ikincil bir rolde oynatarak inandırıcılığını artırıyor. Ancak bu inandırıcılığın perde arkasına baktığımızda karşımıza

çıkan gerçek, bir kez daha "Amerikan rüyası" oluyor. "Fırsatlar ve eşitlikler ülkesi" Amerika'da yaşamın her zaman aydınlığa açılan bir penceresi olduğunu daha önce birçok filmde gördüğümüz gibi vurgulayan **29. Cadde**, bu yanıyla sıradanlık, bayatlık sinyalleri veriyor.

Filme dünya sinemasının en büyük oyuncularından birini, **Danny Aiello**'yu genç bir oyuncu **Anthony LaPaglia** ile karşılıklı oyunculuk gösterisinde izliyoruz. Bu ikilinin yanı sıra diğer rollerdeki oyuncuların sarkmayan, inanmış kompozisyonları yapımı düzeyli bir konuma yerleştiriyor.

Bu ilk filminde **George Gallo**'yu anlatım ve içerik açılarından "müteveffa" usta **Frank Capra**'nın saflarında gördük. **Capra**'nın geliştirdiği "pembe gerçekçilik" akımını benimseyen bir tarzı var **Gallo**'nun. Özellikle finaliyle **Capra** filmleriyile özdeşleşen **29. Cadde**, naif görüntüsüyle de bu savımızı güçlendiriyor. Yapımdaki tüm insanların,

mafya üyelerinin bile güler yüzlü görünmeleri, pizze, çim gibi "takıntılar", geniş aile kavramı, arkadaşlık ilişkileri naifliğin ana damarlarını oluşturuyor. Filmin umutsuz bir çizgiye yönelip finalde mutlu ve "kalabalık" bir sona ulaşması da **Gallo**'nun **Capra**'ya ne denli öykündüğünün bir belgesi.

29. Cadde, sarkmayan, ama düz bir anlatıma sahip yönetmen **George Gallo**'nun "Amerikanlaşmış" İtalyan duyarlığını perdeye getirdiği düzeyli, izlenebilir bir ilk film denemesi. "Sıfır çeken" yaz aylarının ardından izlemeye çalışın! ■

MURAT ÖZER

George Gallo'nun 29. Cadde'sinde Danny Aiello'yu "benzersiz" oyunculuğundan incellerle izliyoruz.

Efendiler

Danimarkalı yazar Karin Bliksen'in Afrika'daki yaşamını anlatan bir film gördüm: *Benim Afrikam*. Yedi oscarlıymış.

Birileri için bir aşk hikayesi bu... Yoğun ve temiz... Ben, filmi çekenlerin hiç düşünmediği başka şeylerle ilgiliyim: Afrika toprağının yerlileriyle Bliksen'in ve bir avuç "beyaz"ın ilişkileri... Film yapımcıları, Sayın Barones Bliksen'in Afrika zencileriyle ilişkilerini çok insan-cıl göstermeye özenmişler. Barones, onlara okuma yazma öğretiyor, yaralarını iyileştiriyor falan... Ama Barones geçerken Afrikalıların dizim dizim saygıyla yol vermeleri... Kendi topraklarında bir yabancının çiftlik ağalığına bağımlı olmaları... Bu çiftlikler binlerce dönüm ve bu ırgatlar binlerce kişidir.

Koloniler ne benmerkezcidirler. Bliksen ve sevgilisi ormanda bir deney yapıyorlar. Ağacın altına bir gramofon koyuyorlar. Gramofonda Mozart... Çevredeki maymunların Mozart'a tepkilerini inceleyecekler.

Maymun bile onların Mozart'ından zevk alacak. Hani Mozart 'evrensel'dir ya... Evrendeki her varlık Mozart'tan zevk almalı. Oysa Mozart, bırakın evrensel olmayı, "dünyasal" bile değil. Dünyanın ortak kültürü değil. Yeryüzünün bir köşesindeki özel bir kültürün ürünü... Eski "ilkeller", Tanrı'nın Evren'i insan için yarattığına inanırlardı. Şimdiki ilkeller de maymunun Mozart için olduğuna inanır gibiler. Farklı modaliteleri kavramıyorlar. Maymun, kurbağa viraklamasını Mozart'a tercih edebilir. Kolonici bunu bilmez. Ona göre, maymunuyla, zencisiyle bütün bir Afrika beyazlara göre vardır, beyazlar içindir.

Bu tür benmerkezci yorumlara Semitik kültür de hep arka çıkmış: "Kutsal kitap zencilerden söz etmiyor. Demek, zenciler insan türüne girmez" diye fetva vermiş kili-se... Yani hayvan olarak kullanın, sömürün, asın, kesin... demiş.

Beyaz adamın Afrika'daki keyfini içime sindiremiyorum: Çekçek arabalarını çeken zencilerdir, çekilenler beyaz... Çalısanlar zencilerdir, yiyenler beyaz... Köşklere hizmet edenler zencilerdir, oturup plan kuranlar beyaz... Bahçelere bakıp sulayan zencilerdir, hamakta sallananlar beyaz... vs. vs...

Afrika'nın, Amerika'nın Okyanus adalarının, Avustralya'nın, Asya'nın, Hind'in, Çin'in, Ortadoğu'nun bütün emeği ve zenginliği küçücük bir yere, Avrupa'ya akmış. Hem emeğin yalnız şimdisi de değil, bütün bir tarih, binlerce yıla dağılmış emek de kaçırılıp Avrupa müzelerine falan taşınmış.

Barones, uçsuz bucaksız toprakların sahibi... Beyazlar, namlunun ucunda bir düzen kurmuşlar. Valileri, kaymakamları, askerleri, yöneticileri var. Yöneticinin biri Barones'e, "Filanca toprağınızın üstünde fazla zenci görülyor. Sahiplenirlerse siz mesul olursunuz" diyor.

Ta, Almanya'dan, İngiltere'den, Fransa'dan, Belçika'dan, Danimarka'dan gelmiş, kan döküp zorbalık yaparak

topraklara sahip olmuşlar. Nairobi'de özgür yaşayanlara tutsaklığı öğretmişler. Sonra, yumuşak ilişkiler, insani ilişkiler cılası... "Aman bu Avrupalılar ne cici" havaları... Yüreğim kanmıyor bu güzelim yumuşaklıklara. Oysa ne de çok severim Avrupalı kadın yumuşaklığını. Ve Barones Karin aklımı başımdan alabilecek bir güzel. Yüreğim kanmıyor, o güzelim kadın murdarlık kültürünün içinde pisleniyor. Bu kültür, kadın güzelliğini bozuyor, murdarlaştırıyor.

Beyazın baskın konumu ağıma mı gidiyor. Salt bu olsa... Bütün baskınlıklarla bir alıp veremediğim var. Ormanda aslan geyiği mi yiyor, aslanın düşmanıyım. Aslanın yok edilmesiyle rahatlıyorum. Kralların, zorbaların, sömürücülerin, hırsızların, aldatıcıların, birileri üstüne özgürlük kilidi olanların yok edilmesiyle... Gönüm her dem alttakinin yanında. Zalime, güçlüye, dövene, baskına hiç saygım olmuyor. Saygı duyulana saygı duymuyorum. Bu yüzdendir, politikacı sevmemişliğim. Politikaya merak sarmamışlığım. Hangi hakla bir sürü adamı yöneteceğim. Onların üstünde güç ve erk kullanacağım. Saygıdeğer egemenlik, asilzadelik, soyluluk... Eskiden beri sürüp gelen bütün bu çirkinlikler beni yaralıyor. Hani, Ortadoğu yollarında politikacı geçer. Polisler, tam da en köklü varlık nedenlerini bulmuşlar, en ulu ve yadsınamaz amacı yakalamışlar gibi el kol sallayıp düdükler çalarak ahaliyi perem perem ederler. Yollar yarılr, trafik durur... Bir telaş, bir ciddiyet, bir sövgü... Coplar çalışır, çocuklar kaçar, sakatlar düşer... Derken siyah arabasının içinde politikacı gurur'a geçer. Kendi payıma, yarılmış halkın arasından böylesine bir geçiş beni yerin dibine sokar. Yol kıyılarında dizim dizim saygılı insanlar beni boğar. Özgür bir ruh, efendiliği kabul eder mi... Soyluluğu, politikacılığı, başkanlığı, yöneticiliği ve bu tür "saygıdeğer"liği... Efendilikle kölelik aynı bir gerçeğin görüntüleri değil mi... Ben özgün değerleri ve yaratılışlarıyla bir yerlere varmış olanları seviyorum: Sanatçıları, bilgini, düşünenleri... Ama Churchill'leri, Napolyon'ları, Bismarck'ları, de Gaulle'leri, Sezar'ları, İskender'leri hiç tutmadım. İlkokul dördüncü sınıf öğretmenim Behçet Bey, Büyük İskender'in fütuhatından hayranlıkla söz ederken İskender'in dibinin boşluğunu hissediyorum. Niye Lenin'i sevdim: Zorbayı, sömürücüyü altetmesi, alttakini üste getirmesi kadar, Lenin'in dibindeki 40 ciltlik kitabın yazarlığı da vardı bu sevgide.

Üsttekinin alta gelmesi isteği... Bu istek, evrensel bir eğilimin içimdeki yansıması gibi. Yüce dağlar neden hep aşınma yönündedir. Ve derin çukurlar hep dolma... Evren'de, üstteki alta gelmek üzeredir. Altaki de üste... Evrensel devrim, alt üst oluş bu eğilimin görüntüsü... Evren, galaksiler ve galaksi birliklerinde milyarlarca yılda bu "adaleti" sağlar. Toplumsal alanda ise bin ya da yüzyıllar içinde... Ben adaleti, göz açıp kapama süresinde, yaşamın içinde görmek istiyorum. Bu acele, acı veriyor...

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı üyeleri, Sultanahmet'teki patates fırınının açılışını 1 Eylül Salı günü yaptılar.

Mor Çatı, patates fırını açtı

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, İstanbul Sultanahmet'te patates fırını açtı. Bağışlar dışında sürekli bir mali kaynak yaratmak ve kendilerine başvuran kadınlara iş olanağı sağlamak amacıyla patates fırını açan vakfa, fırını işletme şansını Hollanda'nın İstanbul Başkonsolosluğu vermiş.

"Çalışıp sürekli gelir elde etmek amacıyla düşündüğü-

müz büfeyi bırakın, bu patates fırınına bile koyacak yer bulabilmek için belediye başkanlıklarında geçirdiğimiz zaman ve süreç, yazarına kara mizah ödülü kazandıracak acıklı bir güldürüdür" diyen vakıf, şiddete maruz kalan kadınlara sığınak, iş olanakları, hukuksal ve psikolojik hizmet sunmak amacıyla 1990'da gönüllü kadınlar tarafından kuruldu.

Ankara'dan kısa kısa...

● Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Gazi Üniversitesi'nin birlikte düzenlediği "Sinema Geceleri", Seğmenler Parkı'ndaki anfi tiyatrosunda saat 20.30'da ücretsiz olarak izlenebilecek. 3 ve 6 Eylül'de *Yeşil Kart*, 7, 9, 11 Eylül'de *Terminatör II*, 8, 10, 12 ve 13 Eylül'de ise *Kurtlarla Dans* gösterilecek.

● Yeni Yüksektepe Kültür Derneği tarafından "Genelkurul Türkiye" konulu 2. Ulusal Fotoğraf Yarışması düzenleniyor. Siyah-beyaz, renkli ve saydam olmak üzere üç dalda yapılacak yarışmanın son katılım tarihi 1 Ekim olarak belirlendi. Her dalda iki mansiyonun bulunduğu ve ilk üç dereceye girenlere sırasıyla 1 milyon, 500 bin, 250 bin TL'nin verileceği yarışmanın yazışma adresi: Hoşdere Cad. Fuar Sk. 11/13, Çankaya, Ankara.

● Şekerbank Sanat Galerisi yeni binasının açılışını, 9 Eylül Üniversitesi Grafik Bölümü Başkanı Doç. Dr. **Gören Bulut**'un yapıtlarıyla yaptı. 19 yağlıboya tablodan oluşan sergi 22 Eylül'e kadar sürecek.

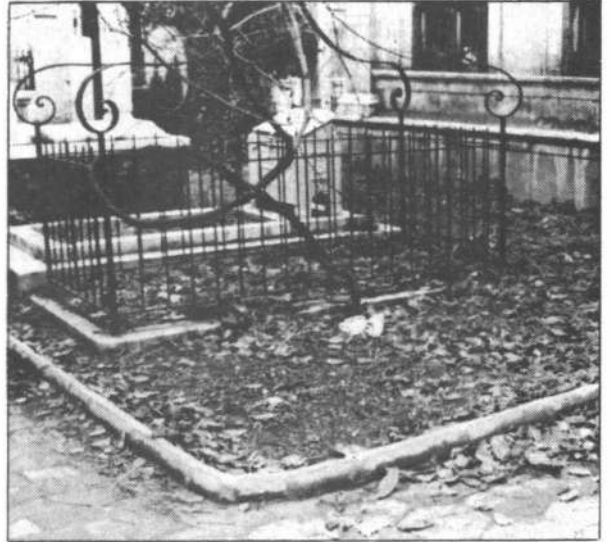
● Karaman Kültür ve Sanat Derneği tarafından çıkarılan ve ilk sayısı Temmuz 92'de yayımlanan *Kültür Sanat* adlı derginin üçüncü sayısı çıkmak üzere. **Fidel Castro**'nun "Duygusal olmayan devrimci olamaz" sözlerinden yola çıkarak, insanların düşünsel ufuklarına katkıda bulunmak amacıyla kendilerini böyle bir dergi çıkarmak zorunda hissettiklerini belirten derginin Sorumlu Yazışmaları Müdürü **Mustafa Dinler**, amatör ya da profesyonel tüm yazarlarla da iletişim kurmak istediklerini belirtiyor.

Antalya Kaleiçi Sanatevi yaşıyor!

Antalya Kaleiçi Sanatevi 1 Eylül'de üç yaşına bastı. Yakın bir geçmişte tüp patlaması nedeniyle büyük zarar gören Sanatevi'ne sanatçılar yapıtlarıyla katkıda bulundular. Sanatevi'ne maddi yardımda bulunmak amacıyla açılan ve büyük ilgi gören "Sanatevleri Yaşayacak" adlı karma sergiye katkıları nedeniyle **Ülkü Aydemir, Fikri Cantürk, Oruç Çakmaklı, Nezi Danyal, Nesrin Demirel, Cemil Eren, Zeynep Eren, Yesemin Gülser, Mehmet Işıklı, Nuran Keskin, Hasan Mutlu, Leyla Onat, Filiz Otyam, Fikret Otyam,**

Himmet Öcal, Celal Öztürk, Gülgün Türel, Hasan Tırmaş, Ayten Tımlıoğlu, Deynep Türmen ve Hikmet Uğurlu ile; özgün baskılarını sanatevine armağan eden **İbrahim Çiftçioğlu**'na; kitaplarını bağışlayan **Ali Neyzi**'ye; dinletilerine para almayan **Veli Geresim, Ahmet Kannecl, Cihat Sağol, M. Atilla Argın** ve İzmir Devlet Türk Müziği Koroşu Müdürlüğü'ne "Gönül Borcu" plakettleri verildi.

Ayrıca, yıldönümü nedeniyle açılan **Filiz Otyam**'ın özgün dokuma, **Fikret Otyam**'ın resim sergisi 1 Ekim'e kadar sürecek.

Şeyh Bedreddin Komitesi, halen mezarını ve kitabesini olmayan Şeyh Bedreddin için anıt mezar yapmak amacıyla kampanya başlatıyor.

Şeyh Bedreddin Anma Gecesi

1991 yılında kurulan Se-mah Kültür Vakfı bünyesinde oluşturulan Şeyh Bedreddin Komitesi, Açık hava Tiyatrosu'nda 12 Eylül saat 19.00'da "Şeyh Bedreddin Anma Gecesi" düzenliyor. **Selda, Yavuz Top, Ali Ekber Çiçek, Ali Ekber Eren, Deste Günaydın ve Gül Sorgun**'un birer konser vereceği geceye ayrıca Turhal ve Canlar semah ekipleri katılıyor.

Battal Pehlivan ile Vakıf Başkanı **Rıza Zelyut**'un birer konuşma yapacağı gecede şiir de okunacak. **Şeyh Bedreddin**'in harabe durumunda olan mezarını düzenleyerek anıt mezar yapmak için kampanya başlatılacak. Ayrıca Şeyh Bedreddin Komitesi, "Geçmiş tarihimizde değeri olan insanları yaşatmak" amacıyla Şeyh Bedreddin Müzesi açacaklarını duyuracak.

Türk popunda arayışlardan bir örnek: Emel

Türk Pop müziğinin en canlı dönemlerinden biri yaşıyor. Arabesk müziğin birkaç yıl öncesine kadar süren yaygınlığı, şimdilerde yerini tamamen pop müziğe bıraktı. Bu canlılığın önemli göstergesi de yeni kuşak şarkıcı ve toplulukların yeni -ve çoğunlukla ilk- albümleriyle gündemde olmaları; eski ve deneyimli şarkıcılarınsa yeni çalışmalarlarıyla rüzgâr estirmeleri.

Bu yoğun tempo, iyi müzikle kötü olanı daha çabuk birbirinden ayırma olanağı doğuruyor. Hangi müziğin tam bir "tüketim'i simgelediğini, hangisinin sürece direnerek kalıcı olabileceğini kolayca keşfedebiliyoruz. 10'dan fazla parçadan oluşan albümlerden cımbızla çekilen bir iki parça, sanatçıların geleceği konusunda önemli ipuçları veriliyor.

Pop müzik ortamımız her gün daha karmaşık arayışları beraberinde getiriyor. Klasik Türk müziği ya da Türk sanat müziğinin formlarıyla pop müzik yoğun bir etkileşim içinde. Bazen böyle parçalara rastlanıyor ki, bildiğimiz bir pop besteden çok Türk müziği altyapısıyla oluşturulmuş. Bu müzikler ara-

sındaki özgün kaynaşımlara, evet. Ancak çoğu parçada beklenen dengenin kurulamadığı kesin. Belirleyici olan bu zenginleşme ve birikimin nereye doğru akacağı.

Aşkın Nur Yengi ve Le-man Sam gibi yorumcu-şarkıcılarla başlayan bir karnalda, sayısız yeni isim önemli çıkışlar yaptı. Bu serüvenin son haftalarda anmaya değer isimleri arasında **Harun Kolçak, Ozan Orhon, İzel-Çelikk-Ercan ve Sertab Erener** sayılabilir.

Yeni kuşak sanatçıların çoğunun arkasında deneyimli bir başka şarkıcı-müzisyen yer alıyor. Böyle bir diyalog ve destek gerçekten çok önemli. Ancak yeni seslerin kişiliklerini bulmasında kimi handikapları da taşıyor bu durum. Genç isimlerden bazıları, arkalarındaki ustalasmış sanatçının sesliyle neredeyse özdeşleşiyor.

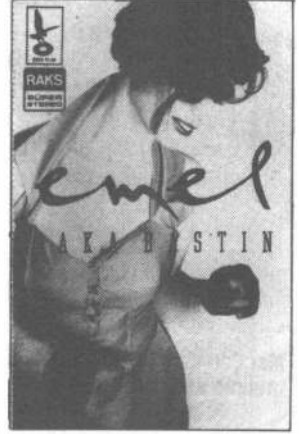
Bu panoramik değişimlerden sonra gündemdeki bir albümden söz edelim: **Emel** ve son günlerde sıkça dinlenen albümü **Faka Bastın**.

Emel, son kuşak pop müzisyenleri arasında düşünülebilir. Ancak yeni isimlerden biraz daha deneyimli. Sanatçı, geçmiş yıllarda **Emel-Erdal** ikilisi ola-

rak adını duyurmuş; bazı parçaları çok geniş çevreleri kucaklamasa da belli bir müziksever kesimce benimsenmişti. İkili ayrıldıktan sonra kendi solo albümlerini hazırlamaya yöneldi. **Faka Bastın**'dan kısa bir süre sonra **Erdal**'ın da ilk solo çalışmasına rastladık.

Emel ve son yapıtı, pop müziğin günümüzdeki birçok karakteristik özelliğini barındırdığı için odak noktamız oldu. **"Faka Bastın"** adlı, çok dinlenen giriş parçası tipik bir örnek olarak alınabilir. Hoş ve sıkı bir ritim duygusuyla hemen kucaklayabiliyor dinleyeni. Müzikal altyapıda tek bir enstrümanın anlatımcı bir işlevi üstlendiği söylenemez. Son iki üç yıl içinde bilgisayarlı sistemlerle donanan stüdyoların olanaklarından yoğun biçimde yararlanılmış. Son dönemin bu yolla gelişen ritim duygusu ve biraz monoton olan temposunu bu parçada yakalamak mümkün. Parçaya yayılmış olmasa da, arka planda silik bir oryantal motifin gezintileri de yakalanabilir. **Emel**, bu özellikleri gözetenek parçayı iyi yorumlamış. Ancak bestenin çok doygun bir yanı olduğu söylenemez. **"Gösterdi"** adlı diğer parça, **"Faka Bastın"**'dan daha doygun bir beste olarak nitelenebilir. **"Vurgun"** adlı beste oldukça düzeyli bir örnek olmasına rağmen, bu kez **Emel**'in ses performansının yetersiz kalması dikkat çekiyor. **Emel**, bu donukluğu özellikle peşinden gelen **"Affet Arkadaş"**'ta telafi ediyor. **"Kal Benimle"** adlı slow beste **Emel**'in yorumlama yetisinin simgesi denilebilir.

Albümde hümanist pop ruhunun simgesi ve görece "politik" iki tanıtık parça var. Bunlardan biri **Melike**

Demiray'ın "İstanbul'da Olmak"ı. İlginç geçişlerle dolu bu özlem parçasını tahminimizin üstünde bir kalitede yorumluyor **Emel**. Ses performansı konusundaki tedirgin sorularımıza önemli ve olumlu bir yanıt veriyor bu parça. Hatta **Demiray**'dan bile daha duyarlı yorumlandığı söylenebilir parçanın. 1974'teki **Ecevit** iktidarının neredeyse temsilcisi olan "hümanist" parça **"Hayat Bayram Olsa"** da albümde yer almış. İnsanoğlunu idealist bir eşitliğe ve kardeşliğe davet edici biraz ürkütücü. Hele günümüz gerçekliğine hiç yanıt vermiyor. Hoş geçişlerle dolu, ama bütün olarak güzel bir beste olan **"Acılardan Geçtim"** de belli bir duyarlılık içinde düşünülebilir bir örnek. Son iki parça arasındaysa altyapıda güçlü olan ve zevkle dinlenen **"Sev de Nasıl Seversen Sev"** iken, **"Yerin Dolmuyor"** adlı beste albümün en vasat parçalarından biri.

Günümüz pop ortamının tipik özelliklerini taşıyan bu albüm için "mutlaka edinilmeli" demiyoruz. Ama eğer pop müzikle yoğun ilginiz varsa, kaçırmamalısınız. Müzik çizgisi, duyarlılık ve yorumlardaki iniş-çıkışları yakalama açısından pek çok tipik özelliği barındırıyor. ■

...Kısa kısa... Kısa kısa...

● Nükhet Duru / Aman Tanrım

İçinde iyi besteler yapılırsa da büyük bir çıkış yapmayan **Aç Gözünü Kadınım** adlı son **Nükhet Duru** albümü, kısa süre önce yeni bir albüme bıraktı yerini: **Aman Tanrım**. Pop müzikte ilginç bir ses ve yoruma sahip sanatçının yeni albümünden beklentilerinin, öncekine oranla daha büyük olduğu kesin.

● Edip Akbayram / Unutamadıklarım

20 yılı aşkın bir süredir kendine özgü Anadolu-pop stiliyle büyük uğraşlar vermiş bir isim **Edip Akbayram**. Son yıllardaki solo çalışmalarıyla hâlâ geniş bir kitlenin sevgilisi olan **Akbayram**, geçen haftalarda eski ve "unutulmayan" parçalarıyla tekrar gündemde. Bu tür kasetlerin en önemli özellikleri "evladiyelik" olmaları ve sanatçının tüm tipik özelliklerini, müzik serüvenini belgelemeleri.

Mor Düzlük

THE PURPLE PLAIN.

Oyuncular: Gregory Peck, Maurice Denham, Win Min Than... **Yönetmen:** Robert Parrish, 1954 İngiltere yapımı, 100 dakika.

Evlendiği gece bir bombardıman sonucu karısını kaybeden savaş pilotu, dengesiz davranışlarda bulunmaktadır. Kampın doktorunun tanıştığı kız, onun için çözüme uzanan tek yoldur. H. E. Bates'in romanından uyarlanan bu İngiliz yapımı psikoanalitik film, benzerleri içinde öne çıkan

GREGORY PECK

özellikler taşıyor. Usta görüntü yönetmeni Geoffrey Unsworth'un kamera çalışmasına dikkat!

7 Eylül Pazartesi,
TRT3, 22.20

Doktor Moreau'nun Adası

THE ISLAND OF DR. MOREAU. Oyuncular:

Burt Lancaster, Michael York, Nigel Davenport, Barbara Carrera... **Yönetmen:** Don Taylor, 1977 ABD yapımı, 98 dakika.

1911 yılında geçen film, bizlere yarı insan yarı hayvan yaratıklar ortaya çıkaran çılgın bir bilimadamının öyküsünü getirirken, H. G. Wells'in ünlü yapıtına da başarısız bir uyarlama yapıyor. Gecenin bu saatinde göz kapakları direnenler bir göz atabilirler. Yönetmenliğini Erle C. Kenton'ın yaptığı, Charles Laughton'ın çılgın bilimadamını canlandırdığı 1932 versiyonunu tercih ederdik doğallıkla.

12 Eylül Cumartesi,
Show T.V. 00.20

KAÇIRMAYIN!

"Sevmek Zamanı"

ELVEDA YABANCI (LEBEWOHL FREMDE). **Yönetmen:** Tefik Başer / **Senaryo:** Tefik Başer / **Görüntü Yönetmeni:** Hans-Günther Bücking / **Müzik:** Claus Bantzer / **Oyuncular:** Müşfik Kenter, Grazyna Szapolowska, Gustav-Peter Wöhle, Werner Eichhorn / 1991 Almanya yapımı / 100 dakika.

İki iki filmi 40 metrekaire Almanya ve Sahte Cennete Veda ile görkemli bir başlangıç yapan yurtdışındaki yönetmenimiz Tefik Başer'in biraz hız kestiğinin kanıtı olan *Elveda Yabancı*, sinemalardaki gösteriminin hemen ardından televizyon ekranlarında.

Almanya'nın küçük, kapalı köylerinden birindeyiz. Kasabanın Alman sakinlerinin dışında bir avuç göçmen de burada yaşamlarını sürdürme çabasında. Ama yönetmenin öne çıkardığı bu göçmenlerden biri, Türk politik sığınmacı şair Deniz Varlık ve kafasını dinlemek için Hamburg'dan buradaki evine gelen Alman kadın Karin. Bu ikili arasındaki anlamlandırılması oldukça güç ilişkinin yansıtıldığı filmde "beylik" aşk öykülerinden tutun da "yeni sinema" anlayışının bir tür uzantısı olarak kabul edebileceğimiz duru, ama soluklu anlatım, vurucu görüntülerle destekli bir dil yakalamış Tefik Başer.

İki insanın birbirlerinin dilin-

den anlamadığı, ama tensel ve duygusal bütünleşmeyi yaşadıkları ilişkilerinde "taşkın" bir çizginin tutturulduğu *Elveda Yabancı*'da göçmenlerin sorunlarına belli ölçülerde yaklaşma isteği de göze çarpmıyor değil. Ancak bu yaklaşma isteğinin sonuca ulaşmadan havada asılı kaldığını da söyleyebiliriz. Alman, giderek Avrupa toplumunun göçmenlere bakış açısı

MÜŞFİK KENTER. Tiyatrodan sinemaya, ama başarıyla değil!

sının "köktenci" bir tutumla eleştirisi beklenirken, "asimile" olmuş bir insanın görüşleri doğrultusunda zayıf bir eleştirel yaklaşımı duyumsuyoruz.

Tefik Başer'in bu tür bir bakış yanlışı olmasına karşın filmin duyguyu coşkunluğunu üst sınırlarda tutabildiğini de belirtelim. "Yabancı"yı tanıtırken ne kadar tek yönlü bakıyorsa, duygusal sağanağı yansıtırken de o kadar değişken, sınır tanımaz ve yaratıcı olabiliyor.

Filmin iki başrol oyuncusuna gelince... Müşfik Kenter yapıma teatral bir hava katarken, Metin Erksan'ın *Sevmek Zamanı*'ndaki oyunculuğunu özlettiyor. Doğrusu o yılların sineması ile günümüz sineması ve oyunculuğunu karşılaştırmak ne kadar doğru olur bilemeyiz, ama özlediğimiz Müşfik Kenter'i bu filmde bulamadığımızı söyleyebiliriz. Polonyalı "üstün" oyuncu Grazyna Szapolowska ise bir kez daha üstünlüğünü belgeliyor *Elveda Yabancı*'da. Anlamı yakalamanın çok zor olduğu bir rolün altından başarıyla kalkıyor. Bu iki oyuncunun dışında Hans-Günther Bücking'in muhteşem "fotoğrafları" filmin görsel yanının öne çıkmasını sağlar özellikle.

Tefik Başer'in düşünsel açıdan geri adım attığı, ancak görsel ve duygusal açılardan sınırları zorladığı söylenebilecek yapıtı *Elveda Yabancı*, haftanın mutlaka izlenmesi gereken filmlerinden. Kaçırmayın!
7 Eylül Pazartesi, Show T.V. 20.45

Kahvaltı Kulübü

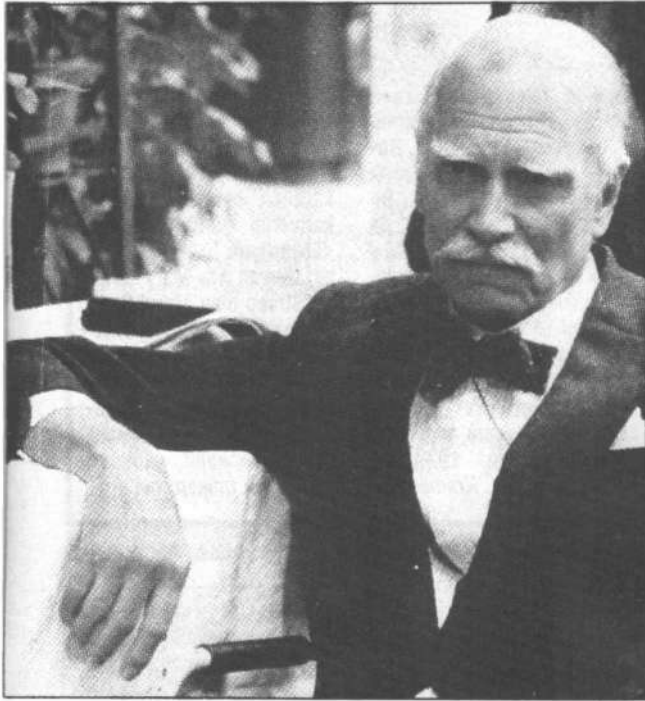
THE BREAKFAST CLUB. Oyuncular:

Emilio Estevez, Judd Nelson, Molly Ringwald... **Yönetmen:** John Hughes, 1985 ABD yapımı, 97 dakika.

Bir okulda hafta sonu cezasına kalan bir avuç öğrencinin düzenle ve birbirleriyle olan ilişkilerini bu süre içinde gözden geçirmelerini anlatan

Kahvaltı Kulübü, gençlik filmlerinin popüler yönetmeni John Hughes'un elinden çıkma, yönetmenin belki de en başarılı yapıtı. Okul-öğrenci ilişkilerine de "olgun" bir gözle bakan yapım, Simple Minds, Wang Chung gibi toplulukların müzikal katkılarıyla da izlenirliği hak ediyor.

6 Eylül Pazar, interSTAR, 10.00

LAURENCE OLIVIER. Büyük Shakespeare oyuncusu.

5. Henry

HENRY V. Oyuncular: Laurence Olivier, Robert Newton, Leslie Banks... **Yönetmen:** Laurence Olivier, 1944 İngiltere yapımı, 137 dakika.

William Shakespeare'in ünlü yapıtlarından biridir *5. Henry*. Kral 4. Henry'nin "başbozuk" oğlunun öyküsünü sunar bizlere usta yazar. Laurence Olivier de dünyanın gelmiş geçmiş en büyük Shakespeare oyuncusudur ve bu filme hem

oyuncu, hem yazar, hem de yönetmen olarak imza koymuştur. Bu uyarlama yapıtı, sinemada bugüne değin yapılagelmış birçok Shakespeare uyarlaması içinde ayrıcalıklı bir konuma oturur. Zamanında üç dalda oscar aday olan bu başyapıt, haftanın sinemasal panoramasında mutlaka izlenmesi gerekenler bölümünde yer alıyor.

10 Eylül Perşembe, TRT3, 20.55

DİKİZ AYNASI

Gazap oyunları

Amerikan toplumuna yönelik keskin eleştirilerde bulunan Horace Mac Coy (1897-1955) Amerikan edebiyatının hakkı yenen ve görmezlikten gelinen yazarlarının başında geliyor. 1930'lu yıllarda, paranın egemenliğindeki Amerika'yı yerden yere vurur Mac Coy. Ekonomik çöküntünün ve işsizliğin yol açtığı çözümsüz sorunların üzerinde durur, çürümüş bir yapının içindeki "yaralı" insanları ve bu yaraların üzerindeki kurtçukları anlatır.

Dans maratonları... Horace Mac Coy, ancak yıllar sonra Sydney Pollack tarafından sinemaya aktarıldığında değeri anlaşılabilen unutulmaz romanı *Atları da Vururlar*'da insanlık dışı bir yarışmayı ele alır. Romanda, sırfı tüketmiş insanlar, ölmek için yüzlerce saat "ölümüne" dans ederler. Yaşamaktan bıkmış, ama ölmekten de korkan bir grup yarışmacı, günler geceler boyu dans pistinde, onurlarını çiğneyerek dönüp dururlar. Ödül olarak ortaya konan bir avuç dolar, yaşamlarının kurtulmasını sağlayacak bir umut kapısıdır. Ama maratonun tek kazananı vardır gerçekte: Organizatör! Diğerlerini yalnızca, ayağı kırılan atların sonu beklemektedir.

Her cuma gecesi, TeleOn ekranlarındaki "Cuma Postası" adlı "eğlence" programı içinde, *Atları da Vururlar*'daki ne çok benzeyen bir yarışma izliyoruz: "Aileler Yarışıyor".

Genellikle düşük gelirli, kendi deyimleriyle "paraya çok ihtiyacı olan" aileler yarıştırılıyor bu programda. Bir karıkoca, diğerine karşı... Çiftler önce "sessiz film" oynuyorlar. Berberisizce yapılan bazı hareketler izliyoruz. Yarışmacılar ter içinde, canlarını dişlerine takıp puan toplamak ve para kazanmak için şekilden şekile giriyorlar. Çoğu zaman eşler birbirlerine kızıyor, öfkeleniyor; "bu da bilinmez mi, böyle mi anlatılır" diye. Yüzlerdeki hüznün ve utanç, para kazanıldığına bile silinmiyor. Herkes, ya çocuğun okul parası ya da evin borçlarının derdinde. Kimsenin "eğlendiği" yok.

Sonra 40-50 cm.lik bir galetayı iki ucundan ağızlarına alıyor çiftler. Ellerini kullanmadan ve galetayı yere düşürmeden yemek zorundalar. Hangi ekip önce bitirirse, "yük-lüce" bir para kazanacak. Tam bir işkence. Üstelik dans etmek zorundalar. Sunucular, yarışmacıların etrafında dönecek "dans etmezseniz diskalifiye olursunuz, parayı alamazsınız" diye uyandı bulunuyorlar sık sık. "Ye, ye, ye, dans et, dans..." çılgınlıkları atıyorlar. *Atları da Vururlar*'da da, "Biraz hızlanın yavrularım, saygıdeğer topluluğa gösterin zinde olduğunuzu... Siz de baylar ve bayanlar, ellerinizi çırpmağa gösterin küçük şampiyonalarımıza, yürekten kendileriyle birlikte olduğunuzu" diyen çirkin ses duyuluyordu.

Yarışanlar da, yarıştıranlar da, izleyenler de acınacak, ağlanacak halde. Galeta bitiyor, yarışmacılar kameraya arkalarını dönüyorlar. Ağızları dolu, üstleri başları kıvrıtı içinde. Bir süre konuşamıyorlar. Enl konu fena olanlara da rastlanıyor. Kendilerine gelmeleri uzun sürüyor. Kazananlar, ellerine geçen birkaç milyonla neler yapacaklarını anlatıyorlar. Kaybedenler, başta "Üzülmeyin, mühim olan yarışmak" diyen sunucular olmak üzere, her şeye lanet okur durumdadır. Çıkıp gidiyorlar. Yalnızca "görünmeyen" birleri ellerini oğuşturuyor.

Eski alışkanlık! Star1, InterSTAR olmadan önce kış günleri muhabirlerini deniz kenarlarında dolaştırır, önüne gelene, "Size 1 milyon lira versek, denize atlar mısınız?" diye sorar, atlayana da parayı verirdi. Ya da acı biber yedirirdi. 1930'ların ve bugünün çürümüş Amerika'sı gibi. Aynı "Gazap Oyunları" oynanıyor. İnsan onuru bu derece aşağılanabilir mi?

TUNCA ARSLAN

BENİM SİNEMACILARIM

Meryl Streep
(1951- ...)

"Solgun" bir güzelliği var, ama bu solgunluğun ardında gözleri kamaştıran bir parlaklığa, ışıltıya da sahip... Ayrıntılı oyunculuğun günümüzdeki en önemli yorumcularından... Biraz "dizginlenmiş", sakın görünümü... Etkileyici görünümlerinin ardına sakladığı "ateşli" bir kişiliğinin olduğu kuşku götürmez... Kıvrılgan sanılabilir, ama güçlü oyunculuğuyla birlikte güçlü bir "kadın" kişiliğine sahip... "Bozguna uğramış" gibi duyumsanabilen, kireç gibi bembeyaz yüzü ipuçlarıyla yüklü... "Tanımsız" bir çizgide kendine göre anlamlandırmalar yaparak sağlam adımlarla ilerliyor... Oyunculuğun "köprücük kemiği"...

**Meryl Streep,
Yaşamın
Kıyısından
Kartpostallar'da
Shirley
Maclaine'le.**

Günümüzün sinema dünyasında yerini sağlamlaştırmış az sayıda oyuncu arasında sıralanan Meryl Streep, 1951'de Basking Ridge, New Jersey'de doğar ve henüz 12 yaşındayken şan dersleri almaya başlar. Amacı bir opera sanatçısı olmaktır. Ama okuldaki oyunlarda gösterdiği sahne performansı onu oyunculuğa iter. Vassar Col-

lege'da tiyatroya yönelen Streep, Yale Üniversitesi'nin tiyatro bölümüne girer. Burada birçok oyunda başarılı kompozisyonlar çizer. Bu arada Tony Ödülü'ne de aday olur. 1976'da New York Shakespeare Oyuncuları Festivali'ne katılan sanatçı, aynı yıl ilk sinema filmi *Julia*'da görünür. Kısa sürede başarılı oyunculuğunun da etkisiyle başrollere yükselir. Birkaç kez oscara aday olan Streep, ödülü 1979 ve 1982'de iki kez, *Kramer Kra-*

mer'a Karşı ve *Sophie'nin Seçimi* adlı yapıtlarla kazanır. *Soykırım* adlı TV filmiyle Emmy Ödülü'nü de kazanan oyuncu, başarılı kariyerini günümüzde de sürdürüyor.

Gerçek adı Mary Louise Streep olan Meryl Streep hakkında ünlü yönetmen Sydney Pollack şöyle diyor: "Burada onun hakkında konuşmamın tehlikesi şu. Söylediklerim sıkıcılığa yönlenebilir, çünkü o gerçekten mükemmel biri."

MERYL STREEP FİLMOGRAFİSİ

The Deadliest Season (1977-Robert Markowitz-TV filmi), *Julia* (77-Fred Zinnemann), *The Deer Hunter* / *Avcı* (78-Michael Cimino), *Holocaust* / *Soykırım* (78-TV filmi), *Manhattan* (79-Woody Allen), *The Seduction of Joe Tynan* (79-Jerry Schatzberg), *Kramer versus Kramer* / *Kramer Kramer'a Karşı* (79-Robert Benton-Oscar ödülü), *The French Lieutenant's Woman* / *Fransız Teğmenin Kadını* (81-Karel Reisz-İngiliz Film Akademisi ödülü), *Sophie's Choice* / *Sophie'nin Seçimi* (82-Alan J. Pakula-Oscar ödülü), *Still of the Night* / *Gece* (82-Benton), *Silkwood* (83-Mike Nichols), *Falling in Love* / *Âşık Olmak* (84-Ulu Grosbard), *Plenty* / *Bolluk* (85-Fred Schepisi), *Heartburn* (86-Nichols), *Out of Africa* / *Benim Afrikam* (86-Sydney Pollack), *Tina* (87), *Ironweed* / *Sonsuz Matem* (87-Hector Babenco), *A Cry in the Dark* / *Karanlıkta Bir Çığlık* (88-Schepisi), *She-Devil* / *Dişi Şeytan* (89-Susan Seidelman), *Postcards from the Edge* / *Yaşamın Kıyısından Kartpostallar* (90-Nichols), *Death Becomes Her* (92-Robert Zemeckis).

**Josie'nin
Türküsü**

THE BALLAD OF JOSIE. Oyuncular: Doris Day, Peter Graves, George Kennedy... Yönetmen: Andrew V. McLaglen, 1967 ABD yapımı, 102 dakika.

Kocasını öldürülen bir kadının çifliği elinde tutma çabalarının yansıtıldığı *Josie'nin Türküsü*, komediyle dram arasında gidip gelen yapıyla nerede olduğunu bilmeyen bir film gibi göründü bize. İki türe de sarılmaya çalışıp sonunda ortada kalan yapım, wes-

DORIS DAY

tern kalıplar içinde sıkışıp kalmış bir görüntü sunuyor. Belki Doris Day için!

**12 Eylül Cumartesi,
TeleOn, 15.20**

Sarı Kurdeleli Kız

SHE WORE A YELLOW RIBBON.

Oyuncular: John Wayne, Joanne Dru, John Ager... Yönetmen: John Ford, 1949 ABD yapımı, 103 dakika.

Emeklilik sınırında bir askerin Kızılorderli-ler'le son bir savaş özle-mi içinde yanıp tutuş-ması teması üzerinde gezinen bir film **Sarı Kurdeleli Kız**. West-tern'in tüm trüklerini bir bir uygulayan, ama ol-dukça da keyifli izlenen yapım, John Ford usta-nın başarılı yapıtların-dan. Görüntü yönetmeni Winton C. Hoch oscar kazanmıştı.

7 Eylül Pazartesi,
Show T.V. 23.30

Gecenin Sessizliği

STILL OF THE NIGHT. Oyuncular: Roy Scheider, Meryl Streep, Jessica Tandy... Yönetmen: Robert Ben-ton, 1982 ABD yapımı, 91 dakika.

Hastalarından biri öldürülen bir psikiyat-rist, kendisini ölüm teh-likesi içinde hissetmeye başlar. Oldukça başarılı bir gerilim filmi diye nitelenebilecek olan **Gecenin Sessizliği**, Hitch-cockvari bir gerilimi final sahnesine değin tırmandırarak yaşatan bir atmosfere sahip aynı zamanda. Başroldeki oyuncuların rollerini ciddiye alarak yarattık-ları kişilikler, kusursuz kareler getiriyor bizlere. Zamanında sinemaları-mızda **Gece** adıyla gös-terilmişti.

11 Eylül Cuma,
Show T.V. 20.45

TÜRKAN ŞORAY. Menekşe Koyu'nda kısa, ama etkili bir rolde.

Menekşe Koyu

Oyuncular: Sven Wollter, Türkan Şoray, Macit Koper, Yavuzer Çetinkaya, Vildan Kara... Yönetmen: Barbro Kara-buda, 1990 yapımı, 90 dakika.

Bir balıkçı köyüne yerleşmek üzere gelen Kerem, karısı ve çocuğu ile çevresi arasındaki iliş-kilerin anlatıldığı **Menekşe Koyu**, Yaşar Kemal uyarlamaları içinde say-gın bir konuma yerleşen "duru" bir film. Barbro Karabuda'nın ilk uzun metraj denemesi olan ya-pım, Yaşar Kemal evre-nini tam olarak yansıtm-a da oyuncuların, özel-likle Vildan Kara ve "müteveffa" Yavuzer Çe-tinkaya'nın çabalarıyla belli bir çizgiyi tuturu-yor.

12 Eylül Cumartesi,
TRT1, 22.05

PROGRAM ÖZETİ

6 EYLÜL PAZAR

TRT1
09.50: Tüke içinin Sesi
17.25: Pazardan Pazara
20.40: Spor Stüdyosu
21.40: Aktarma Oyunlar
(Karaların Memelleri)
23.20: Gece ve Müzik
TRT2
12.50: İkinci Dünya Savaşı
Ansiklopedisi (Belgesel)
18.35: Sineflash
TRT3
20.00: Festivallerden
INTERSTAR
11.40: Hayat Devam Ediyor
12.30: Chet Baker Konseri
17.00: Pazar Şöleni
TELEON
21.55: Pazarlık
22.55: McMillan ve Karısı (Dizi)
SHOW T.V.
12.00: Aranyor (Dizi)
18.25: Haftanın Konseri
(Bulutuzluk Özlemi)
23.30: Sinevizyon
24.00: Cinayet Saati (Dizi)

7 EYLÜL PAZARTESİ

TRT1
21.00: Çizgi Ötesi
22.05: Gülhane Konserleri
(Harun Kolçak)
22.55: Alacakaranlık Kuşağı
TRT2
23.45: Doğa Serüvenleri
TRT3
20.00: Caz
20.30: Jarvis Klasikleri (Belgesel)
INTERSTAR
21.05: Cinayet Dosyası (Dizi)
TELEON
21.40: Aziz Üstel Talk Show
SHOW T.V.
22.20: Basın Kulübü

8 EYLÜL SALI

TRT1
19.25: Bir Başka Zaman
TRT2
19.20: Muppet Show
21.00: Haber Programı
(Sınır Ötesi)
TRT3
22.10: Vahşi Doğa (Belgesel)
22.35: TV'de Tiyatro
(Windsor'un Şen Dulları)
INTERSTAR
20.00: Portatif Hüseyin
20.45: Salı Pazarı
TELEON
22.10: Vatandaş Ahmet Efendi
SHOW T.V.
22.20: Zeki-Metin'ce
23.15: 3. Devre
00.15: Gecenin Sıcaklığında (Dizi)

9 EYLÜL ÇARŞAMBA

TRT1
19.20: Umut Takat (Yerli Dizi)
TRT2
19.50: Tele Müzik
TRT3
20.00: Klasik Müzik
22.20: Sıfır Noktasındaki
(Belgesel)
INTERSTAR
23.35: Gecenin Seal (Dizi)

TELEON

22.35: Çarşamba'nın Gelişi
SHOW T.V.
20.55: İtalya-Hollanda
Futbol Karşılaşması

10 EYLÜL PERŞEMBE

TRT1
21.00: Açıkoturum
23.10: Suçlu Kim? (Dizi)
TRT2
19.20: Çevre
22.40: Festivallerden
(Jean-Pierre Rampal ve
Marielle Nordmann)
23.40: Yarının Dünyası (Belgesel)
TRT3
20.00: Ünlü Kişilerin Yaşamları
(Belgesel)
INTERSTAR
18.30: Hill Sokağı K rakolu (Dizi)
22.25: Anahtar
23.10: Orhan Boran'lı Dakikalar
TELEON
20.10: İşte K rşı Karşıya
23.05: Komiser Colombo (Dizi)
SHOW T.V.
22.20: Anılar
23.00: Rüstem Batum Show

11 EYLÜL CUMA

TRT1
19.25: Genç Görüş
21.00: Bir Başka Gece
TRT2
20.25: Haftanın Sohbeti
22.40: Opera
TRT3
20.00: Müzik Dünyasından
21.15: Ekinoks (Belgesel)
INTERSTAR
18.00: Murphy Brown (Dizi)
TELEON
20.10: Gülen Ayva Ağlayan Nar
20.40: Cuma Postası
SHOW T.V.

12.50: Yeni Dünya Listelerinden

12 EYLÜL CUMARTESİ

TRT1
14.10: Hollywood'un İcyüzü
(Belgesel)
17.30: Hafta Sonu
19.30: Karnuoyu
23.45: Yarım Elma (Fâsun Önal)
TRT2
16.00: Evrensel Bilim
(Belgesel)
18.10: Dünya Listelerinden
19.30: İngiltere Lig Maçları
21.00: Bizim İnsanlarımız
TRT3
20.00: Hayvanların Dünyası
(Belgesel)
22.05: Video Müzik Türkiye
INTERSTAR
14.00: Cha les İş Başında (Dizi)
20.00: Adım Adım (Komedi Dizisi)
20.40: Bir Cumartesi Eğlencesi
TELEON
20.10: Eda Hanım (Yerli Dizi)
22.00: On'da Cumartesi
SHOW T.V.
08.50: Çizgi Klasik (Tom Sawyer)
15.30: Galatasaray-Aydınspor
Futbol Karşılaşması
18.20: Konser (İzel-Çelik-Ercan)
19.25: Top-10
23.00: Süperpop

BİR ZAMANLARIN DOĞU ALMANYA'SI
NE DURUMDA

Spor serbest piyasaya geçince

Geçmiş rekorlar, altın madalyalar ve şampiyonluklarla dolu Doğu Alman sporunun yerinde yeller esiyor.

Altı spor okulu kapandı, 2 bin antrenör işsizlik tehlikesiyle karşı karşıya. Eski şampiyonlar zorluklar içinde yaşıyorlar.

Almanya'da sporu zor günler bekliyor. Yetkililer önümüzdeki aylarda 2 bin antrenörün işsiz kalacağını belirtiyorlar. Spor, Almanya'da eski seviyesini kaybetmiş durumda. Spor kulüpleri ve kuruluşları ekonomik zorluklar yaşıyorlar.

Almanya'nın Barcelona Olimpiyatları'nda kazandığı 82 madalyanın 43 tanesini Doğu Almanyalı sporcular kazanırken, 12 madalyanın da sahibi iki Almanya'nın sporcularından oluşan milli takım oldu.

BAŞARI ATÖLYESİ

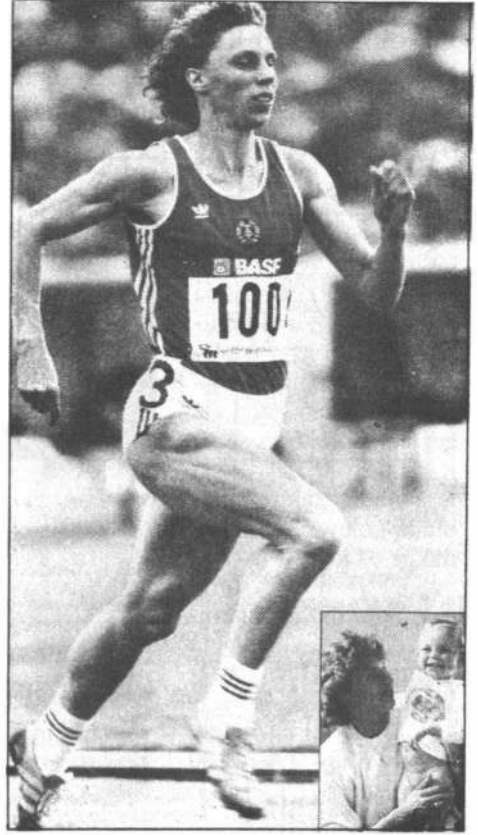
Doğu Almanya'da 900 antrenman merkezi, 24 tane çocuk ve gençler spor okulu ve 28 spor kulübü bulunuyordu. Bu okullardan altısı kapanmış durumda. Antrenman merkezleri yedi bölgeye ayrılarak önümüzdeki dört yıl içinde

Almanya'nın olimpiyatlara sporcu yetiştirme programını uygulayacağı yerler olacak.

Thüringen Olimpiyat Hazırlık Merkezi yöneticisi **Rolf Beilschmidt** "Sorunlu sistem" tanımlamasını yaparak, "Daha önce bütün sporcular bir kulüpte bir spor dalı üzerinde yoğunlaşırlardı. Bugün ise Thüringen'de Thüringenlilere hizmet edebiliriz. Olimpiyat, sporcuların antrenman dahi yapmadığı bir hizmet sektörü oldu" diyor.

ESKİ ŞAMPİYONLAR

Alman sporundaki bunalımdan etkilenenlerden biri de **Marita Meier-Koch**. 16 kez dünya rekoru kıran **Koch**'un 1985 yılında sahip olduğu 400 metre rekoru henüz kırılmadı. **Koch** eski antrenörü **Wolfgang Meier** ile evli ve üç ya-

MARITA MEIER-KOCH. "Rekorlar Krallığı" öğrenimine geri döndü.

şında bir kızları var. Eşinin işsiz kalması tehlikesi karşısında **Koch** tıp öğrenimine geri döndü.

Cimnastikte iki olimpiyat ve bir Avrupa şampiyonluğu bulunan **Ingrid Kraemer-Gulbin** bugün 49 yaşında ve işsiz bir antrenör. Olimpiyat ve Avrupa şampiyonluğu bulunan bir başka bayan cimnastikçi **Maxi Gnauck** da iş arayan antrenörler arasında.

EN ŞANSLI MAGDEBURG

Magdeburg şehrinin ise sporda yıldızı parlıyor. Bunda şehrin ekonomik ve politik öneminin etkisi büyük. Magdeburg Spor Kulübü'ne yardımda bulunan kuruluşların sayısı 80'i buldu. Bu sponsor kuruluşlarının başında Daimler-Benz geliyor. Magdeburg bugün Batı'dan bile sporcuların akın ettiği bir şehir.

Doğu Almanya'da yetişen sporcuların madalyalarını paylaşan Almanya, onların bugünkü ekonomik zorluklarını paylaşmaya pek yanaşmıyor.

KAMİL ERDOĞDU

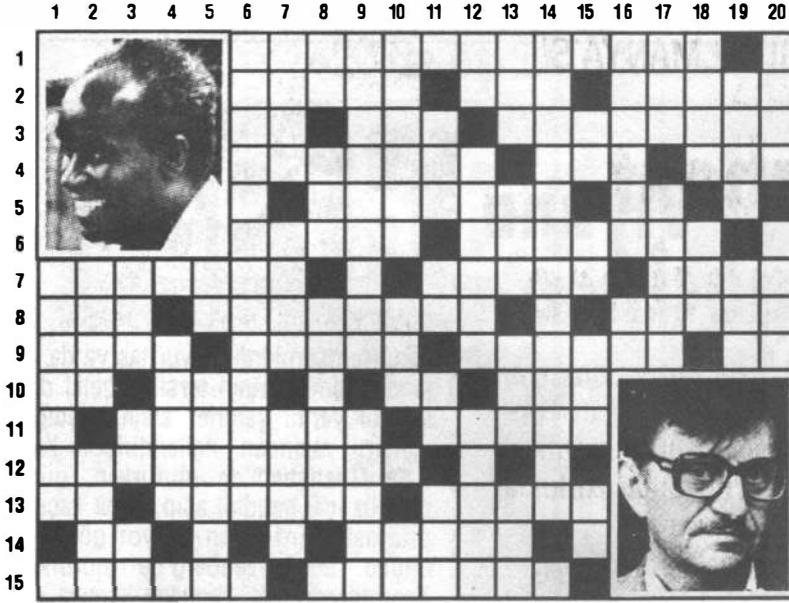
KALE ARKASI

İlginç bir ceza

● Oyak Renault Basketbol Takımı'nın yeni sezon hazırlıkları sırasında ilginç bir olay yaşandı. Antrenör **Faruk Akagün** sabah antrenmanı sırasında çalışmalarından memnun olmadığı iki oyuncusu **Serdar** ve **Cem**'i akşam antrenmanına kadar spor salonuna kilitledi.

● Show T.V. ile anlaştı diye Fenerbahçe Kulübü Başkanı **Metin Aşık**'ı hedef alan yayınlar yapan interSTAR sporda bir transfer gerçekleştirdi. **Mustafa Denizli** 1 milyar 500 milyon lira karşılığında bir yıl için interSTAR'la anlaştı. **Denizli** ayrıca Interstar'ın aldığı İstanbulspor'un da başına getirilecek.

● Amerika Açık Tenis Turnuvası'nda şampiyon olan tenisçinin alacağı ödül 4 milyar lira. Dağıtılacak ödüllerin toplamı ise 60 milyar lirayı geçecek. En çok kim mi kazanacak? İşte, kortlardaki bir kafeteryanın geçen yılki satış bilançosu: 134 bin 250 soslisli sandviç, 37 bin 40 hamburger, 13 bin simit, 2 bin 38 porsiyon dondurma ve 19 bin 800 litre kola.

SOLDAN SAĞA

1)(1924) Kuzey Rodezya'daki ilk büyük sömürgecilik karşıtı örgüt olan Afrika Ulusal Kongresi (ANC)'ne girdi. İzlenecek politikalar konusunda ANC'nin diğer önderleriyle anlaşmazlığa düştü ve ANC'den ayrılarak Zambiya Afrika Ulusal Kongresi (ZANC)'ni kurdu. 1964 yılında önderliğini yaptığı Zambiya bağımsızlık mücadelesi başarıyla sonuçlandı. 1964'ten beri devlet başkanlığını yürütüyor. Sol üst köşede fotoğrafı görülüyor. 2)Yeniçeri ocağından emekli olan asker. / Ege men konumundaki kişilere ödenen ortaçağ Avrupası'nda toplanan bir vergi. / Ev, arsa gibi taşınamayan malların ortak adı. 3)Endonezya'nın plaka imi. / Ekmek. / Uyuşturucu. 4)Pencere sürgüsü. / Letonya'nın eski para birimi. / Yeniçeri kışlası. 5)Adice, alçakça. / Su. 6)En tiz erkek sesi. / Güzel söz söyleme, konuşma. 7)Dış kabuğu çıkarıldıktan sonra, eğlence diye yeniden kavrulmuş nohut. / Depo. / Letonya'nın başkenti. 8)Bazı Türkler tarafından "ağa" yerine kullanılan sözcük. / 15. yüzyılda çok tutulan bir tiyatro türü. / Saç örgüsü. 9)Genellikle lirik nitelikte yazılan bir İtalyan şiir türü. / 1862 yılında Collège de France'da İbraniçe profesörü olmuşsa da, İsa'nın kutsallığına inanmadığı anlaşıncaya kadar uzaklaştırılmıştır. *Bilimin Geleceği, Dilin Kökeni Konusunda, İsa'nın Hayatı* önemli yapıtlarındandır. İncil eleştirileri üzerindeki çalışması sonucunda ve Alman romantizminin etkileriyle de Katolikliği reddetmiş olan Joseph Ernest önadlı Fransız yazar. / Nijer'in başkenti. / Güney Afrika Cumhu-

riyeti'nin başkenti. 10)Klorun simgesi. / ABD ulusal basketbol ligi. / İridyumun simgesi. / 501'i de olan bir pantolon türü. 11)İlahi bir varlığın yeryüzüne inmesi. / Harem dairesi hizmetlerinde kullanılan, zenci olmayan hadımlara verilen ünvan. 12)Devlet, toplum ve birey arasındaki ilişkilerde önceliğin bireyin hak ve özgürlüklerinde olması gerektiğini savunan, gelişme süreci içinde içeriğinin ciddi değişikliklere uğramasına karşın 18. ve 19. yüzyıllardaki biçimiyle özdeşleştirilme eğiliminin sürmesi, ayrıca sözcüklerinin toplumsal sorunlarda genellikle pragmatik bir yaklaşımı benimsemeleri ve devletin müdahale alanının genişliği konusunda anlaşamamaları yüzünden kapsamlı bir tanımının yapılması zor olan iktisadi ve siyasi düşünce akımı. 13)Aktinyumun simgesi. / Işgın Türkiye'de yetişen tek türü olan karabuğdaygiller familyasından çok yıllık otsu bir bitki. / Kötü düş. 14)Astatın simgesi. / Destan. 15)Tayin etmek. / Japon çiçek süsleme sanatı.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1)Dünyanın başlıca opera binalarından biri olan, İtalya'nın Milano kentinin başta gelen opera binası. 2)Okul, edebiyat ve sanatta görüş, duyuş ve anlayış bakımlarından başkalık gösterme ve bu başkalıklardan hareket ederek açılan çıkır. / Buluş. 3)Eskiden Macaristan ve Yugoslavya'da sancak beylere ve prenseslere verilen ünvan. / Bir kan grubu. / Uzaklık anlatır. 4)(Eski) En parlak. 5)İlaç. / Derme çatma, kötü inşa edilmiş ev. 6)(1935) *Sosyalist Planlamada Gelişmeler* adlı teziyle doçent,

Tanimsal Yapılar ve Kapitalizm adlı teziyle de profesör oldu. *İktisadi Düşünceler ve İktisadi Mevzuat, Uluslararası Sömürü ve Türkiye* diğer önemli yapıtları arasındadır. Sağ alt köşede fotoğrafı görülen, Türkiye ekonomisi üzerine özgün araştırmalarıyla tanınan iktisatçı. 7)Kuzey Amerika'nın beş büyük gölünden biri. / İrlanda Cumhuriyeti'nin resmi adı. / Alaz. 8)İskambilde sanzatunun kısa yazılışı. / İsveç'te 26'ya bölünmüş olan her bir idari bölgeye verilen ad. / B1 vitamininin diğer adı. 9)Güçsüz, dayanıksız. / 15. yüzyıl ve 16. yüzyıl başlarında, bugünkü Meksika'nın orta ve güney kesimlerinde büyük bir uygarlık kurmuş olan halk. 10)Büyükler, ulular. / Babanın küçük erkek kardeşi. / Peru'nun plaka imi. 11)Uflemeli bir çalgı. / Satrançta bir taş. / Eski Mısır'da güneş tanrısı. / Tık naz gövdeli, büyük boylu bir Afrika antilobu. 12)Hektarın simgesi. / Kırmızı böceğinden elde edilen bir boya maddesi. / Giysilerde alt yakanın göğse inen kısmı. 13)Garez. / (Eski) Suyun yerden çıkması, kaynama. / Yapma, etme. / Balık yemi. 14)(1929) *Bir Düşün Gecesi, Yüksek Gerilim, Oyunlar, Yazsonu* önemli yapıtlarından bazılarıdır. İlk romanını yayımladığı 1973'e değin başta gelen uğraşı oyun yazarlığı oldu. Bunun yanı sıra tiyatro eleştirileri yazdı, oyunlar çevirdi. Cumhuriyet döneminin çeşitli sorunlarını ele alan ve biçimsel yetkinliğiyle dikkat çeken yapıtlarıyla tanınan, Türk roman, öykü ve oyun yazarı. 15)Radyumun simgesi. / Sağlamlaştırılmış yer. / "Maden Tetkik Arama". / Tavlada bir sayı. 16)Yunan mitolojisinde içenleri ölümsüzleştiren bir içki. / Berilyumun simgesi. 17)"Devlet Malzeme Ofisi". / Toplumda kişi. 18)Kadın seslerinin en pesi. / Geçirimsiz bir top rak cinsi. 19)Verdi'nin ünlü bir yapıtı. / Sir. 20)Akdeniz kıyısındaki Hayfa Körfezi'nin kuzey ucunda, İsrail'in kuzeybatısında bir kent. / Karadeniz'e özgü tekne.

GEÇEN HAFTANIN ÇÖZÜMÜ

Viyana

Nerval, "Doğu'nun Viyana'da başladığını yazıyor. "Doğuya Yolculuk'ta anlattığı karmaşık insan dokusu, o dönemde, belli ki çok renkli, inişli-çıkışlı, uçları birbirinden uzakta yaşama üsluplarının birarada barınmasına yol açabilmişti. "Siyah Vals'te, bir bakıma o tablonun çöküşünü konu edinmiştim: Yüksek nabızlı kozmopolit şehrin ufalanma süreci. Kaknus'un yumurtasından farklı bir kaknus çıkagelmiş 1945'te: Viyana, artık bir metropol değil,

zengin ama tekil boyutlu, kültürlü ama donuk, açık ama kapıları daralmış bir Orta Avrupa şehri. Eğilip dinliyorum onu: Sancısı, ya yitip gittiği ya da derine gömülü olduğu için duyulmuyor.

Nereden başlıyor Viyana? Bir şehrin, benim için nereden başladığı, benim için önemlidir. Ne yazık ki istasyonlarından başlamıyor Viyana, karayolundan, yollarından, pekâlâ olabileceksen Tuna'dan, Tuna boyundan da: Havaalanında başlıyor ve bitiyor. Üç yolu da denedim, bir tek giriş buldum sonuçta: Gri siyah bir gökyüzü koridoru. Bulutlarda dönmeye koyulan Vals, terkedilmiş saray koridorlarında, gece bastırıldığında Belvedere'nin uçsuz bucaksız bahçesinde sessiz bir zaman turnikesini nefesiyle döndürüyor. Geceyarısı Stephansdom'un arkasındaki loş sokaklardan geçip, Saat Müzesi'nde binbir vurguyla çınlayan an'lı hazırlayan ufak çarklara ve dev zembereklere kilitleniyor.

Buradan da başlasa, başka bir noktadan da, *tümel* bir atmosfer yaratıyor Viyana: Biktıran, ezen, boğan bir mimarî tutarlılıkla. Bir Akdeniz kaçkını, kendi kent dokusunun çözülmesinden doğan kargaşayı özlemese bile, buradaki mutlak düzenin simetrik tekdüzeliği karşısında kaçıp uzaklaşma duygusuna kapılmadan edemiyor: Viyana'nın yaşlı nüfusu, isyan isteği kabarmayan gençliği, kendi kendine konuşanların ve alkol duvarını zorlayanların sayısının yükselmesi, gitgide hızlanan Vals'in kenti girdaba sürüklemesinden doğmuyor mu? Hundertwasser evi ve türevleri, uyumun ve geometrinin zorbalaşmış silüetini yırtmak, Viyana'ya birkaç sokak boyu çıldırma hakkını tanımak için karşı kefedene onca mozaik bir anarşizm yaratmış olsalar gerek, diye düşünüyorum.

Ama, hemen uzaklaşmak istemiyorum Viyanalı-

dan: Hemşeri kimliği, yurttaş ya da vatanş kimliklerinin tersine, belki devletlerin yerini şehirler alsın istediğim içindir, yakından ilgilendiriyor beni. Café Grienstiedl'de otururken, güpegündüz içki haddini aşip altına kaçırın ortayaşlı, zarif kadın geliyor gözümün önüne. Schwarzenberg'de otururken, Kaerntnerring'de karşıdan-karşıya geçerken, yolun ortasında lastiği gevşemiş paçalı donu ayaklarına dek inen, eğilip onu yukarı çekmekten utandığı

için bir an önce kuytu bir köşeye doğru güç bela yürüyen yaşlı kadın geliyor gözümün önüne. Onlarca madalyayı göğsüne takmış, patlak ayakkabılarıyla Opera'nın önünde bekleyen yaşlı adam gitmiyor gözümün önünden.

Viyana'nın zengin bir şehir olduğunu söylediydim -yerleşik bir servettir bu, sözgelimi Avusturya'dan geçtiğim Budapeşte'de olduğu gibi sonradan ve hızla sağlanmış bir düzeyin sağladığı görünür, iğreti bir zenginlik olmadığı için ustalıkla tül perdelerin arkasında durmayı ona imparatorluk geçmişi öğretmiştir. Ortalama gelir de yüksektir burada, belli bir paylaşım mantığı bunu gerektirdiği ve burjuva yaşam biçimi, Zweig'un anlattıkları anımsanacak olursa, sağlam temeller üzerinde kök saldığı için. Gelgelelim, hemşeriliğin sınırı bu noktaya gelip durmaz, ötelere geçer, halka halka açılarak: Yabancılar, melezler, göçmenler, berduşlar, aylâklar, kıyıkıenar çocukları da belirler o çehreyi: Daha çok değıldir yerleri ve payları, daha az da değıldir.

'Bana bir şehrin düşünlerini gösterin, size o şehrin "tansiyonu"nu ölçeyim'mi, diyor demek istiyorum? İçimdeki, herkesin içindeki düşkünlük gizilgücü besliyor böylesi bir optiğı. Bir şehrin yorgun düşmüş, yalpalayan, çöküşün eşiğine inmiş, devrik, ölüme yatan bireylerini istese istemese aynasından yansıtır ve o sırlı düzeyden okunur tinsel haritasının çukurları, engebeleri. Viyanalının yüzüne yer edebilecek ortalama ifadeye Kartner caddesinin bir ucunda, dudaklarındaki derin mahzun gülümsemeyi bir an unutup saksofonuyla unutulmuş ezgiler çalan yaşlı bir kadının gözlerinde rastladım ben: Benzerleri gibi: hiç kimseye benzemeyen o kadın bir gün ortadan kaybolacaktı.

Büyük bilge, eylem adamı
1420'de eşitlik uğruna can veren

ŞEYH BEDREDDİN'İ

ANMA GECESİ

P R O G R A M

Konuşmalar

Şiirler

Müzik

SANATÇILAR

Selda Bağcan

Yavuz Top

Ali Ekber Eren

Gül Sorgun

Deste Günaydın

Ali Ekber Çiçek

Canlar Semah Grb.

Turhal Semah Ekibi

Sunucu: *Gülsen Tuncer*

Tarih : 12 Eylül 1992 Cumartesi

Saat : 19.00 - 24.00

Yer : Açıkhava Tiyatrosu/TAKSİM

S E M A H K Ü L T Ü R V A K F I

Şeyh Bedreddin Anıtmezar Yaptırma Komitesi

T e l : 3 1 0 6 4 1 9 - 3 3 4 0 7 6 6

Dönüş için semtlere İETT otobüsü temin edilmiştir

YENİ GÜNAYDIN

Okumamak Eksikliklidir

Okuyor musunuz ?